

T.C.
İSTANBUL GELİŞİM ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

GÖÇMENLERİN ALMAN TOPLUMUNA ENTEGRASYONUNDA
KÜLTÜR SORUNU (BREMEN'DEKİ SURİYELİ MÜLTECİLER
ÖRNEĞİ)

SİYASET BİLİMİ VE ULUSLARARASI İLİŞKİLER ANABİLİM DALI

SİYASET BİLİMİ VE ULUSLARARASI İLİŞKİLER BİLİM DALI

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
Ruhat KARA

Tez Danışmanı
Prof. Dr. Şenol DURGUN

İSTANBUL- 2020

TEZ TANITIM FORMU

- YAZAR ADI SOYADI** : Ruhat Kara
- TEZİN DİLİ** : Türkçe
- TEZİN ADI** : Göçmenlerin Alman Toplumuna Entegrasyonunda Kültür Sorunu (Bremen'deki Suriyeli Mülteciler Örneği)
- ENSTİTÜ** : İstanbul Gelişim Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü
- ANABİLİM DALI** : Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı
- TEZİN TÜRÜ** : Yüksek Lisans
- TEZİN TARİHİ** : .../.../2020
- SAYFA SAYISI** : 111
- TEZ DANIŞMANLARI** : Prof. Dr. Şenol DURGUN
- TÜRKÇE ÖZET** : Bu çalışmanın temel amacı; göç olgusunun ortaya çıkardığı entegrasyon sorunun kültür boyutunu inceleyip, çokkültürlülük temelinde bu problemin ortadan kaldırılmasına katkı sağlamaktır. Göçmen ve mültecilerle röportaj yöntemi ile karşılaştıkları sorunlar belirlenmiş ve çözüm yolları tartışılmıştır.
- DAĞITIM LİSTESİ** : 1. İstanbul Gelişim Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsüne
2. YÖK Ulusal Tez Merkezine

Ruhat KARA

T.C.
İSTANBUL GELİŞİM ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

GÖÇMENLERİN ALMAN TOPLUMUNA ENTEGRASYONUNDA
KÜLTÜR SORUNU (BREMEN'DEKİ SURİYELİ MÜLTECİLER
ÖRNEĞİ)

SİYASET BİLİMİ VE ULUSLARARASI İLİŞKİLER ANABİLİM DALI
SİYASET BİLİMİ VE ULUSLARARASI İLİŞKİLER BİLİM DALI
YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan
Ruhat KARA

Tez Danışmanı
Prof. Dr. Şenol DURGUN

İSTANBUL- 2020

BEYAN

Bu tezin hazırlanmasında bilimsel ahlak kurallarına uyulduğu, başkalarının ederlerinden yararlanılması durumunda bilimsel normlara uygun olarak atıfta bulunulduğu, kullanılan verilerde herhangi tahrifat yapılmadığını, tezin/projenin herhangi bir kısmının bu üniversite veya başka bir üniversitedeki başka bir tez/proje olarak sunulmadığını beyan ederim.

Ruhat KARA

.../.../2020

T.C.
İSTANBUL GELİŞİM ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

Ruhat Kara'nın "Göçmenlerin Alman Toplumuna Entegrasyonunda Kültür Sorunu (Bremen'deki Suriyeli Mülteciler Örneği)" adlı tez çalışması, jürimiz tarafından Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Anabilim Dalı Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bilim Dalı YÜKSEK LİSANS tezi olarak kabul edilmiştir.

Başkan

Prof. Dr. Şenol DURGUN
(Danışman)

Üye

Dr. Öğr. Üyesi Fatih Fuat
TUNCER

Üye

Dr. Öğr. Üyesi İskender GÜMÜŞ

ONAY

Yukarıdaki imzaların, adı geçen öğretim üyelerine ait olduğunu onaylarım.

... / ... / 2020

Prof. Dr. İzzet GÜMÜŞ
Enstitü Müdürü

ÖZET

İnsanlık tarihinin başlangıcından beri süregelen olgulardan biri de göçtür. İnsanlar kimi zaman ekonomik sebepler, kimi zaman savaşlar, kimi zamanda doğal afetler gibi sebeplerle sürekli olarak göç etmek zorunda kalmışlardır. Günümüzde bu göç hareketleri doruk noktasına ulaşmıştır.

Bu göç hareketleri kendiyile birlikte birçok sorunu da beraberinde getirmektedir. Bu sorunlardan biri de göç eden kişi ya da topluluğun yeni geldiği topluma entegrasyonudur. Göçmen entegrasyonu, hem göçmen, hem de yeni geldiği toplum açısından önem taşımaktadır. Göçmen entegrasyonun birçok boyutu olmakla birlikte bu çalışmada kültürel entegrasyon boyutuna yoğunlaşmıştır.

Çalışmamızda Suriye’de ki iç savaş nedeniyle yurtlarını terk etmek zorunda kalmış göçmenlerin ve mültecilerin Almanya’nın Bremen kentindeki kültürel entegrasyonu çokkültürlülük temelinde ele alınmıştır. Bu bağlamda Almanya’nın ve Bremen eyaletinin siyasi çalışmaları da irdelenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Göçmen, Entegrasyon, Çokkültürlülük, Almanya, Bremen

SUMMARY

One of the facts that have been going on since the beginning of human history is migration. People sometimes have to migrate constantly for reasons such as economic reasons, sometimes wars, sometimes natural disasters. Today, these migration movements have reached their peak. These migration movements bring with it many problems.

One of these problems is the integration of the immigrant person or community into the new community. Immigrant integration is important both for the immigrant itself and for the newly arrived society. Although there are many dimensions of immigrant integration, this study focused on the cultural integration dimension.

Our study is focusing on the cultural integration of immigrants, who had to leave their homes due to the civil war in Syria. This study try to solve migrants problems, was discussed on the basis of multiculturalism. In this context, the political studies of Germany and the state of Bremen were also examined.

Keywords: Immigrant, Integration, Multiculturalism, Germany, Bremen

İÇİNDEKİLER

ÖZET.....	i
SUMMARY.....	ii
İÇİNDEKİLER.....	iii
KISALTMALAR LİSTESİ.....	vi
GRAFİKLER LİSTESİ	vii
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	viii
RESİMLER LİSTESİ.....	ix
ÖNSÖZ.....	x
GİRİŞ.....	1
BİRİNCİ BÖLÜM: KAVRAMSAL AÇIDAN GÖÇ, ENTEGRASYON, ASİMİLASYON VE ÇOKKÜLTÜRLÜLÜK.....	4
1.1 GÖÇ VE GÖÇ TEORİLERİ	4
1.1.1 Göç Teorileri	6
1.1.1.1 Ravenstein'in Göç Teorisi	6
1.1.1.2 İtme- Çekme Teorisi	7
1.1.1.3 Merkez Çevre Teorisi	8
1.1.1.4 Kesişen Fırsatlar Teorisi.....	8
1.1.1.5 Beş Göç Tipi Teorisi	9
1.1.2 Göç Türleri	9
1.1.2.1 Oluşum Nedenlerine Göre Göçler	10
1.1.2.2 Süresine Göre göçler	11
1.1.2.3 Mesafesine Göre Göçler	11
1.1.2.4 İklim Kaynaklı Göç	12
1.1.2.5 Ekonomik Kaynaklı Göç	13

1.1.2.6 Siyasal Kaynaklı Göç.....	14
1.1.2.7 Eğitim Kaynaklı Göç	14
1.1.2.8 Beyin Göçü	14
1.1.2.9 Emekli Göçü.....	15
1.2 GÖÇÜN HUKUKSAL ALTYAPISI	15
1.2.1 Düzenli (Yasal) Göç	16
1.2.2 Düzensiz Göç.....	16
1.3. MÜLTECİ, SIĞINMACI	19
1.3.1 Mülteci.....	20
1.3.2 Sığınmacı	22
1.4. ENTEGRASYON KAVRAMI.....	24
1.4.1 Entegrasyonun Amaçları ve Koşulları	26
1.4.2. Kültürel Entegrasyon	27
1.4.3 Yapısal Entegrasyon.....	27
1.4.4 Politik Entegrasyon	27
1.5 ASİMİLASYON VE ÇOKKÜLTÜRLÜLÜK.....	28
1.5.1 Asimilasyon	28
1.5.2 Çokkültürlülük.....	30
1.5.3 Çokkültürlülüğe Getirilen Eleştiriler.....	34
İKİNCİ BÖLÜM: ALMANYA’NIN GÖÇ POLİTİKALARI	37
2.1. AVRUPA VE GÖÇ.....	37
2.2. ALMANYA VE GÖÇ	38
2.2.1 2015 Mülteci Krizi	45
2.3 ALMANYA ENTEGRASYON POLİTİKALARI	49
2.4 ALMANYA’DA ÇOKKÜLTÜRLÜLÜK TARTIŞMALARI	55
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM: BREMEDE Kİ SURİYELİLER ÖRNEĞİ ÜZERİNDEN ALMANYA’DA ENTEGRASYON VE ÇOKKÜLTÜRLÜLÜK TARTIŞMASI.....	59

3.1 ALMANYA'YA SURİYELİ GÖÇÜNÜN SOSYO-EKONOMİK SEBEPLERİ	59
3.2 ALMANYA'NIN SURİYELİ GÖÇMEN KRİZİNE YAKLAŞIMI	62
3.3. ALMAN TOPLUMUNDA SURİYELİ GÖÇMEN İMGESİ	64
3.4. BREMENDEKİ GÖÇMENLER VE SURİYELİLER	69
SONUÇ	83
KAYNAKÇA	87

KISALTMALAR LİSTESİ

AB	: AVRUPA BİRLİĞİ
AK	: AVRUPA KOMİSYONU
IOM	: ULUSLARARASI GÖÇ ÖRGÜTÜ
IPCC	: HÜKÜMETLER ARASI İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ PANELİ
UNHCR	: BİRLEŞMİŞ MİLETLER MÜLTECİLER YÜKSEK KOMİSERLİĞİ
UNRWA	: BİRLEŞMİŞ MİLLETLER FİLİSTİNLİ MÜLTECİLERE YARDIM KURULUŞU

TABLULAR LİSTESİ

	SAYFA
Tablo 1: Gordon'un Asimilasyon Süreci Teorisi.....	29
Tablo 2: Yabancılar ve Yabancı Çalışanlar: 1960-2000.....	40

GRAFİKLER LİSTESİ

SAYFA

Grafik 1: Kendi Ülkeleri Dışında Bir Yıldan Fazla Süre Boyunca Yaşayan Kişiler (Uzun Dönemli Göçmenler).....	5
Grafik 2: Avrupa'ya yasal olmayan yollardan giren göçmen sayısı.....	19
Grafik 3: Dünya'da En Çok Mülteci Ağırlayan Ülkeler.....	21
Grafik 4: 1000 Kişi Başına Düşen Mülteci Sayısı.....	22
Grafik 5: Almanya'ya 2012- 2018 Yılları Arasında Başvuran Sığınmacı Sayısı.....	23
Grafik 6: Almanya'daki Mülteci Sayısı.....	46
Grafik 7: 2011-2018 Yıllarında Almanya Göç Geçmişi Olanların Göç Geçmişi Olmayanlara Göre Oranı	49

RESİMLER LİSTESİ

SAYFA

- Resim-1:** Almanya'da göçmen karşıtı eylemden bir kare.....47
- Resim-2:** Suriyeli mültecilerin Avrupaya geçerken kullandığı güzergah.....61
- Resim-3:** Suriyeli Mültecilerin Avrupa'ya Geçerken Kullandıkları Yeni Rota.....62
- Resim-4:** Chemnitz' de yaşanan tartışma sonucu bir Alman gencin öldürülmesi ardından yaşanan olaylarda açılan bir afişte "Kriminelle Auslander Raus (suçlu yabancılar dışarı) yazmaktadır.....66
- Resim-5:** "Mülteciler Hoşgeldiniz" yazılı pankart taşıyan eylemciler67
- Resim-6:** Werder Bremen futbol taraftarları "Mülteciler Hoşgeldiniz" yazılı pankart açmıştır.68

ÖNSÖZ

“Göçmenlerin Alman Toplumuna Entegrasyonunda Kültür Sorunu (Bremen’deki Suriyeli Mülteciler Örneği)” adlı tez çalışması ile mültecilerin entegrasyon sorunu ele alınmış ve çokkültürlülük temelinde nasıl çözülebileceği irdelenmeye çalışılmıştır.

Çalışmamda bana çok yardımcı olan danışman hocam Prof. Dr. Şenol Durgun başta olmak üzere, yüksek lisans ve tez aşamasında yardımı olan bütün hocalarıma ve enstitü çalışanlarına teşekkür ederim.

Beni her zaman destekleyen annem, babam, kardeşlerim Ruken, Rojda ve Hivda’ya, her an yanımda olan eşim Dilan’a ve arkadaşım Sidar’ a teşekkür ederim.

GİRİŞ

Göç, insanlık tarihinin başından beri süregelen bir olgudur. İnsanlar kimi zaman küresel iklim değişiklikleri, kimi zaman savaş, kimi zamanda ekonomik sebeplerle sürekli bir hareket içerisinde olmuşlardır. Tarımın gelişmesi ile birlikte yerleşik yaşama geçilmesi bile göç hareketlerini tam olarak ortadan kaldırmamıştır. Ama geçen binlerce yıl sonrasında özellikle ulus devlet kavramı ile keskinleşen devlet sınırları, göç olgusunu farklı bir konuma taşımıştır. Bu bağlamda göç ve göçmen kavramları da bu yeni döneme özgü yeni ve siyasi bir nitelik kazanmıştır.

Birçok farklı sebebi olmakla birlikte göç kavramı, temel olarak savaşlar, hastalıklar, ekonomik olumsuzluklar, siyasi ve toplumsal düzeninin bozulması gibi durumlarda birey, aile ya da toplulukların, buldukları ülkeyi veya bölgeyi terk ederek yeni bir ülkeye veya bölgeye taşınması durumuna denir. Çeşitli durumlarda kişi ya da topluluğun kendi isteğiyle gerçekleşse de genel hatlarıyla zorunluluklar daha önemli bir rol oynamaktadır.

Birleşmiş Milletler Mülteciler Yüksek Komiserliği (UNHCR)'nin 2019 yılında yayımlanan Küresel Eğilimler raporunda yer alan verilere göre, günümüzde yaklaşık 70,8 milyon insan zorla yerinden edilmiş durumda. Bu sayı, 20 yıl öncekinin 2 katı, 2018 yılındaki sayıdan 2,3 milyon daha fazla ve Tayland ile Türkiye'nin ülke nüfusları arasında bir nüfusa denk geliyor.¹

Yayımlanan bu rapordaki göçmen sayısının 25,9 milyonunu mülteciler oluşturmaktadır. Bu sayıya UNRWA (Birleşmiş Milletler Filistinli Mültecilere Yardım Kuruluşu) bünyesinde bulunan 5,5 milyon Filistinli mültecede dâhildir.

Bu sayının 41,3 milyonu kendi ülkeleri içinde bir bölgeden başka bir bölgeye gitmek zorunda bırakılmış kişilerden oluşmaktadır. 3,5 milyon kişi ise mülteci statüsü almak için başka ülkelerde bekleyen sığınmacılardan oluşmaktadır.

Bu göç hareketleri kendiyile beraber birçok yeni sorunu yanında getirmektedir. Göçmen, mülteci ya da sığınmacıların yeni geldikleri toplumlara entegrasyonu da bu sorunlardan biridir. Entegrasyon, hem göçmenler hem de yeni geldikleri devlet ve topluluk açısından çok büyük önem taşımaktadır.

¹ <https://www.unhcr.org/tr/22075-dunya-capinda-yerinden-edilmis-kisi-sayisi-70-milyonu-gecerken-bm-multeciler-yuksekkomiseri-duruma-mudahale-icin-daha-guclu-bir-dayanisma-cagrisinda-bulunuyor.html> , (Erişim Tarihi:05.02.2020)

Bu tezde göçmen ve mültecilerin kültürel anlamda entegrasyonun önemini ve yeni geldikleri yerde kendi kültürlerini yaşayıp yaşayamadıkları ya da maruz kaldıkları zorlukları incelemeye çalışılmaktadır.

Almanya'da özellikle 2015 ve sonrasında yoğun olarak Suriyeli göçü almıştır. Bunun sonucunda Almanya'da hatırı sayılır bir Suriyeli mülteci kitlesi oluşmuştur ve bu da entegrasyon ve birlikte yaşama problemi ortaya çıkarmıştır. Tezde, bu problemi çokkültürlülük temelinde inceleyip, bu sorunun çözümüne yardımcı olmayı amaçlamaktadır.

Tezin evreni Almanya'nın Bremen eyaletidir. Tezin örnekleme alanı ise Almanya'daki Suriyeli mültecilerdir. Bremen Almanya'nın en küçük eyaleti olmasına rağmen nüfusuna oranla çok fazla göçmeni barındırmaktadır. Bu bağlamda çokkültürlülüğe iyi bir örnek teşkil edebileceğinden hareketle tezin evreni olarak seçilmiştir.

Tezin birinci bölümünde göçmen, mülteci, sığınmacı kavramları detaylı şekilde incelenmiş ve bu kavramlar arasındaki temel farklılıklar ortaya konulmuştur. Dünya genelindeki göçmen ve mülteci sayıları ve ülkelere göre dağılımları, genel hatlarıyla neden bu ülkelerin seçildiği anlatılmıştır.

Bunun yanı sıra entegrasyon ve entegrasyon modelleri tartışılmıştır. Özellikle asimilasyon ve çokkültürlülük üzerinde durulmuştur. Çokkültürlülüğün kişinin asimile olmasını nasıl engellediği ve toplumların heterojen yapısını nasıl muhafaza edip, entegrasyona nasıl bir katkı sağladığı dile getirilmiştir. Toplumların tek sesli olmasının gereklilik olup olmadığı tartışılmış ve çokkültürlülük ile bu yaklaşımlar açıklanmaya çalışılmıştır. Çokkültürlülüğün toplumun gelişiminde nasıl bir rol oynadığı ve toplumların heterojen yapısını koruyup, bu yapının uyumuna yaptığı katkı ortaya konulmuştur.

İkinci bölümde Almanya'nın göçmen ve mülteci politikaları tartışılmıştır ve Almanya'nın çokkültürlülük tartışmalarının neresinde olduğu irdelenmiştir. Avrupa'nın göç tarihi ve siyasetine genel bir bakış sunulmaya çalışılmıştır. Almanya'nın göç konusunda durduğu nokta tarihsel süreciyle beraber aktarılmaya çalışılmıştır. Almanya'nın entegrasyon politikaları üzerinde durulmuş ve bu politikalar detaylıca anlatılmıştır.

Üçüncü bölümde, Bremen eyaleti özelinde entegrasyon ve çokkültürlülük tartışılmış ve mültecilerin karşılaşmış oldukları kültürel zorluklar (dil, din, sosyal hayat vb.) ve siyasilerin bu konuda neler yapabileceği ortaya konulmaya çalışılmıştır. Almanya'da ki göçmenlerin entegrasyon ve çokkültürlülük hakkında ne düşündüklerini

ortaya koymak için bu bölümde değişik ülkelerden gelen göçmen, göçmen kökenliler (migrationshintergrund) ve Suriyeli mültecilerle röportaj gerçekleştirilmiştir. Bunun yanı sıra Bremen eyaletinde hükümeti oluşturan 3 partiden yani, Spd (Sosyal Demokrat Parti), Die Grüne (Yeşiller), ve Die Linke (Sol Parti) milletvekilleri ile röportaj yöntemi ile entegrasyon ve göçmen siyasetleri ele alınmıştır.

Tezin hazırlanmasında nitel hipotez ve medya taraması yöntemleri kullanılmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

KAVRAMSAL AÇIDAN GÖÇ, ENTEGRASYON, ASİMİLASYON VE ÇOKKÜLTÜRLÜLÜK

1.1 GÖÇ VE GÖÇ TEORİLERİ

Göç kavramı ile ifade edilen insan hareketliliği, insanlık tarihinin başlangıcından beri toplumsal yaşamın ve günümüz modern dünyasının önemli unsurlarından biri olmuştur.² "Göç belli bir tarihi süreçte belli bir zamanla sınırlı bir olgu değildir. Tam tersine bütün toplumların yaşamında var olan normal bir durumdur."³ Fakat günümüzde savaşların artması, iklim değişikliği ve ülkeler arası ekonomik refah düzeyinin gelişmiş ülkeler lehine değişmesi, yoğun ve sürekli bir göçe neden olmaktadır.

BM'ye göre, uluslararası göçmenin resmi bir tanımı bulunmamaktadır. Ancak uzmanların çoğu "göçün nedeni ve hukuki statüsünden bağımsız olarak ikamet ettiği ülkeden ayrılarak başka bir ülkeye giden kişi" tanımı üzerinde hemfikirdir. Burada "göçün sebebinden ve göçmenin statüsünden bağımsız" vurgusu önem taşımaktadır. Örneğin; Uluslararası Göç Örgütü (IOM), mültecileri de göçmen kategorisine alıyor. Ancak örgüte göre, "her mülteci göçmen sayılsa da her göçmen mülteci değil."⁴

Göçmenlik, kavram olarak göç eden herkesi kavrayan bir kelime olması sebebiyle kimi alt başlıklara ayrılmıştır. Bu başlıklar göçmen, mülteci ve sığınmacılardır. Göçmenlikle ilgili olarak uluslararası literatüre egemen olan dil daha çok İngilizcedir. İngilizcede immigrant kelimesi göçmen anlamına gelmektedir. Immigrant kavramı, ülkesini çeşitli sebeplerle terk ederek başka bir ülkeye, kendi isteği ve o ülkenin bilgi ve izni ile yerleşen kişiler için kullanılmaktadır. Literatürde kullanılan bir diğer kavram ise düzensiz göç anlamına gelen, irregular migration ya da başka bir deyişle kaçak göç yani illegal migration terimleridir. Kavramsal olarak göçmenlik ile iç içe olan mültecilik ise İngilizce'ye refugee olarak çevrilmektedir. Mültecilik Almanca' da flüchtling olarak geçmektedir. Bu kavramların yanı sıra

² Deniz Taşkın, Uluslararası Göç Sorunu Perspektifinde Türkiye, *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2014, Cilt: 181, 175-204, s. 175

³Ulrich Beck, *Der Durchschnittliche Migrant. In: Projekt Migration*. Katalog zur Ausstellung. Köln ,2005 aktaran Uğur Tekin, Avrupa'ya Göç ve Türkiye, *İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi*, 2007, Cilt: 37 s.44

⁴ <https://www.dw.com/tr/g%C3%B6%C3%A7-ve-iltica-terimleri-s%C3%B6z%C3%BC%C4%9F%C3%BC-s%C4%B1k-kar%C4%B1C5%9F%C4%B1r%C4%B1lan-kavramlar/a-45638095>, (Erişim Tarihi:06.02.2020)

sığınmacı kavramı ise İngilizce de “asylum seeker”, Almanca da “asylsuchende” ya da “asyl” olarak yer almaktadır.⁵

Bir yer değiştirmenin göç sayılabilmesi için birçok koşul vardır. Bunlardan ikisi mekân ve mesafedir. Kimi göç çok yakın mesafelerdeki yerlere olurken, kimi göçler çok daha uzak mesafelere olabilmektedir. Örneğin aynı şehirde ki yer değiştirmelerin dahi göç sayılabileceği üzerine tartışmalar vardır. Bu durumda da sadece fiziki mesafeyi değil de sosyal ve kültürel mesafeyi ölçü aldığımız takdirde göç sayılıp sayılmayacağı konusunda bir ölçü elde etmiş olabiliriz.⁶Göçün tanımına, mesafe ve mekân boyutlarına ek olarak, geçirilen zaman ve kalıcı olma durumları da eklenebilir. Bir kişi ya da grubun, bir bölgede göçmen olarak kabul görmesi için en az altı ay ya da bir yıl zaman geçirmesi gerekmektedir.”⁷

Grafik-1: Kendi Ülkeleri Dışında Bir Yıldan Fazla Süre Boyunca Yaşayan Kişiler (Uzun Dönemli Göçmenler)⁸

⁵ Bülent Urk, Göç olgusu bağlamında Mülteciler, Sığınmacılar Ve İnsan Hakları, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Maltepe Üniversitesi, İstanbul, 2010, s.7, **(Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi)**,

⁶ Serdar Sağlam, “Türkiye’de iç göç olgusu ve kentleşme”, **Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi**, 2006, Cilt: 5, s.34

⁷ Ahmet İçduygu, İbrahim Sirkeci, İsmail Aydingün, Türkiye’de İç Göç: Sorunsal Alanları ve Araştırma Yöntemleri Konferansı, 6–8 Haziran 1997 Bolu-Gerede: Türkiye’de içgöç ve içgöçün işçi hareketine etkisi, **İstanbul: Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı** aktaran Urk, a. g. e., s.7

⁸ Sühâl Şemsit, Avrupa Birliği Politikaları Bağlamında Uluslararası Göç Olgusu ve Türleri: Kavramsal Bakış, **Yönetim Ve Ekonomi Dergisi**, 2018, Cilt:25, 270-289, s.274

Göç olgusu; nedenlerine, amaçlarına ve hedeflerine göre çeşitli sınıflandırmalara tabi tutulabilir. Nedenlerine göre zorunlu ve gönüllü göç, amaçlarına göre çalışma yönlü ya da sığınmacı olarak, hedefe göre düzenli ve düzensiz gibi farklı ölçütlere uygun olarak tanımlamak mümkündür. "Farklı bilimsel disiplinler olarak ekonomi, sosyoloji, demografi, coğrafya, tarih, psikoloji, uluslararası ilişkiler, siyaset bilimi ve diğer bazı ilgili disiplinler göçle ilgili konulara farklı bakış açılarıyla değinirler."⁹ Bunun sonucunda ortaya bir çok göç teorisi çıkmıştır.

1.1.1 GÖÇ TEORİLERİ

Göç, sosyal bilimlerin birçok alanı etkileyen bir olgudur. Bu da göçü sosyal bilimlerin önemli bir konusu haline getirmektedir. Bu nedenle göç üzerine birçok araştırma yapılmıştır ve çeşitli teoriler ortaya konulmuştur. Bu teorilerden bazıları şunlardır:

1.1.1.1 Ravenstein'in Göç Teorisi

Ravenstein çalışmasında göçün belirli kanunları olduğunu savunmuştur. Bu genel geçer kanunları 7 başlık altında toplamıştır.¹⁰

a) Göç ve Mesafe: Göçmenlerin büyük çoğunluğunun daha kısa mesafeli yerlere göç ettiğini savunur. Fakat bu göç hareketinin başka göç hareketlerine de sebep olduğunu ifade eder. Mesafenin artmasının göç isteğini olumsuz etkilediği savunulur. İnsanlar daha yakın olan büyük sanayi ve ticaret merkezlerine göç eğilimindedirler.¹¹

b) Göç ve Basamakları: Sanayinin gelişmesiyle kentlere yakın yerlerde yaşayanlar daha çok kentlere akın etmiştir. Bu göç kentlerin etrafında ki kırsal bölgelerde boşalmaya neden olmuştur. Bu kırsal bölgeleri ise uzak yerlerden gelenler doldurmuştur. Uzak yerlerden gelen bu kişilerin yerleri ise daha yakın yerlerden gelecek kişiler tarafından doldurulacaktır. Kente yakınlaşıp, kentin daha avantajlı olduğu düşüncesi ile göç daha fazla artıp tüm ülkeye ve bölgeye yayılacaktır.

c)Yayıma ve emme: Ravenstein'a göre göç, kendi başına amaç olamaz, bireyler sadece göç etmek istedikleri için yer değiştirmezler.¹² Göçmenlerin amacının

⁹ Aigul Zhanadilova, Farklı Kuramlar Çerçevesinde Uluslararası Göç Sorunu, *Muhakeme Dergisi*, 2018, Cilt: 1, 116-122, s.117

¹⁰ Erdem Selman Develi, 21. Yüzyılda Göç Olgusu: Uluslararası Göç Teorilerinin Ekonomi Politikası, *Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, , 2017,Cilt:22, 1343-1353. s.1345

¹¹ E. Deniz Ela Özcan, Çağdaş Göç Teorileri Üzerine Bir Değerlendirme, *İş ve Hayat Dergisi*, 2016, Cilt:2, Sayı:4, 183-215, s.188,

¹² Savaş Çağlayan, Göç Kuramları, Göç ve Göçmen İlişkisi, *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi (İLKE)*, 2006, Sayı 17, s. 4

sanayileşmiş yerlerde ekonomik faaliyetlerde bulunmaktır. Bu ekonomik getiri isteği insanların göç etmesine neden olmaktadır. Öte yandan sanayi ise bu insanları ihtiyacı olan iş gücü olarak kullanmaktadır. Böylelikle göçmenler geldikleri yerlerde emilerek hayata katılmaktadırlar.

ç) Göç zincirleri: Ravenstein'a göre göç, gidilen yerde başka bir göçe neden olmaktadır. Böylece her göç dalgası başka bir göç dalgası yaratmaktadır.

d) Doğrudan göç: Uzun mesafeli ve herhangi bir basamağı olmayan göçleri ifade etmektedir. Büyük endüstri kentlerine yönelik ve doğrudan olmaktadır.

e) Kır-Kent yerleşimcileri farkı: Kentte yaşayanların, kırdaki yaşayanlara göre göçe daha az eğilimlidir. Kentte yaşanan göç olayları orada yaşayanları daha az etkilerken, kırdaki yaşanan göç olayları orada yaşayanları daha fazla etkilemektedir.

f) Kadın-Erkek farkı: Ravenstein kuramında kadınların erkeklere oranla göç etmeye daha fazla eğilimli olduğunu savunur. Erkeklerin daha çok uzun mesafeli göç eğiliminde olduğunu, kadınların ise daha kısa mesafeli göçlere eğilimli olduğunu savunur.

1.1.1.2 İtme Çekme Teorisi

İtme- çekme kuramı Everett Lee'nin ortaya koyduğu bir kuramdır. İtme- çekme kuramına göre hem yaşanan yerde hem de göç edilecek yerde itici ve çekici birçok etken bulunmaktadır. Olumlu etkenler göçe yönelik çekici faktörleri oluştururken, olumsuz etkenler göçe yönelik itici faktörleri oluşturur.¹³ Kuramda yaşanan yer ve gidilecek yerde ki olumlu ve olumsuz faktörler kendi içlerinde ele alınmışlardır. Yani yaşanan yerde ki itici ve çekici faktörler kendi içlerinde bir bütün oluştururken, gidilecek yerde ki itici ve çekici faktörler kendi aralarında ele alınmışlardır.¹⁴

Olumlu ve olumsuz görülen yönler kişiden kişiye değişiklik gösterdiği için itme ve çekme faktörleri de değişkenlik gösterir. Bu bakımdan kişinin yaş, cinsiyet, eğitim, ırk gibi özellikleri kuram için çok önemlidir.

¹³ Munise Tuba Aktaş, Ücret Odaklı Uluslararası İşgücü Hareketliliğinin İşgücü Piyasalarına Etkileri, *Tesam Akademi Dergisi*, 2015, Cilt:2, Sayı:2, 197 – 219, s.201

¹⁴ Cemal İnce, Göç Kuramları ve Suriye Göçü Üzerine Bir Değerlendirme, *Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 2019, Cilt:11, 2580-2615, s.2586

Bunlara ek olarak göçe engel olabilecek diğer faktörlerde göz önünde bulundurulmalıdır. Bu engeller kişisel (mikro) olabileceği gibi, makro yani gidilecek yerde ki hukuksal engeller, gidilecek yerin fiziksel engelleri olabilmektedir.¹⁵

1.1.1.3 Merkez Çevre Teorisi

“Bağımlılık Okulu” ya da “Dünya Sistemleri Teorisi” olarak da adlandırılmaktadır.¹⁶ Immanuel Wallerstein, Samir Amin, Andre Gunder Frank, Johan Galtung gibi düşünürler tarafından ortaya atılan kurama göre dünya, merkez ve çevre olarak ikiye ayrılmaktadır.¹⁷ Merkez ve çevre birbirine ekonomik anlamda bağlıdır. Kapitalizmin gelişmesi ve globalleşme ile birlikte bağımlılığın arttığı görüşündedirler. Merkez ülkeler, çevre ülkeleri bir hammadde kaynağı, ucuz iş gücü ve tarımsal bir kaynak olarak görmektedir.¹⁸ Kurama göre çevre ülkeler ise kapitalist ekonomiye dâhil olabilmek ve ekonomik gelişimlerini tamamlayabilmek için merkez ülkelerde bu tür bir ilişki içindedirler. Gerek merkez, gerekse çevre devletlerin birbirlerine ihtiyaç duydukları ortaya konulmaktadır.¹⁹

Merkez-çevre kuramına göre göç akınları genellikle çevre ülkelerden merkez ülkelere doğru yaşanmaktadır. Günümüzde ki göç hareketlerinin merkez devletlerin ucuz iş gücü ihtiyacını karşılamak için, göçmen politikalarını kısmi bir şekilde ilerlettiğini öne sürer.²⁰

Merkez çevre kuramı daha çok ulus devlet ve kapitalizm temellidir. Dünya sistemleri teorisi; sermayenin çıkarlarını her şeyin belirleyicisi olarak görmesinin yanı sıra uluslararası göçü şekillendiren küreselleşmenin yapısal öğelerine fazla önem vermesi, bireylerin ve insana bağlı bir süreç olarak göç kararının verilmesinde grupların motivasyon ve eylemlerine ise gereken önemi vermemesi sebebiyle eleştirilmiştir.²¹

¹⁵ Aktaş, a.g.e. , s.202

¹⁶ Özcan, a.g.e. , s.200,

¹⁷ Fuat Güllüoğınar, Göç Olgusunun Ekonomi-politiği ve Uluslararası Göç Kuramları, **Yalova Sosyal Bilimler Dergisi**, 2012, Cilt:2 sayı:4, 53-85, s.67

¹⁸ Bahattin Cizreli, Dünya Sistemleri Kuramı Bağlamında Batının Göç Haritası, **Sosyoloji Divanı Dergisi**, 2015, sayı: 6, 31-39, s.32

¹⁹ İnce, a.g.e. , s.2599

²⁰ Yılmaz Onur Ari, Çağdaş Göç Teorileri Çerçevesinde Küresel Göçlerin Ekonomik Belirleyicileri, **Sosyal Bilimlerde Güncel Çalışmalar**, 2020, Gazi Kitabevi, 31,-45, s.36

²¹ Özcan, a.g.e, s.200

1.1.1.4 Kesişen Fırsatlar Teorisi

Kurama göre göç için önemli noktalar: mesafe, gidilecek yerdeki imkanlar ve bu imkanların miktarıdır. Stouffer, net bir şekilde herhangi iki merkeze yönelecek olan göçte, çekme faktörlerinin önemli olduğunu, fakat bu faktörlerin önemini belirleyen temel noktanın da mesafe olduğunu dile getirmektedir. Buna göre, belli bir mesafeye göç edecek kişilerin sayısı bu mesafedeki iş imkânlarının çokluğuyla doğru orantılıdır. Ayrıca göç edilecek hedef yerle yerleşik bulunulan yer arasındaki mesafenin kısa olması da, göçe yönelecek olan kişiyi göç için cesaretlendirmekte ve göçü olumlu anlamda etkilemektedir. Yani göç edilecek yerdeki iş imkânlarının çokluğu ve göç mesafesinin kısalığı, o çekim merkezine göç eden kişilerin sayısını artıran faktörlerdir.²²

Kesişen fırsatlar teorisi, göçün mesafesinin artması ile ortaya daha fazla zorluk çıkacağını belirterek göçü değerlendirir. Mesafenin artması ile birlikte göçmenin, geçmesi gerek sınır miktarı artacaktır. Bu da daha fazla sınır kontrolünü ve karşılaşılabilecek zorluk miktarını arttırmaktadır.

1.1.1.5 Beş Göç Tipi Teorisi

William Petersen 'in beş göç tipi kuramına göre her insan birbirinden farklıdır ve bu da her göçü kendi özgü kılmaktadır. Petersen daha çok itme ve çekme faktörlerinin arkasında yatan sebepleri araştırmıştır. Bu bağlamda beş göç tipi ortaya koymuştur.²³

İlkel göçler: Doğal çevrenin yarattığı etki ile oluşan göçlerdir. Daha çok doğa etkisi ile ortaya çıkan göç çeşididir.

Zoraki ve yönlendirilmiş göçler: Sosyal durumun etkisiyle ortaya çıkan göç çeşitleridir.

Serbest göç: Herhangi bir koşula bağlı olmadan göçmenin kendi aldığı bir karar ile ortaya çıkan göç çeşididir. Daha çok kişisel göçleri ele almaktadır.

Kitlesel göç: Gelişen ulaşım yolları ve imkânlar ile göçün kitlesel bir hal aldığını belirtir. Bu göçmen kitlelerinin hareketlerini genişletir ve öncü göçmenlerin kurdukları ağlarla birlikte daha büyük göç hareketlerine neden olur.

²² Çağlayan, a.g.e. s.77

²³ Çağlayan, a.g.e, 2006, s. 75

1.1.2 GÖÇ TÜRLERİ VE KAYNAKLARI

Göç, insanlık tarihinin başından beri süregelen bir olgu olması dolayısıyla, üstüne birçok araştırma yapılmış bir konudur. Bu araştırmalar sonucunda ortaya göç tipleri ve göç kaynakları çıkmıştır. Bunlar göçleri çeşitli açılardan incelemiştir. Bu bağlamda göçleri oluşum nedenlerine, süresine ve mesafesine göre ayırmak mümkündür.

1.1.2.1 Oluşum Nedenlerine Göre Göçler

Göçleri oluşum nedenlerine göre gönüllü göçler ve zorunlu göçler olarak ikiye ayrılmaktadır. Bunlar gönüllü göçler ve zorunlu göçlerdir.

Gönüllü Göç: Bireylerin ya da toplulukların buldukları yeri kendi istekleri ile terk etmesi ile ortaya çıkan göçe "gönüllü göç" denir. Bu göçlere genellikle çekici güçler neden olmaktadır.²⁴

Gönüllü göçe neden olan çekici faktörler:

- İnsanların içinde bulunduğu standartları yükseltmek,
- Daha iyi eğitim almak,
- Sağlık alışverişi gibi sosyal hizmetlerden daha iyi yararlanmak,
- Kariyer yapmak,
- Daha yüksek ücretli bir iş bulmak,
- Kişisel özgürlük ve inançları daha iyi yaşamak,
- Arkadaş, aile, akraba ve aynı kültürdeki insanlarla birlikte olmak,

Zorunlu Göç: Bireylerin ya da toplulukların buldukları yeri kendi istekleri dışında nedenler ile terk etmelerinden kaynaklı ortaya çıkan göçe "zorunlu göç" denir. Bu göçlere genellikle itici güçler neden olmaktadır.²⁵ Zorunlu göçe neden olan itici faktörlerden bazıları şunlardır:

- Savaşlar,
- Doğal afetler,
- Sosyal hizmetlerin yetersizliği,

²⁴ Begüm Avcı, Mahmut Atay, Uluslararası Göçler Sonrası Sivil Toplum Kuruluşlarının Yapısal Ve Fonksiyonel Değişimleri, **VI. Uluslararası Eğitim ve Sosyal Bilimlerde Akademik Çalışmalar Sempozyumu**, 13-15 Haziran, 2019, Ankara 165-178 s.170

²⁵ Avcı, Atay, a.g.e. s. 171

- Temel ihtiyaçların karşılanmasındaki zorluklar,
- İşsizlik,
- Dini, siyasi ve etnik baskılar,
- Güvenlik ihtiyacı,
- Baraj ve yol yapımı gibi devlet planlarının etkisi.²⁶

1.1.2.2 Süresine Göre Göçler

Göçleri süresine göre çeşitlerine ayırmak mümkündür. Süresine göre göçleri de mevsimlik yani geçici göçler ve sürekli göçler olarak ikiye ayırmak mümkündür.

Mevsimlik (Geçici) Göçler: İnsanların tarım, hayvancılık, turizm gibi sebeplerle buldukları yeri geçici sebeplerle değiştirmesi ile ortaya çıkan göç çeşididir. Genellikle kişilerin bulunduğu yerin ekonomik olarak verimsiz olması ya da belirli dönemlerde başka yerlerde daha fazla maddi kazanç sağlanması bu tür göçlere neden olmaktadır.

Mevsimlik göçlerde, göç edilen yerde uzun süreli kalınmayacağından, sosyal değişimlere daha az rastlanır. Genel itibariyle göç edilen yerde nüfus değişikliğinden söz edilemez.²⁷

Sürekli Göçler: İnsanların sosyal, ekonomik, siyasi ya da doğal sebeplerle buldukları yeri terk etmesi ile ortaya çıkan göç çeşididir. Bu göç çeşidinde kişiler buldukları yeri geçici olarak değil kalıcı olarak değiştirmektedirler. Sürekli göçler zorunlu sebeplerle olabileceği gibi gönüllüde olabilmektedir.²⁸

1.1.2.3 Mesafesine Göre Göçler

Göçler mesafesine göre iç göçler ve dış göçler olmak üzere ikiye ayrılır. Göçler aynı ülke sınırları içinde daha kısa mesafeli olabileceği gibi, uluslararası göçler şeklinde gerçekleşebilir. Mesafesine göre göçleri:

İç Göçler: Kişilerin ya da grupların kendi ülke sınırları içerisinde gerçekleşen göçlerdir.²⁹

²⁶ Göç çeşitleri, <https://goc-cesitleri.nedir.org/> (Erişim Tarihi: 22.05.2020)

²⁷ Enver Günay, Dilek Atılğan, Emine Serin, Dünyada Ve Türkiye'de Göç Yönetimi, **Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi**, 2017, Cilt:7, Sayı:2, 37-60, s.42

²⁸ Günay vd. , a.g.e. , s.43

²⁹ Göç çeşitleri, <https://goc-cesitleri.nedir.org/> (Erişim Tarihi: 22.05.2020)

- Sürekli olabilecekleri gibi geçici de olabilirler
- Ticaret ve sanayinin geliştiği bölgeler, verimli tarım alanları, zengin maden yataklarına sahip alanlar. Turizm açısından cazip merkezler ve kültür kentleri göç çeken merkezlerdir.

İç göçlerin yönü;

- Kırdan kente
- Kırdan Kıra
- Kentten kıra
- Kentten kente doğru olabilmektedir.

Dış Göçler: Kişinin ya da grubun kendi ülkesi dışına gerçekleşen göçlerdir.

- Sürekli olabilecekleri gibi geçici de olabilirler.
- Ekonomik ve sosyal birçok sebebi olabilmektedir.
- İç göçlere göre daha zordurlar.
- Genellikle daha uzun mesafeli göçlere örnek teşkil etmektedirler.

1.1.2.4 İklim Kaynaklı Göç

Çeşitli doğa olayları ve iklimin değişikliğini sebep olduğu göçtür. Doğal felaketler, yiyecek içecek kaynaklarının azlığı ya da yokluğu insanların göç etmesine neden olmaktadır. İklim değişikliği kaynaklı göç üzerine tartışmaları, Hükümetler arası İklim Değişikliği Paneli' nin (IPCC) 1990 yılında yayınlamış olduğu etki değerlendirme raporunda "iklim değişikliğinin en büyük etkilerinin insan göçü üzerinde olabileceği" fikrinin ortaya atılması ile farklı bir boyuta taşınmıştır.

Küresel iklim değişikliği kavramı 1992 yılında Rio Dünya Çevre Zirvesi'nde uluslararası bir sorun olarak kabul edilmiştir. Bu tarihten itibaren dünya ülkelerinin iklim değişikliğini engellemeye yönelik politikalar geliştirmeye başladığı yeni bir süreç girilmiştir.

Daha önce sınırlı akademik çalışmalarla literatürde kendine yer bulan iklim değişikliği, çölleşme, kuraklık, iklim mültecileri gibi kavramlar bu tarihten sonra

uluslararası alanda ülkelerin çözülmesi için uğraş verdikleri temel kavramlar haline gelmiştir.³⁰

IPCC' nin 2007 yılında yayınlamış olduğu dördüncü raporla bu fikir daha fazla gündeme gelmiştir. Hükümetler arası İklim değişikliği panelinin 2014 yılındaki raporunda ise küresel iklim değişikliğinin kitlesel göç hareketlerine neden olacağı belirtilmiştir. Uluslararası Göç Örgütü'nün (IOM) küresel iklim değişikliği ve çevresel etmenlerin göç ile ilişkisi şöyle maddelendirilebilir:

- a) Çevresel etmenler göçün önemli nedenlerinden biridir,
- b) Doğal afetler ve çevresel etkileri ile karşılaşan insanlar göç etmek zorunda kalmaktadır,
- c) Küresel İklim değişikliği ve getirmiş olduğu doğal felaketlerin, çevre koşullarını daha kötü hale getireceği düşünülmektedir,
- d) İklim değişikliği kaynaklı göçler ayırt edilmesi daha güç vakaları barındırır,
- e) Göç etmek, bir adaptasyon süreci olarak çevresel etmenlerle başa çıkma yollarından biri olarak görülmektedir.³¹

1.1.2.5 Ekonomik Kaynaklı Göç

İnsanların, gelir ve buna bağlı olarak daha iyi bir yaşam arzusundan kaynaklanan göç olaylarıdır. Çağdaş dünyada bölgeler ve ülkeler arasındaki göç hareketlerinin en önemli etmenini ekonomik koşullar oluşturmaktadır. Ravenstein, insanların başka bölge ve ülkelerdeki ekonomik koşulların ve iş olanaklarının daha çekici olduğunun ve bu durumun göçe neden olduğu fikrini ortaya attı. Bu fikir günümüze kadar önemli bir kabul gördü. Fakat bu fikirde göz ardı edilen insanların buldukları ülke ve bölgelerdeki iş olanaklarının eksikliği ve bu çekicilikte bu durumun önemli bir etkisi olduğudur. Bu durum insanların göç etmesinden önemli nedenlerden biridir. Ekonomik anlamda durumundan memnun olan bir kişinin, ekonomik sebeplerden başka bir yere göç etmesi daha az görülecek bir durumdur.³²

³⁰ Ayşen Satır Reyhan, Hakan Reyhan, Küresel Isınmanın Nedenleri, Sonuçları, Çözümleri Üzerine Yeni Değerlendirmeler, *Memleket Siyaset Yönetim Dergisi*, 2016, Cilt: 11, Sayı: 26, 1-24, s. 14

³¹ Merve Suzan Ilık Bilben, Antropojenik İklim Değişikliği Bağlamında Göç Tartışmaları, *Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi*, 2018, Sayı:75, 237-268, s.243,

³²İbrahim Sirkeci, Jeffrey H. Cohen." Hareketlilik, Göç, Güvensizlik, *İdealkent Kent Araştırmaları Dergisi*, 2015, sayı 15, 8-21, s.10

Ekonomik sorunların göçe sebep olduğu ortaya konulmakla birlikte bu durumun göç veren ülke ve göç edilen ülke bağlamında da çeşitli sonuçları ortaya çıkmaktadır. Göçmenlerin, geldikleri ülkeye para yollamaları ya da yatırım yapmaları göç veren ülkeye bir döviz girdisi oluşturmaktadır. Bu niteliğinden dolayı, göçün bazı Doğu Avrupa, Kuzey Afrika, Ortadoğu, Güney ve Güney-doğu Asya ve Latin Amerika ülke hükümetleri tarafından “işsizliği ve nüfusu azaltacak, işçi döviz (economic remittance) girdisi sağlayacak bir fırsat olarak görüldüğü” fikri ortaya atılmıştır. Dünya Bankası (World Bank) verilerine göre 2012 yılında “gelişmekte olan” ülkelere gönderilen yurtdışı işçi gelirlerinin, bir önceki yıla göre % 5,3 artarak, toplam 401 milyar ABD doları olduğu ve bu rakamın 2015 yılında 515 milyar ABD dolarını bulacağı tahmin edilmektedir. Yurtdışı işçi gelirlerinin “gelişmekte olan” birçok ülkenin Gayri Safi Yurtiçi Hasıla’sının % 10’una eşit olduğu düşünüldüğünde durum daha net anlaşılmaktadır.³³

1.1.2.6 Siyasal Kaynaklı Göç

Savaşlar, siyasal baskılar, kişisel ve toplumsal hayatı tehlikeye atan durumlar göçlerin önemli nedenlerindedir. Bu gibi siyasi nedenlerle meydana gelen göçler kimi zaman ülkeler arasında, kimi zaman ise aynı ülkenin içinde ortaya çıkan sorunlardan da kaynaklanabilir.³⁴

Baskıcı rejimlerin hüküm sürdüğü, siyasi otorite eksiliği olan ya da yaşanan siyasi sorunların büyük boyutlara ulaştığı ülkelerde yoğun şekilde göç yaşanmaktadır.

Savaş ise göçün başlıca nedenlerinden biridir. Dünya’da yaşanan göç hareketleri incelendiğinde savaşlar nedeni ile oluşan göçlerin büyük bir yer aldığı görülmektedir.

1.1.2.7 Eğitim Kaynaklı Göç

Kişilerin bir süre için eğitim dolayısıyla buldukları yeri terk etmesi sonucu ortaya çıkan göç çeşididir. Eğitim süreci bittikten sonra kişinin geri dönmesi ile bitebileceği gibi kişinin göç ettiği ülkede kalması ile devam da edebilir. Özellikle eğitim sistemlerinin gelişmiş olduğu ülkelere doğru yoğun bir eğitim göçü yaşanmaktadır. Amerika Birleşik Devletleri ve Avrupa Birliği ülkeleri Eğitim göçüne çok fazla maruz kalmaktadır.

³³ Abdurrahman Yılmaz, Uluslararası Göç: Çeşitleri, Nedenleri ve Etkileri, *Turkish Studies Dergisi*, 2014, Cilt: 9, Sayı:2, 1685-1704, s.1692

³⁴ Zeynep AKSOY, Uluslararası Göç Ve Kültürlerarası İletişim, *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2012, Cilt:5, Sayı:20,292-303, s.294

1.1.2.8 Beyin Göçü

Alanlarında iyi bir eğitimi tamamlamış, nitelikli ve uzmanlaşmış bireylerin daha iyi şartlarda yaşamak için ülkelerini terk edip gelişmiş bir ülkeye göç etmesidir. Genellikle gelişmemiş ya da az gelişmiş bir ülkeden, gelişmiş ve ekonomik koşulları daha iyi ülkelere göç şeklinde gerçekleşmektedir. Kişilerin ülkelerinde ki iş alanlarının kısıtlılığı, ekonomik alt yapının gelişmemiş olması, siyasi baskılar gibi birçok sebep de beyin göçünü tetiklemektedir.

Eğitimden sonra gidilen ülkede kalınması da beyin göçü kapsamına girmektedir. Bu bağlamda eğitim göçü ile de ilişkilidir.

1.1.2.9 Emekli Göçü

Genellikle orta ve üstü yaşlarda emekli olmuş, maddi olarak belirli bir düzeyin üstünde ki insanların emeklilikten sonraki hayatlarını başka yerlerde geçirmesi ile ortaya çıkan göç türüdür.

Bu kişiler kendi ülkelerinden emekli olup, yeni yerleştikleri ülke ve bölgelerde ev, işyeri gibi yatırımlar yapmaktadırlar. Bunlardan bir kısmı iş hayatına burada devam etmekte ekonomik faaliyetin içinde yer almaktadırlar. Genellikle maddi gelirleri yüksek olan bu kişiler buldukları yerin ekonomisine önemli katkı yapmaktadırlar.³⁵

Bu göç türü diğer göç türlerinden daha farklı nedenler içermektedir. Bu göç türünün yoğun olarak yaşanıldığı bölgeler Amerika'nın Florida Eyaleti gibi genellikle sıcak ve deniz kenarı bölgelerdir. Avrupa'da ise genellikle bu göçün yönü Güney Avrupa'ya, Akdeniz ve çevresine doğru olmaktadır. Genellikle tatil amacıyla gidilen bu tür bölgeler emeklilikten sonra, sürekli olarak yaşam alanı olarak seçilmektedir.

Avrupa'da yaş ortalamasının ve yaşam süresinin yükselmesi, emeklilik yaşının ona oramla daha aşağıda olması, kişilerin gelirlerinin yüksek olması AB içinde de emeklilik göçünü önemli bir noktaya getirmiştir. Ekonomik olarak gelişmiş ülkelerin para birimlerinin, az gelişmiş ülkelere oranla daha yüksek olması emeklilik göçünün de gelişmiş ülkelere doğru olmasına sebep olmaktadır.

1.2 GÖÇÜN HUKUKSAL ALTYAPISI

Temelde göçmelerin yasal otorite karşısındaki durumu göçün hukuksal altyapısını oluşturmaktadır. Ulus devletlerin ortaya çıkması ve gelişmesi ile birlikte

³⁵ Mustafa Aykaç, Umut Yertüm, Avrupa Birliği Göç Politikalarının Gelişimi: Misafir İşçi Kabulünden Sığınmacı Akınına, *Sosyal Siyaset Konferansları*, 2016, Sayı: 70, 1-29, s:13

ülke sınırları daha belirgin hale geçmiş ve geçirgenliği azalmıştır. Sınır kontrollerinin artması ile birlikte göçmenlerin bir ülkeden diğer ülkeye geçmeleri için belirli koşulları sağlamaları gerekliliği ortaya çıkmıştır. Bu gerekliliği sağlayıp hedef devlet kontrolü ile göç edenler ve herhangi bir yasal prosedüre bağlı kalmadan düzensiz şekilde göç edenler olmak üzere temelde ikiye ayrılmaktadır. Devletler göç edenlerin kaydını tutmak, sınırlarında kontrolü sağlamak, entegrasyon politikaları belirlemek gibi çeşitli nedenlerle göçünde kendi kontrollerinde olmasını istemektedirler.

Uluslararası göç hareketlerini tarif etmek için başvurulan düzenli ve düzensiz göç kavramları göç literatüründe yakın zamanlarda kullanılmaya başlanmıştır. Esasen göç hareketleri için böyle bir ayrıma gidilmesi küreselleşme döneminde sayıları hızla artan düzensiz göçmenler nedeniyledir.³⁶

1.2.1 Düzenli (Yasal) Göç

Kişinin bir ülkeden, başka bir ülkeye göç edebilmesi sadece kendi aldığı karara bağlı değildir. Bunun için yerine getirilmesi gereken birçok prosedür bulunmaktadır. Bu durumda göç kişinin ihtiyacından ortaya çıkabileceği gibi, hedef devletin ihtiyaç duyması sonucu da ortaya çıkabilir. Gelişmiş ülkelerde bazı alanlardaki işgücü kıtlığı yanında, yaşlı nüfusun artmasına bağlı olarak sosyal güvenlik sistemlerinde ortaya çıkan sorunlar da göçmen işgücüne talep yaratmaktadır.³⁷

Düzenli göçün en önemli örneklerinden biri Almanya'nın 1960'ların başında başlattığı "misafir işçi sistemi (Gastarbeiter)" sistemidir. İkinci Dünya Savaşı sonrası nüfusun azalması ile Avrupa'da özellikle de Almanya'da ortaya bir işçi açığı çıkmıştır. Almanya ortaya çıkan işçi açığını, başka ülkelere getirdiği işçilerle çözmeye çalışmıştır.³⁸ Günümüzde birçok devlet iş gücü açığını düzenli göç ile sağlamaktadır. Kanada ve Avusturalya gibi devletler çeşitli işlerde çalışmak üzere her yıl düzenli olarak göçmen kabul etmektedir.

1.2.2 Düzensiz Göç

Düzensiz göç; gidilen ya da gidilmek istenen ülkenin yasal giriş çıkış koşullarına riayet edilmeden hedef ülkeye girilmesi ya da bu ülkeye yasal olarak gelip, daha sonra

³⁶ Fatma Bilge Cengiz, Türkiye'de Düzenli Göçün Yönetimi Ve Göçmenlerin Değişen Düzenleşme Pratikleri, Marmara Üniversitesi, İstanbul, 2019, s.9, **(Yayınlanmamış Doktora Tezi)**

³⁷ OECD raporu, 2003: 106-107; 2001 aktaran Taner Akpınar,

Türkiye'ye Yönelik Kaçak İşgücü Göçü, **Ankara Üniversitesi SBF Dergisi**, 2010, Cilt:65, Sayı:3, 1-22

³⁸ Ayhan Gençler, Yabancı Kaçak İşçilik Gerçeği ve Türkiye Örneği, **TÜHİS İş Hukuku ve İktisat Dergisi Cilt 17**, Ankara, Şubat 2002 s.2 aktaran Kemal Eker, Türkiye'de Yasadışı Göç Sorunu, Atatürk İlkeleri Ve İnkılap Tarihi Enstitüsü, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir, 2006,s.15, **(Yayınlanmamış Doktora Tezi)**

şartları karşılamadığı halde burada yaşamını devam ettirmek olarak tanımlanmaktadır.³⁹

Göçmenler ekonomik olarak daha iyi gördükleri Avrupa ülkelerini daha fazla tercih etmektedirler. Avrupa ülkeleri ise özellikle Frontex gibi kurumlarla bu göçü önlemek istemektedir. Ülkelerin göçü zorlaştırmaları göçmenleri daha tehlikeli yollara itmektedir. Bunun sonucunda insan ticareti artmakta ve insan kaçakçılığı bir sektöre dönüşmektedir.⁴⁰ Düzensiz göç, devletlerin kendi hukuklarına ve uluslararası hukuk kurallarına karşıdır. Bu yüzden Türkçede 'kaçak' olarak yer almaktadır. İngilizcede ise "illegal migrant" kavramı kullanılmaktadır. Fakat bu kavramlar, kullanılan dil açısından sorunlu bulunmakta ve birçok sivil toplum kuruluşu ve araştırmacı tarafından eleştirilmektedir.⁴¹

Göçmenlerin yasadışı olarak nitelendirilmesi söylemi onlara suçlu anlamı yüklemektedir. Bu da göçmenlerin tutuklanmasına, yargılanmasına, sınır dışı edilmesine zemin hazırlamakta ve bu işlemleri doğal ve yasal kılmaktadır.

Özellikle ulus devletlerin egemenlik ihlali olarak gördükleri düzensiz göç karşısında, düzensiz göçmenleri yasadışı göçmen olarak isimlendirdiği görülmektedir. Bu klasik egemenlik anlayışı çerçevesinde, devletlerin sınırlarından kimlerin, nasıl ve hangi koşullarda geçeceğini kendi kriterleri ile belirleyememesi ya da kendi kurallarını uygulayamaması, devletin kendi sahasındaki egemenliğinin zedelenmesidir.⁴² Bu anlayış çerçevesinde, göçmenler sınırdan izinsiz geçerek ya da sınırlar içinde izinsiz bulunarak ya da sınırlar içindeki yaşam süreçlerinde çalışma izinlerine uymayarak ulus devletlerin egemenliklerini zedelemektedirler.

Düzensiz göçmenler, gittikleri yerlerdeki devletler ya da toplum tarafından birçok zorlukla karşılaşmaktadırlar. Karşılaştıkları bu zorluklar kimi zaman kasıtlı kimi zamanda kasıtsız bir şekilde yollarına çıkmaktadır. Fakat karşılaştıkları bu zorluklar ne kadar büyük olsa da, daha iyi yaşamlar yaşamak ve göç hayallerini gerçekleştirmek için sistemlerde gezinmektedirler. Bu nedenle, uluslararası göç anlatıları, "yenilikçi ve yaratıcı düzensiz göçmenleri" barındırmak için "çaresiz ve güçsüz düzensiz göçmenler" in ötesine geçmelidir. Shinozaki'ye göre göçmenlerin

³⁹ Aydoğan Asar, **Türk Yabancılar Mevzuatında Yabancı ve Hakları**, 2.Baskı Ankara s.248, aktaran Urk, a.g.e, s.9

⁴⁰ Can Ünver, Türkiye'nin Göç Siyasetinin Temel İlkelerine İlişkin Yeni Yaklaşımlar, **Türkiye Uluslararası İlişkiler ve Stratejik Analizler Merkezi**, <http://turksam.org/turkiye-nin-goc-siyasetinin-temel-ilkelerine-iliskin-yeni-yaklasimlar>, 07.05.2010, Erişim Tarihi (13.03.2020)

⁴¹ Nazlı Şenses Özcan, Düzensiz Göç Üzerine Bir İnceleme: Küresel Dinamikler, Ulus-Devletler, Göçmenler, **İdealkent Kent Araştırmaları Dergisi**, 2015, Cilt:6, Sayı:15, 22-39, s.24

⁴² Reyhan Atasü Topcuoğlu, Göç Yazınındaki Düzenli/Düzensiz Göç Kavramları: İnsan Hakları Temelinde Bir Kavramsal Sorgulama, **İnsan Hakları Yıllığı**, 2016, Cilt 34, 1-20. s. 8

varoluşsalıkları, varış noktasında hayatta kalma anlatılarına meydan okuyor ve düzensiz göç, yukarıdan gelen göçmenler hakkındaki mevcut anlatıları sorguluyor. Çoğu devlet vatandaşlığı tanımlama hakkı üzerinde tekel olduğunu iddia etse de, göçmenlerin sosyal aktivizmi aşağıdan daha dinamik bir vatandaşlık inşasına ihtiyaç olduğunu göstermektedir. Düzensiz göçmenlerin aşağıdan vatandaşlığa sahip olması ve uyumu, göçmenlerin vatandaşlığını statüsü ve uygulama açısından tanımlamaktadır. Bu nedenle, göçmenlerin vatandaşlığı, yasal statünün meleziğini, resmi vatandaşlıktaki gibi haklar ve yükümlülükleri, kolektif kimlik biçimlerindeki uygulamaları, duyguları ve siyasi faaliyetlerini içermektedir. Daha sonra ulus ötesi ve yerel vatandaşlıklara uyum sağlayacaktır. Kimlik, yönelim ve bilinç, hepsinin eşit olarak etken olması gerekmektedir.⁴³

Devletlerin, düzensiz göçü tehlikeli olarak nitelendirme sebeplerinden biri de göç eden kimselerin belge ve kayıtlarının eksik olmasıdır. Örneğin; Avrupa Birliğinde 3 milyon düzensiz göçmen olduğu tahmin edilmektedir. Fakat belge ve kayıtlarda ki eksikler nedeniyle bu sayı tam olarak bilinmemektedir.⁴⁴ Bazı araştırmacılar bu durumun Avrupa'nın sınırları üstünde hâkimiyetini yitirdiği anlamına geldiğini savunmaktadır. Bu da düzensiz göçmenlerin devletlerin hâkimiyetine tehdit olduğu algısını beslemektedir.

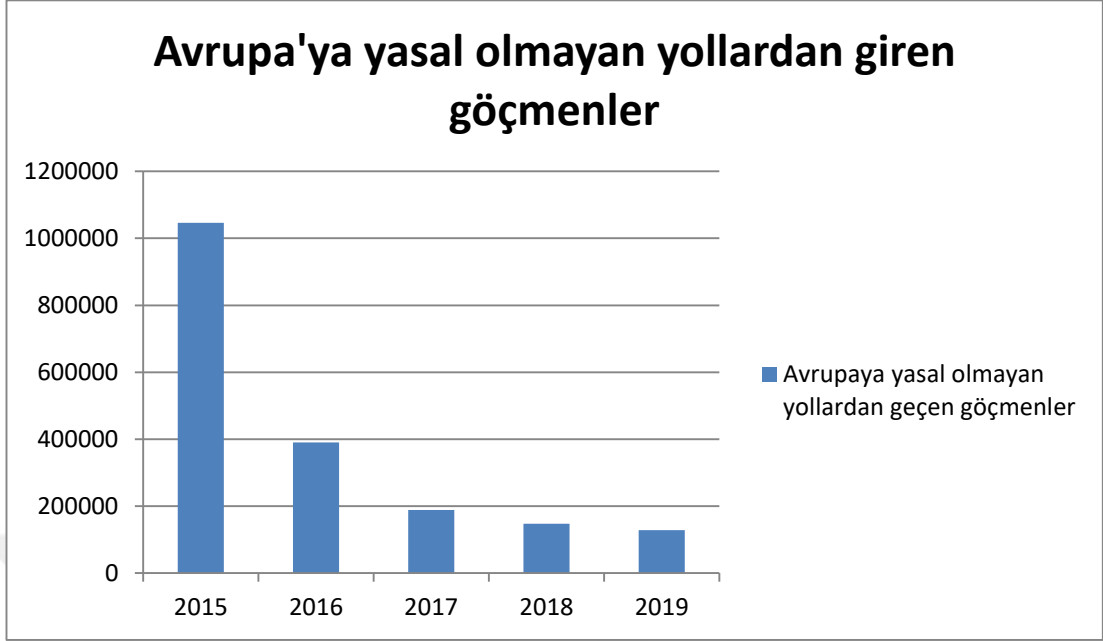
Ekonomik, sosyal ve kültürel geri kalmışlık insanları, genellikle son derece tehlikeli olan bu yöneme itmektir. Özellikle son yıllarda dünyada ki ekonomik ve sosyal eşitsizlikler sonucu yerinden göç etmek zorunda kalan birçok kaçak göçmen yaşamını yitirmiştir.

Sadece 2018 yılında Akdeniz'i geçmeye çalışırken yaklaşık 2.275 kişi hayatını kaybetmiş veya kaybolmuştur. Avrupa kıyılarına ulaşan kişi sayısında ciddi bir düşüş yaşanmıştır. 2018'de Avrupa'ya ulaşan toplam mülteci sayısı 139.300 olarak kaydedilmiştir ve bu sayı, son beş yılın en düşük sayısı olarak kayıtlara geçmiştir.⁴⁵

⁴³Olayinka Akanle, International migration narratives: Systemic global politics, irregular and return migrations, *International Sociology Reviews*, 2018, Cilt:33, 161–170 s.165

⁴⁴ Topcuoğlu, a.g.e. ,s.8

⁴⁵ UNHCR raporuna göre 2018 yılında her gün ortalama altı kişi Akdeniz'i geçmeye çalışırken hayatını kaybetti, <https://www.unhcr.org/tr/21386-unhcr-raporuna-gore-2018-yilinda-her-gun-ortalama-alti-kisi-akdenizi-gecmeye-calisirken-hayatini-kaybetti.html> Erişim Tarihi: 05.09.2020

Grafik-2: Avrupa'ya Yasal Olmayan Yollardan Giren Göçmen Sayısı

1.3 MÜLTECİ, SİĞINMACI

Göçmenlik kavramının, mültecilik kavramını kapsamaması sonucu ortaya bir kavram karmaşası çıkmıştır. Bu karmaşa da göçmenlerin siyasi statüsü konusunda bazı sıkıntılara yol açmaktadır. Bu nedenle bu iki kavramın ortak noktalarını ve farklılıklarını ortaya koymak gerekmektedir.

Öncelikle her iki kavramda yer alan insanlar da buldukları yerde yabancı konumdadırlar. Göçmen ve mültecilerin sayıları bu bağlamda çok önemli olmaksızın, bu kişi ya da kişilerin temel hak ve hürriyetleri tehlike altındadır. Bu sebeple bu kişiler başka bir yerde yaşamak zorunda bırakılmışlardır. Bu durum nedeniyle her iki kavramda da insanların, insan olmaktan kaynaklı temel hakları ve insanlık onurları zedelenmektedir. Bu durumun ortaya çıkardığı olumsuz sonuçlar ve kişilerin yaşam hakkının dahi tehlikede olması sığınmacılar ve mültecilerin insan kaçakçılarının eline düşmesine neden olmaktadır.⁴⁶

Gelecek beklentisi, göçmenlerin göç ettikleri ülkedeki hukuki durumlarına göre de farklılık arz etmektedir. Mülteciler, sığınmacılara göre daha fazla hakka ve güvenceye sahip oldukları için daha olumlu bir gelecek beklentisine sahip olabilmektedirler. Sığınmacılar ise geri gönderilme riski ve sürgün hayatı yaşama gibi

⁴⁶ Bülent Urk, a.g.e, s.7

nedenlerle olumsuz gelecek beklentisine sahip olabilmektedirler. Yasal statü, mülteci statüsü ya da ikamet izni almış sığınmacılar, hiçbir statüye sahip olmayanlara göre daha az streslidirler.⁴⁷

1.3.1 Mülteci

BM ise Mültecilerin Statüsüne İlişkin 1951 Sözleşmesi'ne göre mülteci "İrki, dini, milliyeti, belli bir sosyal gruba mensubiyeti veya siyasi düşünceleri nedeniyle zulüm göreceği konusunda haklı bir korku taşıyan ve bu yüzden ülkesinden ayrılan ve korkusu nedeniyle geri dönemeyen veya dönmek istemeyen kişidir".⁴⁸

Sözleşmede ki tanımına bakıldığında göze çarpan en önemli özelliğin, kişinin zorunlu sebeplerden dolayı bulunduğu yeri terk etmesi olduğu ortaya çıkmaktadır. Kişinin terk ettiği ülkede ki koşullar değişmeden ve tehlike olarak gördüğü durum ortadan kalkmayana kadar geri dönemeyecek olması gerekmektedir.

Odman'a göre, "Bir kişinin mülteci olduğunun kabulü için, öncelikle kendi ülkesini terk etmiş olması veya ülkesi sınırları dışında olması, diğer bir ifade ile yabancı konumunda olması gerekir. Ayrıca, bu kişinin baskı ve zulüm korkusu altında olması gerekir. Baskı ve zulüm korkusunun kaynağını oluşturan nedenler, ırk, din, milliyet, siyasi düşünce ve belirli bir sosyal gruba mensubiyet gibi, kişisel veya siyasal veya adi veya siyasi suçlar olabilir."⁴⁹

İngiltere, Amerika gibi bazı ülkeler mültecilerin yeniden evlerine dönebileceğini belirterek, "mülteci" terimi yerine "yerinden edilmiş kişi" teriminin kullanılması gerektiğini savunmuştur.⁵⁰

Bir kişinin mülteci olarak nitelendirilmesi için çeşitli koşullar bulunmaktadır:

- Kişinin milli kimliği, ten rengi, dili, dini inancı, siyasi görüşü gibi nedenlerle,
- Vatandaşı olduğu devlette tehdit altında bulunmasından,

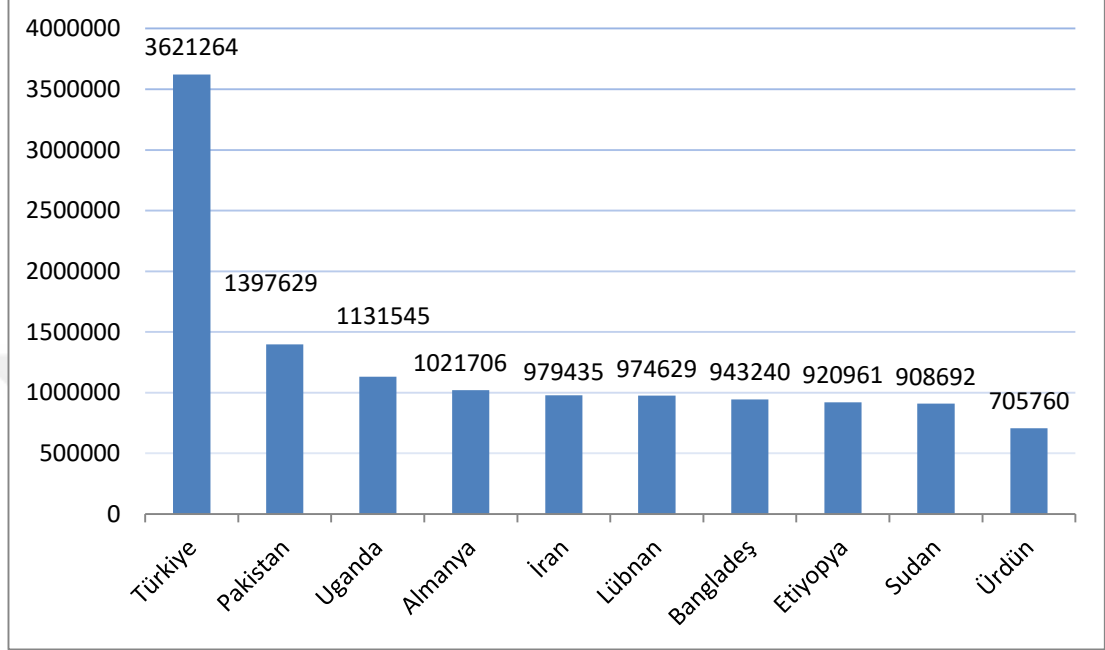
⁴⁷ Hıdır Apak, Göçmenlerin Gelecek Beklentileri: Mardin Örneği, *Birey Ve Toplum Dergisi*, 2015, cilt:5 sayı:9125-142, s.127

⁴⁸ BM Mültecilerin Statüsüne İlişkin Sözleşmesi, 1951,

⁴⁹ Koray Doğan, **Göçmen Kaçakçılığı Suçu**, s.106 Ankara: Seçkin Yayıncılık aktaran Bülent Urk, a.g.e, s.20

⁵⁰ Laura Barnett, Global Governance and the Evolution of the International Refugee Regime, International Journal of Refugee Law, 2002 cilt: 14. No: 2/3. s. 244 aktaran Gökhan Taneri **Ulusallararası Hukukta Mülteci ve Sığınmacıların Geri Gönderilmemesi İlkesi (Non-Refoulement)**, Bilge Yayınevi, İstanbul, 2012, s.6

- Bu tehdit ve korku sebebiyle vatandaşı olduğu ülkenin kişiyi koruyamaması ya da kişinin çeşitli nedenlerle bu korumayı istememesi,
- Kişinin vatandaşı olduğu ülkeden başka bir ülkede olması ve bu tehditler ve tehlikeler nedeniyle ülkesine geri dönemeyecek durumda olması gerekmektedir.⁵¹

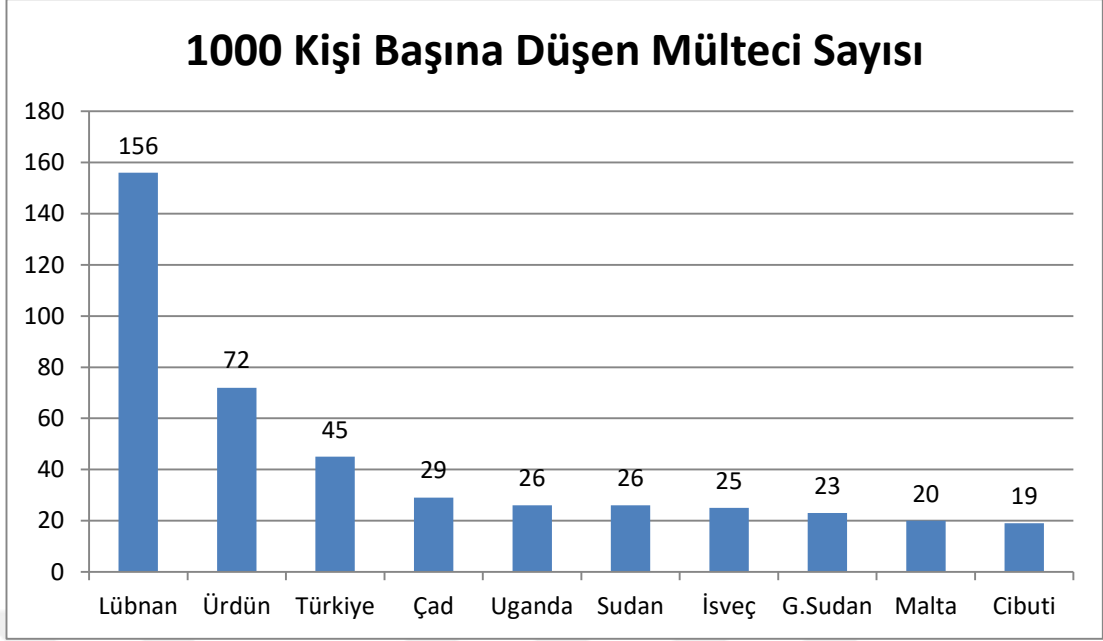

Grafik-3: Dünya'da En Çok Mülteci Ağırlayan Ülkeler⁵²

Türkiye, Dünya'da en çok mülteci barındıran ülkedir. Bu mültecilerin büyük çoğunluğunu Suriye iç savaşından kaçıp Türkiye'ye sığınan kişiler oluşturmaktadır. Türkiye'nin Suriyeden kaçan bu kişilere yönelik açık kapı politikası izlemesi mülteci sayısının bu kadar artmasında ki önemli nedenlerden biridir.

⁵¹ Gökhan Taneri, a.g.e. , s. 19-20

⁵²Dünyada en fazla mülteciye ev sahipliği yapan ülke Türkiye, ilk 10'da Avrupa'dan sadece Almanya var, <https://tr.euronews.com/2020/02/28/dunyada-en-fazla-multeciye-ev-sahipligi-yapan-ulke-turkiye-ilk-10-da-avrupa-sadece-almanya> (Erişim Tarihi: 21.03.2020)

Grafik-4: 1000 Kişi Başına Düşen Mülteci Sayısı⁵³

1.3.2 Sığınmacı

Sığınmacı ise, mülteci gibi vatandaşı olduğu devlette ten rengi, dili, dini ya da üyesi olduğu toplum grubu ve siyasi görüşleri sebebiyle tehdit altında olan ve vatandaşı olduğu devletin kendisini koruyamayacak olması ya da korkudan bu korumadan yararlanamayıp başka bir ülkeden mülteci statüsü isteyen kişi anlamına gelmektedir.⁵⁴

İskân Kanunu Madde 3/3'e göre "Türkiye'de yerleşmek maksadıyla olmayıp bir zaruret ilcasıyla muvakkat oturmak üzere sığınanlara sığınmacı denir."⁵⁵

Sığınma olayı tek kişinin sığınması ile olabileceği gibi, belirli bir topluluğun bir bütün halinde sığınması ile de olabilmektedir. Sığınmacılık hukuki anlamda iki sorun ortaya çıkarmaktadır:

- 1- Sığınma aramanın uluslararası hukukta bir hak oluşturup oluşturmadığı,
- 2- Sığınma arayanların bir yabancı ülkeye kabul edilmesi halinde bu ülkelerdeki hukuki statüleri.⁵⁶

⁵³ Uluslararası Af Örgütü verileri kullanılmıştır.

⁵⁴ Koray Doğan, **Göçmen Kaçakçılığı Suçu**, s.108 Ankara: Seçkin Yayıncılık aktaran Bülent Urk, a.g.e, s.20

⁵⁵ Mülteci, Sığınmacı, Göçmen Nedir?, <http://bianet.org/kadin/bianet/2953-multeci-siginmaci-gocmen-nedir> (Erişim Tarihi: 13.03.2020)

⁵⁶Hüseyin Pazarıcı, **Uluslararası Hukuk Dersleri**, Gözden Geçirilmiş 8. Baskı, Ankara: Turhan Kitabevi, 2005 s. 186 aktaran Gökhan Taneri, a.g.e., s. 3

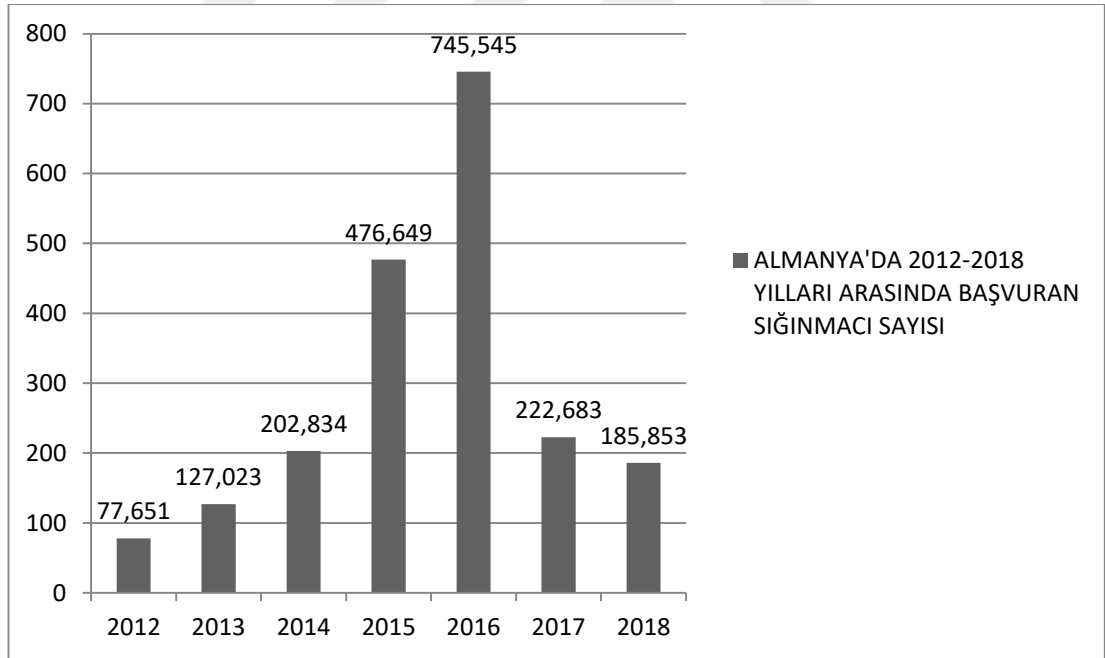
Bu iki sorunun ortaya çıkardığı sığınmacı tanımına göre, bir kişi ya da grubun sığınmacı olarak adlandırılması için dört koşul gereklidir:

1- Sığınmacı olan kişinin, vatandaşı bulunduğu devletin sınırları dışında olması gerekmektedir. Bu yüzden kişinin diğer devletlerin sınırlarını ihlal etmesi olağan bir durum olarak kabul edilmelidir.

2- Sığınmacının, mültecilik başvurusu yaparken vatandaşı bulunduğu devletten koruma alamayacak durumda olması ya da koruma isteme konusunda kişinin kendi isteği olmaması gerekmektedir.

3- Sığınmacının, mülteci statüsü alabilmesi için ciddi zulüm korkusu altında bulunması gerekmektedir.

4-Sığınmacı, tehdit altında olması ve zulüm korkusunu uluslararası sözleşmelerdeki nedenlerden birine dayandırmalıdır. Ten rengi, milli kimliği, dini inancı siyasi görüşü ya da bağlı bulunduğu toplumsal grup dolayısıyla bir tehditle karşı karşıya kalmış olması gerekmektedir.⁵⁷

Grafik-5: Almanya'ya 2012- 2018 Yılları Arasında Başvuran Sığınmacı Sayısı⁵⁸

⁵⁷ Lomba Da Sylvie , **The Right to Seek Refugee Status in the European Union**, 2004 s4 .aktaran Gökhan Taneria.g.e., syf: 4

⁵⁸ Veriler <https://de.statista.com/statistik/daten/studie/76095/umfrage/asylantraege-insgesamt-in-deutschland-seit-1995/> internet sitesinden alınmıştır. (Erişim Tarihi: 10.04.2020)

1.4 ENTEGRASYON KAVRAMI

Kültürel ve ırki farklılıklara sahip topluluklar tarih boyunca birlikte yaşayamaya çalışırken çeşitli sorunlarla karşı karşıya kalmıştır. Bu sorunların çözümünde devletler çeşitli yöntemlere başvurmuşlardır. Bu yöntemler kimi zaman farklılıkları ortadan kaldırmaya ve ya bu farklılıkları toplumdan dışlama şeklinde olmuştur. Kimi zamansa bu farklılıkların bir arada ve uyum içinde yaşamasına yönelik siyasetler geliştirilmeye çalışılmıştır.⁵⁹

Entegrasyon, kelime anlamı olarak bütünleşme, uyum anlamına gelmektedir. Göçmen entegrasyonu ile anlatılmak istenen insanların bir toplumla bütünleşmesi ve uyum sağlamasıdır. Entegrasyonla ilgili birçok model bulunmaktadır.

Entegrasyon teriminin farklı şekillerde kullanılmasına karşın hâlâ sosyal uyum, çeşitlilik gösteren nüfus yapısının birleştirilmesi yoluyla ortak kimlik inşa etme ve "çeşitli toplulukların sivil katılımı için kurum ve zeminini şekillendirme" anlamını taşıdığı sonucuna varabiliriz.⁶⁰ Göçmenlerin ev sahibi ülkelere sosyal ve politik entegrasyonu, politika yapıcılar için "ortak amaç" olarak görülmektedir. Ancak bu ortak amaca nasıl ulaşılabileceği konusunda bir görüş birliği yoktur. Tarih boyunca, göçmenlerin sosyal ve politik entegrasyonu için kullanılan politika stratejileri, genel olarak, iki zıt kutup arasındaki tartışma, yani asimilasyon ve çokkültürlülük etrafında toplanmıştır.⁶¹

Son yıllarda artan açlık, savaş, ekonomik olumsuzluklar dünya çapında göç hareketlerinin artmasına neden olmuştur. Bu göç hareketleri beraberinde göçmenlerin yeni geldikleri topluma uyum sorununu ortaya çıkarmıştır ve özellikle Avrupa'da entegrasyon tartışmaları tekrar gündeme gelmiştir. Entegrasyon kavramının Avrupa'da ortaya çıkması ise İkinci Dünya Savaşı sonrası döneme denk gelmektedir. İkinci Dünya savaşına kadar olan dönemde Avrupa'da daha çok asimilasyon ya da ayrıştırma politikaları izlenmiştir. Fakat İkinci Dünya Savaşının getirmiş olduğu göç hareketleri ve yeni toplumsal yapı göçmenlere yönelik politikaların entegrasyon çerçevesine dönmesine neden olmuştur.⁶²

⁵⁹Yasin Aktay (2003) "Küreselleşme ve Çokkültürlülük", Tezkire, Düşünce, Siyaset ve Sosyal Bilim Dergisi, Sayı: 35, Aralık **aktaran** İrfan Haşlak, Mustafa Kemal Şan, Asimilasyon ile Çokkültürlülük Arasında Amerikan Ana akımını Yeniden Düşünmek, **Akademik İncelemeler Dergisi** , Cilt:7, Sayı:1 Yıl:2012 s.31

⁶⁰ Gülay Uğur Göksal, Göçmen Entegrasyonu ve Tanınma Teorisi, Pinhan Yayıncılık, İstanbul, 2019 s. 19

⁶¹Gülay Uğur Göksal, a.g.e, sayfa: 17

⁶² Yasemin Yıldız, Bir Kavramın Anatomisi: Entegrasyon, <https://perspektif.eu/2018/01/04/bir-kavramin-anatomisi-entegrasyon/> (Erişim Tarihi: 18.03.2020)

Entegrasyon göçmenin içinde yaşayacağı yeni topluma katıldığı ilk günden itibaren başlamaktadır. Devletlerin seçmiş olduğu entegrasyon yöntemi hizmet çıktılarını şekillendirmektedir. Bu durum bireysel ve toplumsal olarak göçmenin entegrasyon sürecini belirlemektedir. Bu yüzden entegrasyon sürecinde, hem gelinen ülkedeki toplumun hem de göç eden kişi ya da toplulukların istekleri göz önünde bulundurulmalıdır. Fakat burada göz ardı edilmemesi gerek husus, göçmenlerin daha farklı gereksinimleri olmasıdır. Bu durum göçmenin yapısının daha kırılğan olmasına neden olmaktadır. Bu nedendir ki geliştirilecek entegrasyon politikaları göçmenlerin, düzenli topluluklardan daha farklı ihtiyaçları olabileceğini kabul etmelidir.⁶³

Ulus devletler içinde kültürel çeşitliliğin siyasi idaresi konusunda tarihsellik içinde çeşitli politikalar üretilmiştir. Bunlardan ilkinin 19. yüzyıl sonları ve 20. yüzyılın başlarında başta ABD olmak üzere, göçmenlerin yoğun halde bulunduğu ülkelerde uygulanmış asimilasyon politikası oluşturur. Asimilasyon daha sonraları erime potası (melting point) adını almıştır. Bu politika ile birlikte kültürel farklılıklar ve öznel karakterler moderniteyle birlikte milli politika içinde eriyeceği ve böylece milli kimliğin inşa edilebileceği varsayılmıştır. Bu sayede kültürel homojenleştirme gerçekleştirilmeye çalışılmıştır. Fakat bu politikanın başarılı olamayacağını anlaşılmaya üzerine yerine yeni politikalar ve teoriler üretilmeye çalışılmıştır.

Bu yeni politikaya çokkültürlülük adı verilmiştir. Bu politika ile birlikte farklılıkların bir arada yaşayabileceği ve aynı zamanda bu farklılıkların zenginlik olarak kabul edilebileceği bir toplumsal düzen oluşturulmaya çalışılmıştır. Bu siyaset değişikliğinin altında "1960'lardan itibaren özel kimliklerin değerinin ve öneminin yeniden keşfedilmesini sağlayan (yurttaşlıkla ilgili, bölgesel, sömürgecilik karşıtı) bir toplumsal hareketlilik yaratan etnik yenilenmenin" olduğu savunulabilir. Kanada'da ortaya çıkan bu politika daha sonraları Avrupa'ya ve Dünya'nın her yerine yayılmıştır. Bu politika ile birlikte artık göçmen gruplarının ulusal kimlikleri ile entegre olabilecekleri ortaya konulmuştur. Göçmen gruplarının entegrasyonlarının sağlanması amacıyla yıllara yayılan çeşitli politikalar geliştirilmiştir. Bunlar başta ulusal dilin öğrenimi olmak üzere, ekonomik faaliyetlere katılım, sosyal birliktelik ve ortak değerler etrafında kümelenmeyi hedefler bir nitelik taşımışlardır. Günümüze kadar entegrasyon politikalarının tam anlamıyla her zaman ve her yerde başarılı olmadığı bilinmektedir. Fakat buna rağmen entegrasyon politikalarının yerini alabilecek bir paradigma ortaya

⁶³ Ecre, European Council on Refugees and Exiles, (Erişim Tarihi: 07.02.2016).

<http://www.ecre.org/topics/areas-of-work/introduction/39-integration.htm> aktaran Orhan Koçak, R. Demet Gündüz, Avrupa Birliği Göç Politikaları ve Göçmenlerin Sosyal Olarak İçerilmelerine Etkisi, *Yalova Sosyal Bilimler Dergisi*, 2016, Cilt:6,66-91, s. 72

konulmamıştır. Bu anlamda çokkültürlülük ve entegrasyon politikaları ulus devletin homojenleştirici yapısına karşı, kültürler arası iletişimi sağladığı ve toplumsal bir çatışmayı önlediği söylenebilir.

Entegrasyon, çoğulcu toplumun tüm bireylerinin ekonomik, sosyal, siyasal ve kültürel yaşamda toplumun tüm bireylerinin etkin katılımı ve karşılıklı ilişkilerini mümkün kılan, ortak aidiyetlikleri ulusal ve yerel düzeyde teşvik eden çok aktörlü bir süreç olarak da tarif edilebilir. Bu tanım bize entegrasyonun iki yönü olduğunu göstermektedir. Bu yönlerden birincisi ev sahibi topluluğun yeni gelen topluluğu içine almasını (inclusion) ifade etmektedir. İkinci yönü ise yeni gelen topluluğun, içine yeni geldiği topluma adaptasyonu istemesi olarak açıklanabilir. Bu durum bize entegrasyonun sorumluluğunun sadece göçmenlerde olmadığını göstermektedir. Bu sorumluluğun aynı zamanda başta devlet kurumları olmak üzere, diğer kurumların da toplumu kabul durumuna getirmeye hazırlamaları yönünde sorumluluklar yüklediği çok yönlü ve dinamik bir süreç olarak tarif edilebilir. Örneğin; yabancılara ve göçmenlere karşı olan bir topluluğun, diğer azınlıkları kabul etmeyeceği aşikârdır. Bu da göçmen ya da azınlık grubunun yaptığı bütün olumlu şeyleri boşa çıkaracaktır. Bu durumda hâkim topluluk kendini yeni gelen topluluğa tamamen kapatmış olacaktır. Ters bir durumda, devletin ve diğer sivil toplum örgütlerinin entegrasyon için uyguladığı politikaların cemaatsel kodlarını çözemediği gruplar karşısında başarısız olacağı yine rahatlıkla tahmin edilebilir bir durumdur. Bu yüzden hem göçmenin hem de içine yeni geldiği topluluğun entegrasyona açık olması temel şartlardan biri haline gelmektedir.⁶⁴

Devletlerinse entegrasyonu teşvik edecek ve toplumsal bütünleşmeyi destekleyecek siyasetler belirleyip bunu desteklemesi gerekmektedir. Aksi takdirde ötekileştirici ve hâkim toplumun değer yargıları ile bezenmiş politikalar göçmenleri ve diğer kültürleri yok sayıp entegrasyonu engelleyecektir.

1.4.1 Entegrasyonun Amaçları ve Koşulları

Entegrasyonun amaç ve yararları Karl Deutsch tarafından dört başlık altında toplanmıştır:

- 1) Toplumsal barışın kalıcı olmasını sağlamak;
- 2) daha büyük çok amaçlı kapasitelere ulaşmak;

⁶⁴ İhsan Çetin, Türkiye'de Suriyeli Sığınmacıların Sosyal Ve Kültürel Entegrasyonu, *Sosyoloji Dergisi*, 2016, Sayı 34: 197-222, s.200

- 3) özgül görevleri yerine getirmek;
- 4) yeni bir kimlik ve görünüş kazanmak.⁶⁵

1.4.2 Kültürel Entegrasyon

Kültürel entegrasyon, hem göç eden kişi ya da toplulukların yeni geldikleri toplumun değerleri, davranışları ile uyumu hem de yerleşik olan toplumun göçmenlerin kültürel hayatlarına verdikleri reaksiyonla ilgilidir. Kültürel entegrasyon, kavramı, sivil toplum ile iç içedir. Son yıllarda medyada bu entegrasyonda önemli bir rol oynamaktadır. Kültürel entegrasyonun başarılı olduğunu gösteren izler kendini daha çok güçlü bir etnik ilişki içinde belli etmektedir.⁶⁶

1.4.3 Yapısal Entegrasyon

Yapısal entegrasyon ile göçmenler buldukları toplum içerisinde farklı kurum ve kuruluşların içinde yer almaktadırlar. Bu durum göçmenlerinde bu tür yapılar oluşturmalarına ön ayak olmaktadır. Bu da göçmen topluluklarının entegre olmasında rol oynamaktadır. Bu kurum ve kuruluşlar ekonomik, siyasal, dini ve eğitime yönelik olabilmektedir. Yerel işgücü piyasasında ortaklık, yapısal entegrasyonun en önemli göstergelerinden biridir. Aynı zamanda, etnik- içi örgütlenmelere bilim adamları (mesela, Baumann, Casdes, Miller, gibi) tarafından önemli bir rol atfedilir.⁶⁷

1.4.4 Politik Entegrasyon

Bu entegrasyon türü daha çok devlet göçmen ilişkisinde ki işbirliğini ifade etmekte kullanılır. Burada gidilmiş olan ülkenin vatandaşı olmak, diğer yasal hakları kullanabilmek ve yeni topluma bütünüyle katılmak kastedilmektedir. Burada önemli olan yönlerden biri göçmenlerin kendi kendilerinin politik anlamda karar vericisi konumuna gelmesidir. Ayrımcılığa karşı yasa yapmak kadar, vatandaşlık elde etme ile ilgili imkânlar veya sınırlılıklar da politik entegrasyonun parçasıdır.⁶⁸ Karl W. Deutsch siyasi entegrasyonu birlikte yaşayan toplulukların barış içinde yaşaması ve

⁶⁵ Tayyar Arı **Uluslararası İlişkiler Teorileri**, İstanbul, 2008, aktaran Merve İrem Yapıcı, Uluslararası İlişkiler Disiplininde Entegrasyon Teorilerinin Yeri ve Etkinliği, **Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi** Cilt 9, Sayı: 3, 2007, s.136

⁶⁶ Tuomas Martikainen, Din, Göçmenler ve Entegrasyon, **Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi**, 2010, sayı:38, 263-276, s.266

⁶⁷ Martikainen ,a.g.e., s. 266

⁶⁸ Martikainen ,a.g.e ,s. 266

gerekli kurumlar ve topluluklar üstüne bir fikir birliği olmasına yol açan süreç olarak tanımlamaktadır.⁶⁹

Politik entegrasyon, aynı siyasal varlık içindeki bireylerin oluşturduğu topluluk ilişkisidir. Bu da gruba ortak bir bilinç ve kimlik duygusu veren çeşitli bağlarla bireylerin bir araya gelmesi demektir. Politik entegrasyonun temelinde, karşılıklı çıkarları sağlama amacını güden kolektif bir eylem yatmaktadır.⁷⁰

1.5 ASİMİLASYON VE ÇOKKÜLTÜRLÜLÜK

Göç eden topluluğun, içine yeni geldiği topluluğa entegrasyonunda devletler birçok yöntem denemiştir. Bu yöntemlerden bazıları asimilasyon gibi göçmenleri ve kültürlerini eritme ve yok etme şeklinde olurken, bazıları da çokkültürlülük gibi daha fazla kültürü barındırmış ve bu kültürlerin birbiriyle ahenk içinde olmasına çalışmıştır. Bu tezde de birbirine tamamen zıt olan, asimilasyon ve çokkültürlülük kavramları ile entegrasyonun nasıl gerçekleştiği ortaya koyulmaya çalışılacaktır.

1.5.1 Asimilasyon

TDK' ya göre asimilasyon, farklı kökenden gelen azınlıkları veya etnik grupları, bunların kültür birikimlerini kimliklerini, baskın doku ve yapı içinde eriterek yok etme olarak geçmektedir.⁷¹Kültürel özümseme, olarak adlandırılan asimilasyon bir kültürel sistemin başka bir kültürel sistemi, giderek kendine benzetmesi, kültürel egemenliği altına alması olarak tanımlanabilir.⁷²

Asimilasyon politikasını uygulayan ülkelere göre kendi ülkelerine gelen yabancılar kesin suretle kendi ülkelerinin kültürel mirasını bir tarafa koymalı ve geldikleri ülkenin baskın kültürel öğelerine kendilerini adapte etmelidir.⁷³ Bu durum sonucunda kültürel farklılıklar ortadan kalkmasına neden olmaktadır. Asimilasyoncu tezlerde devlet toplumun nasıl yaşayacağına karar veren en önemli unsurdur. Bu da devletin, azınlıkları kültürel anlamda baskın kültür içinde asimile etmeye ve onları

⁶⁹James E. DOUGHERTY ve Robert L. PFALTZGRAFF, **Contending Theories of International Relations**, Addison Wesley Longman, 5. Baskı, New York, 2001, s. 510. aktaran Merve İrem Yapıcı, a.g.e, s.135

⁷⁰ Philip E. Jacob, Henry Teune, **The Integrative Process: Guidelines for Analysis of the Bases of Political Community**,s. 4-5. aktaran Merve İrem Yapıcı a.g.e, s.134

⁷¹ TDK sözlük, <https://sozluk.gov.tr/> (Erişim Tarihi:20.03.2020)

⁷² GÜVENÇ Bozkurt, **İnsan ve Kültür**, Boyut Yayın, İstanbul, 2010 s.46

⁷³Milton Gordon, **Assimilation in American Life: The Role of Race, Religion and National Origin**, USA, 1964 aktaran Seçil Yorulmaz, 1984-1989 Yılları Arasında Bulgaristan Türklerine Yönelik Uygulanan Asimilasyon Politikaları ve Göç Deneyimleri, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Maltepe Üniversitesi, İstanbul, 2012, s.5, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi)

ortadan kaldırmaya hakkı ve yetkisi olan bir kurum haline getirmektedir.⁷⁴ Asimilasyonda azınlıklar toplumla aynı haklara sahip olmayı istiyorlarsa ve eşit muamele görmeyi talep ediyorlarsa asimile olmayı kabul etmeleri beklenmektedir.

Klasik asimilasyon yaklaşımı ilk olarak 1920’de Park ve Burgess tarafından Chicago Okulunda ortaya atılan bir teoridir. O dönem de şimdi olduğu gibi asimilasyon, yerliler ile göçmenler arasındaki ilişkiyi anlatan bir kavramdır. İlk dönem teorisyenleri için göçmenlerin yavaş yavaş yeni ülkelerinin yaşamına adapte olmaları kaçınılmaz olduğu için asimilasyon ilerlemeci ve dönüştürülemez bir durum olarak ele alınmıştır. Asimilasyon iki yönlü bir süreçtir, toplumsal yaşamda farklı orijinden gelen insanların işbirliği ve ilişkileri ile deneyimlerin paylaşılmasını sağladığı gibi öte yandan ulusal var oluşun anahtarı olan kültürel dayanışmayı da beraberinde getirmektedir.⁷⁵

Tablo-1: Gordon’un Asimilasyon Süreci Teorisi⁷⁶

Süreç ya da şart	Asimilasyon tipi ve aşaması	Özel kavram
Yerli toplumun kültürel öğelerine doğru dönüşüm	Kültürel veya davranışsal asimilasyon	Kültürleşme (Acculturation)
Birinci grup bazında, geniş çaplı yerli toplumun kulüplerine ve kurumlarına giriş	Yapısal asimilasyon
Yaygın karışık evlenmeler	Evlilikle asimilasyon	Karışım (Amalgamation)
Yerli topluma dayalı birliktelik anlayışının geliştirilmesi	Tanımlamaya dayalı asimilasyon
Önyargıların yok olması	Kabullenilmiş durum asimilasyonu
Ayrımcılığın yok olması	Kabullenilmiş davranış asimilasyonu
Güç ve değer çatışmalarının yok olması	Yurttaşlık asimilasyonu

⁷⁴Bhikhu Parekh, **Çokkültürlülüğü Yeniden Düşünmek**, Ankara: Phoenix Yayınevi, 2002., s. 252. aktaran Hacer Çelik, Çokkültürlülük ve Türkiye’de ki Görünümü, **Uludağ Üniversitesi Fen- Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi**, 2008, Sayı: 15, 319-332, s. 323

⁷⁵ Asselin ve diğ. , **Social Integration of Immigrants with Special Reference to the Local and Spatial Dimension**, 2006 s.134 aktaran Nesrin AKINCI AKINCI ÇÖTOK Nesrin, Çokkültürlülük, Kültürlerarasılık Ve Entegrasyon Tartışmaları Bağlamında Alman Eğitiminde Türk Öğrenciler: Bremen Örneği s.20(**Yayınlanmamış Doktora Tezi**)

⁷⁶ İrfan Haşlak, Mustafa Kemal Şan, Asimilasyon ile Çokkültürlülük Arasında Amerikan Ana akımını Yeniden Düşünmek, **Akademik İncelemeler Dergisi**, 2012, Cilt:7, Sayı:1 s.38

Gordon'un teorisine göre asimilasyon süreçlerinin hiçbirini yaşamayan siyahiler yine de Amerikan toplumuna tamamıyla katılmaktaydılar. Gordon'un bu çalışması asimilasyonu çizgisel ve sürekli bir süreç olarak gören basmakalıp paradigmayı tartışma konusu yapmıştır. Gordon bu teorisinin benzer şekilde diğer farklı kültürleri içeren diğer gelişmiş ülkelerde de uygulanabilir olduğunu iddia etmektedir.⁷⁷

Günümüzde çokkültürlülüğün yasalarla kabul gördüğü yer olarak tanımladığımız Avustralya, Kanada ve ABD, 1960 öncesinde ülkelerine gelen göçmenlerden kendi özgün geçmişlerini terk etmelerini ve tamamen mevcut kültürel normları özümsemelerini beklemiştir. Hatta bu anlayış 'Anglo uyum modeli' olarak ifade edilmiştir. Asimile edilemez görünen Çinliler, bu ülkelere alınmamıştır. Asimilasyon siyasi istikrarın temeli olarak görülmüş ve öteki kültürlerin etnik merkezietçi inkârı ile daha da rasyonel hale gelmeye başlamıştır.⁷⁸

Löffler ise kelime olarak asimilasyonu aynılaştırma (Angleichung) veya benzeştirme (Anlichmachung) anlamına geldiğini ifade etmektedir.⁷⁹

1.5.2 Çokkültürlülük

Milli, ırksal, dini veya cinsel olarak tanımlanmış gruplar için eşit haklar ve bir tanınma arayışı olarak nitelenen "çokkültürlülük", çağdaş Batı demokrasilerindeki en yaygın ve tartışmalı entelektüel ve politik hareketlerden biridir.⁸⁰ Charles Taylor, kültürel bağları görmezden gelen, asimile edici ve diğer kültürleri yok sayan politikaların istenen etkiyi yaratmadığını belirtmiştir. Çünkü bunların tarihsel felaketlerin ve ardından gelen aşağılanmış ve hor görülen kimliklerin tanınmasını içermediklerini savunur.⁸¹

Her ne kadar herkesin üzerine uzlaşabileceği doğrudan bir kültür kavramı olmasa da genel hatlarıyla kültürü Tarihsel, toplumsal gelişme süreci içinde yaratılan bütün maddi ve manevi değerler ile bunları yaratmada, sonraki nesillere iletmede kullanılan, insanın doğal ve toplumsal çevresine egemenliğinin ölçüsünü gösteren araçların bütünü olarak değerlendirebiliriz.⁸² Böyle baktığımızda kültürün belirli öğeleri bulunmaktadır. Bunlar din, dil, ten rengi, tarih gibi unsurlardır. Kültürün farklılığından

⁷⁷ M. Gordon, (1964) **Assimilation in American Life: The Role Of Race, Religion And National Origins**, Oxford University Press, New York, p. 38

⁷⁸ Nesrin Akıncı Çötök, a.g.e, s.9

⁷⁹ Gerild Löffler, **Integration In Deutschland**, 2011, aktaran Ali Çağlar, Abdülkadir Onay, Entegrasyon/Uyum Kavramsal Bir Analiz, **Göç ve Uyum Dergisi**, Transnational Press London, 2015 s:41

⁸⁰ Christian Joppke, Multiculturalism and immigration: A comparison of the United States, Germany, and Great Britain, **European University Institute**, 1996, Vol:25, 449-500 p.449

⁸¹ Charles Taylor, **Çokkültürlülük Ve Tanınma Politikası**, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2018, s.46

⁸² Kültür Nedir? (TDK) <https://sozluk.gov.tr/>

bahsederken bu unsurlarla birbirinden daha net ayrılabilir topluluklara (etnik veya ulusal gruplara) ait bir yaşam biçimi olarak tanımlayabiliriz. Kültürel anlamda bir çoğulculuktan bahsederken bu unsurların farklılığından ve bu farklılığa rağmen birlikte yaşayan bir toplumdan bahsedilmektedir. Bu çok kültürlü siyasi bir birliktelik oluşturmaktadır.⁸³

Kavramsal anlamda çokkültürlülük yeni bir durumdur. Fakat farklı kültürlere sahip insanların birlikte yaşaması durumu hiç yeni bir durum değildir. Tarihsel süreç incelendiğinde insanların homojen gruplar halinde yaşamadığı, çevresinde ki diğer gruplarla savaş, ekonomi gibi sebeplerle sürekli bir etkileşim içinde olduğu görülmektedir. Toplumların tarihi de bu süreçler tarafından şekillenmekte mücadele toplumların ilerleyişinde önemli bir rol oynamıştır. Bu da topluluklar arasında düşmanlıklar oluşturabildiği gibi, dostluklar ve kültürel köprüler kurmaya da yardımcı olmuştur.⁸⁴

Özellikle Kanada ve Avustralya gibi devletlerin ülkelerine kabul etmiş oldukları göçmenleri asimile (eritme potası) etmek yerine çok etnikli yapı içinde farklılıklarını tanıyan bir politika girişimi olarak çokkültürlülüğü resmen bir devlet politikası haline getirdikleri 70'li yıllardan sonra konu daha fazla dünya gündemine oturmuştur.⁸⁵

Çokkültürlülük, her türden göçün bir sonucu olan, artan etno-kültürel çoğulluğu yeniden tanımlamak ve yönetmek için kurumsal bir model olarak sunulan, küresel olarak yayılmış bir plan olarak da tanımlanabilir. 1980'lerden bu yana, kimi akademisyenler çokkültürlülüğü, ya toplumsal adaleti, birlikteliği ve eşitliği geliştirmek için bir etnik seferberlik kavramı olarak görmüşlerdir. Birçok akademisyen bu bakımdan çokkültürlülüğü toplumsal çatışmaları durdurma ya da bunları önleme aracı olarak ele almışlardır.⁸⁶

Bazı liberal fikirlere göre insanların temel hak ve özgürlüklerinin, evrensel ölçülerde tanınması yeterli görülmektedir. Dil, din, ırk gibi farklılıkların, evrensel hakların tanınması hususunda göz önünde bulundurulmasının gerekmemekte olduğu fikrini savunurlar. Fakat bu fikrin çokkültürcülük adına yapılan tanınma taleplerini hoşgörüsüz kılmadığını savunanlara göre, sorulması gereken soru, insanların

⁸³ Erkan Perşembe, Almanya'da Çokkültürlü Yapının Ayrıştırılan Unsuru Olarak Müslümanlar ve Entegrasyon Deneyimleri, *Milel ve Nihal İnanç, Kültür Ve Mitoloji Araştırmaları Dergisi*, 2009 ,cilt:6 sayı:2 s.236

⁸⁴ Hacer Çelik, a.g.e, s.321

⁸⁵ Will Kymlicka, **Çokkültürlü Yurttaşlık: Azınlık Haklarının Liberal Teorisi**, Çev: Abdullah Yılmaz, Ayrıntı Yayınları, İstanbul,2015 s.116

⁸⁶ Frank-Olaf Radtke, **Multiculturalism in Germany: Local Management of Immigrants' Social Inclusion**, International Journal on Multicultural Societies (IJMS) Vol. 5, No. 1, 2003 s:57

hayatlarında yapacakları seçimlere anlam vermede ve onları yönlendirmede kültürel bağlamlara gereksinim duyup duymadıklarıdır. Burada verilecek cevap “evet” ise, kültürel farklılıkların siyasi olarak tanınması ve güvence alınması gerekliliği ortaya çıkmaktadır.⁸⁷

Çokkültürlülük kavramı gelişen dünya da modernleşme, demokrasi, insan hakları gibi birçok kavram ile iç içe bir kavramdır. Günümüzde yaşanan siyasi gündemler çokkültürlülük kavramını da etkilemektedir. Bu nedenle çokkültürlülük güncel bir konuların merkezindedir. Fay, karşılıklı etkileşime, değer vermeye, kendi üzerine düşünme ve değişime açık olmaya dayalı bir çokkültürlü sosyal bilim felsefesini savunur, böylesi bir felsefenin temel ilkelerini ortaya koyar.⁸⁸

Çokkültürlü topluluklara yönelik birçok siyasi bütünleştirme teorisi bulunmaktadır. Örneğin; Habermas çok kültürlülüğün başarılı olabilmesi için vatandaşlık haklarının tanınmasını önerir. Habermas’ a göre toplulukların eşitlik bir şekilde birlikte yaşayabilmesi için, topluluk haklarının tanınması yeterlidir. Toplulukların haklarının bütün bireylerin haklarını tek tek çeşitlendirmesine gerek yoktur. Burada o topluluğun kültürel yapısının korunmasının ve tanınmasının zaten bireyin de kültürel bağlamda korunması ve tanınması anlamına geldiğini savunmaktadır.⁸⁹

Kymlicka ’nın da belirttiği gibi günümüzde, dünyadaki 184 bağımsız devlet, bünyesinde 600 dil grubunu yaşatmakta ve 5000 etnik grubu barındırmaktadır. Artık yurttaşların aynı dili konuştuğu ve aynı etnik ulusal gruba ait olan bireylerin yaşadığı çok az ülke kalmıştır. Dolayısıyla çok fazla sayıdaki farklı kültürün varlığı da gitgide dünya konjonktüründe çokkültürlülük politikalarını beraberinde getirir. Benzer şekilde kültürel çoğulculuk söz konusu olduğunda liberal bir politik anlayış ile o toplum modelinde çokkültürlülükten söz edilebilir. Çokkültürlülük politikaları da ancak kültürel çoğulcu bir toplumda uygulanabilir.⁹⁰

Çokkültürlülük teorisi farklı kültürlerin bir arada ve eşitlikçi bir şekilde yaşamasını hedeflemektedir. Fakat bu teori azınlıkları politik alandan dışlamak içinde

⁸⁷ Amy Gutman, , “Giriş”, **Çokkültürlülük; Tanınma Politikası**; çev: Özcan Kabakçıoğlu, YKY, İstanbul 2005 **aktaran** Selçuk Erincik, Kimlik ve Çokkültürlülük Sorunu, **Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi**, 2011, Cilt:2 Sayı:52, 219-241, s.227

⁸⁸ Brian Fay, **Çağdaş Sosyal Bilimler Felsefesi: Çokkültürlü Bir Yaklaşım**, İstanbul; 2001,s. 330-335 **aktaran** Hacer Çelik, a.g.e. ,s. 322

⁸⁹ Jürgen Habermas, **Öteki Olmak, Ötekiyle Yaşamak**, İstanbul: Yapı Kredi Yayınları, 2002, s. 130 **aktaran** Hacer Çelik, **Çokkültürlülük ve Türkiye’de ki Görünümü**, Uludağ Üniversitesi Fen- Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi, Yıl: 9, Sayı: 15, 2008/2 syf:322

⁹⁰ Will Kymlicka, **Çokkültürlü Yurttaşlık, Azınlık Haklarının Liberal Teorisi**, Ayrıntı Yayınları, İstanbul s.25 **aktaran** Nesrin Akıncı Çötök, a.g.e Syf:18

kullanılabilmektedir. Çokkültürcülük ideolojik olarak kullanılırsa, toplulukların kültürlerini daha rahat yaşamasına izin verirken toplulukların kendi kültürlerini kültleştirilmesine de neden olabilmektedir. Bu da kültürler arası etkileşimi azaltarak, topluluklar arasına bir set örebilir. Çokkültürlülük bir olgu olarak farklı kültürlerin bir arada olmasına işaret eden antropolojik, sosyolojik bir kavram iken çokkültürcülük merkezi veya yerel siyasi iktidar tarafından uygulanan bir ideoloji olarak ifade edilmektedir.⁹¹

Çokkültürlülük, bireylerin içinde buldukları toplulukların içinde farklı kültürler bulunduğunu fark etmesini sağlar. Bu farkındalık, kişinin diğer kültürleri öğrenmesi ve bu kültürlerle karşı daha adilane hareket etmesini sağlar. Kurulan kültürel köprüler iletişimi geliştirerek diğer kültürleri öğrenmeyi ve karşılıklı hoşgörü ortamı oluşmasını sağlar.⁹²

Sosyal bilimciler son zamanlarda çokkültürlülük kavramına yoğun olarak ilgi göstermektedir. Çokkültürlülük bir taraftan, Amerika ve Kanada gibi değişik kültürlerden göçenlerce kurulmuş ülkeleri, bir taraftan da II. Dünya Savaşı sonrası gelişen ekonomilerine işgücü sağlamak için yoğun şekilde göç alan Batı Avrupa'nın gelişmiş devletlerini yakından ilgilendirmektedir. Çokkültürlülük (multiculturalism) kavramsal olarak Kanada devleti tarafından 1971'de göçmenlere yönelik yeni politikalarını ifade etmek için ortaya çıkmıştır. Bu dönemden önce Kanada gibi devletler daha çok asimilasyon politikalarını tercih etmişlerdir. Kanada göçmenleri asimile etmenin yerine farklı kültürlerin bir arada yaşayabileceği bir sistemi tercih etmiştir. Kanada'nın bu tercihi çokkültürlülüğün daha fazla gündeme gelmesine ve farklı ülkeler tarafından da tanınmasına ve tercih edilmesine sebep olmuştur.⁹³ Çokkültürlülük ancak göçmen ülkelerinde söz konusu edilebilecek bir siyasal modeldir. Almanya, II. Dünya Savaşından sonra yoğun olarak aldığı işgücü göçü sonrasında 2001 sonrası göçmen ülkesi olduğunu kabul etmiştir. Bu kabul ile birlikte göçmenlerle ilgili çalışmalar başlatan Almanya, bu çalışmaların merkezine entegrasyon hedefini oturtmuştur. Almanya'da halen göçmenler ve göçmen kökenliler için ciddi bir entegrasyon hedefi devam etmekte, üçüncü kuşak nesiller için dahi halen entegrasyon söz konusu edilmektedir.⁹⁴

⁹¹ Nesrin Akıncı Çötök, age. Syf: 22

⁹² Milena, Doytcheva, **Çokkültürlülük**, Çeviren: Tuğba Onmuş, İletişim Yayınları, İstanbul 2009, s.12

⁹³ Will Kymlicka, **Çokkültürlü Yurttaşlık:Azınlık Haklarının Liberal Teorisi**, Ç:A.Yılmaz, Ayrıntı Yayınları, İstanbul 2015, s.47

⁹⁴ Nesrin Akıncı Çötök, **Çokkültürlülük, Kültürlerarasılık Ve Entegrasyon Tartışmaları Bağlamında Alman Eğitiminde Türk Öğrenciler: Bremen Örneği** (Yayınlanmamış Doktora Tezi) Syf:18

1.5.3 Çokkültürlülüğe Getirilen Eleştiriler

Slavoj Zizek, kapitalist düzenin ve ulus devletin temel ideolojik olarak çokkültürcülüğü savunduğunu söyler. Küresel kapitalizmin çok uluslu yapısının da bu formu desteklediği görüşündedir. Zizek çokkültürcülüğü farklı bir ırkçılık biçimi olarak nitelendirir. Onun tanımlamasına göre çokkültürcülük “mesafeli bir ırkçılıktır”. Çokkültürlülüğün dünyanın temelindeki homojenliği bozduğu ve kültürel çatışmaları desteklediğini iddia eder.⁹⁵

Kimi teorisyenler çokkültürcülüğün çıkışını sömürge faaliyetlerinin başlamış olduğu zamana kadar götürmektedir. Özellikle sömürgeci devletlerin faaliyetleri birçok kültürü yan yana getirmiştir. Sömürgeci devletler, sömürülen halkların kültürlerini değiştirmek için onalar baskı kurmuşlardır.⁹⁶ Fakat çokkültürcülüğün sorunlarının daha fazla gün yüzüne çıkması ulus devlet süreci ve bununla ilintili çıkmazlar ile olmaktadır. Klasik sömürgeci anlayışın son bulduğu ana kadar Batılı güçlerin farklı kültürlerle olan ilişkileri, egemenlik kurmak için yapılan işgaller ve bu yolla elde edilen yerlerde egemenliğin sürdürülmesi noktasında “öteki”nin sindirilmesi maksatlı geliştirilen faaliyetler çerçevesinde gerçekleştirilmiştir. Topulukların kendilerine benzemeyenlere karşı duruşu başlarda, diğer toplumu kendi gibi yapmaya yöneliktir. Ancak buna karşı direnenler farklı zulümlere hedef olmuşlardır. Bugün çokkültürlülük tartışmalarına merkezlik yapan Batı’nın “öteki”yle kurduğu bu ilişkinin genel mahiyeti dikkate alındığında, kendisinden farklılık arz eden “öteki”yi tanımaktan çok, tanımlamaya yönelik bir çaba içerisinde olduğu söylenebilir. 20.yüzyılda farklı kültürlerin tanınmasına yönelik istek çeşitli toplumlar ve topluluk gruplarından gelmektedir. Bu da çokkültürcülüğü önemli bir tartışma konusu haline getirmektedir.⁹⁷

Toplumsal grupların ve toplulukların kültürel olarak tanınmasının önemli bir noktası olan çokkültürcülük zaman zaman bunun karşıtı sonuçlarda doğurmuştur.⁹⁸ Ahmet İnsel’in ifadeleriyle: Çokkültürlülüğün demokratik toplumda olmazsa olmaz bir yeri vardır, ama bunu kabul etmek, her alanda ve özellikle siyasal alanda çoğulculuk ilkesinin yerini çokkültürlülüğün almasının yol açabileceği özgürlük kısıtlaması riskinin yadsınmasını gerektirmez. İnsani varoluşun bir kültürel varlığın korunması ilkesine

⁹⁵ Slavoj Zizek, Çokkültürcülük, ya da Çokuluslu Kapitalizmin Kültürel Mantiği, çeviri: Tuncay Birkan, <https://www.e-skop.com/skopdergi/cokkulturluluk-ya-da-cokuluslu-kapitalizmin-kulturel-mantigi/941> *Skop Dergi*, 2012, sayı:3

⁹⁶ Yılmaz Ceylan, Çokkültürlülük Avrupa Modelleri (Almanya Örneği), *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2016, Cilt: 9 Sayı: 43, s.1208

⁹⁷ Yılmaz Ceylan, a.g.e s.1208

⁹⁸ Melih Yürüşen, *Çeşitlilikten Özgürlüğe / Çokkültürlülük ve Liberalizm*, Ankara: LDT Yayınları, 1998, aktaran Hacer Çelik,a.g.e, 324

indirgenmesi tehlikesidir bu.⁹⁹ Çokkültürcülük, aynı uygulamaların farklı kişiler üzerinde kültürel farklılıklardan dolayı aynı sonucu vermeyeceğini savunmaktadır. Bu durumda devletler aynı hukuki düzenlemeleri yapamayacağını ve bunun gözden geçirilmesi gerektiğini talep eder. Burada tartışmalı olan durum eşitsizliğin ortadan kaldırılması için kişilerin kültürlerinin göz ardı edilmeyeceği ve yapılacak düzenlemelerin bu kültürel kimliğe yönelik olarak yapılması isteğidir.¹⁰⁰

Suriye'de savaşın başlaması ile yurtlarından kaçmak zorunda kalmış kişiler ilk önceleri Türkiye, Lübnan, Irak gibi komşu devletlere sığınmak zorunda kalmışlardır. Çatışmaların yoğun bir şekilde yaşanması insanları sosyal ağlardan ziyade daha yakında bulunan yerlere göç etmek zorunda bırakmıştır. Mültecilerin yerleşmesi sürecinde temel haklara erişim daha başarılı bir entegrasyon sağlayacaktır. Bu durumda mültecilerin yeni geldikleri ülkelerde bir hayat kurmasını kolaylaştıracaktır. Ager ve Strang (2008)'in mülteci entegrasyonunu açıkladıkları şemada iş piyasası, eğitim, barınma ve sağlık haklarına erişim entegrasyonun sağlanması için gereken ana koşulları oluşturmaktadır. Temel haklar ve ödevler dışında göçmen ve mültecilerin geldikleri toplumla, diğer göçmen ve mültecilerle kurdukları sosyal ilişkiler önem taşımaktadır. Bunun yanı sıra yeni geldikleri topluluğun üyeleri ile kurdukları sosyal ilişkiler, dil ve kültürel bilgi, güvenli statü ve istikrar ve vatandaşlık hakkı mültecilerin entegrasyonu için diğer önemli etkenler olarak belirtilmiştir.¹⁰¹

Eşitlik ve özgürleşme konusundaki ısrarları ile çokkültürlülük açıkça sol siyasetin içerisinde bir harekettir. Bununla birlikte kısmi olması ve çoğunlukla betimsel olarak tanımlanmış grup kimliklerini savunurken, çokkültürlülük solun evrenselci projesinden de sapar ve daha önce siyasi sağ tarafından tutulan bir alana girer.¹⁰² Joppke çokkültürlülüğün çıkış noktasının sol siyaset olduğunu savunsa da geldiği noktanın sağ politikaları beslediğini düşünmektedir. Charles Taylor'ın, çokkültürlülüğü, yanlış bir şekilde homojenleştirici ve iktidar için bir sis perdesi olarak görülen batı evrenselciliğinin özgünlüğü ve reddi vurgusuyla eşitlikçi retoriği birleştiren bir "farklılık politikası" olarak nitelendirir. Joppke çokkültürlülüğü hem modern ve hem de anti-modern olarak tanımlamaktadır. Çokkültürlülük, sosyal hiyerarşilerin çöküşünü ve kimliğin geleneksel, kimlik sağlayan sınıf, din veya bölgenin ortamlarının eridiği

⁹⁹ Ahmet İnsel, "Çokkültürlülük, Milliyetçilik, Özgürlük", Radikal İki, 9.4.2006, http://www.radikal.com.tr/ek_haber.php?ek=r2&haberno=5726, 2006,s.3 aktaran Hacer Çelik a.g.e. s.324

¹⁰⁰Selen Tunç, Çokkültürlülüğün Toplumsal, Düşünsel ve Politik Boyutları: Modern Çokkültürlü Topumlarda Kültürel Çıkmazlara Bir Çözüm Arayışı, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Selçuk Üniversitesi, Konya, s.211, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi)

¹⁰¹ Doğu Şimşek,, Mülteci Entegrasyonu, Göç Politikaları Ve Sosyal Sınıf: Türkiye'deki Suriyeli Mülteciler Örneği, *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 2018,Sayı: 40/2 367- 392, s.373

¹⁰² Christian Joppke, a.g.e. 452

bireyselleştirilmiş bir sosyal yapıdaki güvencesiz doğasını yansıtmaları açısından tamamen modern bir fenomen olarak nitelendirir.¹⁰³

¹⁰³ Christian Joppke , a.g.e. s.449

İKİNCİ BÖLÜM

ALMANYA'NIN GÖÇ POLİTİKALARI

2.1 AVRUPA VE GÖÇ

Özellikle İkinci Dünya Savaşı Almanya'yı ve Avrupa'yı hem siyasi hem de ekonomik olarak çöküntüye uğratmasının yanı sıra, verdiği ağır kayıplarla savaş sonrası ülkenin yeniden inşası için gerekli iş gücü kaynağından da mahrum kalmıştır. Savaşta birçok kişinin ölmüş olması bütün sektörleri etkilemiş ve önemli bir istihdam açığı oluşmasına neden olmuştur.

1940 ve 1950 arası dönemde Avrupa'da ki ekonomik gelişimin en önemli kolunun sanayinin yaygınlaşması ve gelişmesi ile üretimin artması olduğu söylenebilir. Avrupa'daki ekonomik dönüşüm ve bu dönüşüme bağlı olarak yükselen yaşam standartları, Avrupa'ya doğru göçün başlangıcı olmuştur. Bu durum bir kalkınma göçü yaratmıştır. Böyle bir göç bir kere başladıktan sonra özellikle insan haklarına saygılı devletler tarafından bunun durdurulması mümkün olmayacaktır.

İkinci Dünya savaşı sonrasında ortaya çıkan siyasi ve ekonomik ortam Avrupa'nın göç kabul etmesine neden olmuştur. 1973'te ki petrol krizine kadar Avrupa'ya gelen uluslararası göçmenler, dünya pazarlarından kopuk, fakir, izole edilmiş yerlerden değil, küresel ticaret, bilgi ve üretim ağlarına dâhil oldukları için hızlı değişim ve gelişme geçiren bölgelerden ve uluslardan gelmekteydiler. Avrupa'da birçok büyük devlet işçi açığını kapatabilmek için Türkiye, Kuzey Afrika ve Avrupa'nın güneyinden işçi getirmiştir. Fransa, Almanya, Belçika gibi devletler işçi açıklarını karşılamak için getirdikleri bu kişilerin geçici olarak ülkelerinde kalacağını düşünmüşlerdir. Getirilen bu göçmenlerin belirli bir süre sonra ülkelerine geri döneceği varsayılmıştır. Bu nedenle getirilen bu işçileri "misafir işçi" olarak adlandırmışlardır ve hukuki statülerini buna göre belirlemişlerdir.

İşçi açıklarını kendi kolonilerinden temin eden İngiltere, Hollanda gibi devletleri, onları örnek alan İtalya ve İspanya izlemiştir ve onlarda tarımsal bölgelerden işçi getirmişlerdir. Çok yüksek boyutlara ulaşmış olan işçi açığını kapatan bu göçmen işçiler Avrupa'nın ekonomik yükselişinde çok önemli rol oynamışlardır.

Avrupa'ya olan bu göç iki aşama halinde ele alınabilir. Birinci aşama genellikle erkeklerden oluşan ve daha sonra bu kişilerin eşlerini ve çocukları ile bu çocukların kurduğu ailelerden oluşmaktadır. Fakat göçmen hareketi bununla sınırlı kalmamıştır. Genellikle bu ailelerin çocuklarının, geldikleri ülkeden kişilerle evlenmesi sonucu

göçmen hareketleri sürekli hale gelmiştir. Bu durum Avrupa'da ki toplumun daha heterojen bir hal almasını sağlamıştır.

Göç alan bu Avrupa ülkeleri gelen iş gücünü salt "insan gücü" olarak görmüştür. Bunun sonucunda ortaya çıkan kültürel ve sosyal gereksinimler daha arka plana atılmış ve göz ardı edilmiştir. İstihdam açığının kapanması ve küresel ekonomik sıkıntılar sonucu ortaya çıkan işsizlik ve bunun getirmiş olduğu yoksulluk sonucu bu ülkeler "misafir işçi" olarak gördükleri bu göçmenlerin geldikleri ülkelere geri dönmelerini talep etmişlerdir. Fakat aileler bu ülkelerde toplumun bir parçası olmuştur.¹⁰⁴

Özellikle insan temel haklarından olan aile birleşimlerini engelleyici çabalar sonuçsuz kalmıştır. Bu durum göçün yapısını da değiştirmiş yerel bir anlayıştan daha çok ulusal bir rol oynamasına neden olmuştur. 1973'ten sonra ortaya düzensiz bir göç dalgası çıkmıştır. Bu da Avrupalı devletlerin güvenlik algısını işbirliği temeline dayandırmasına yol açmıştır.¹⁰⁵

Göç ağları ve bağlantılarının ortaya çıkması ve Avrupa'ya göç baskısı uygulayan önemli diasporaların kurulması da bu dönemde görülmektedir. Bu dönemde göç sosyal bir olgudan daha çok politik bir olgu haline dönüşmüştür. Düzenli göç durdurulduğu ve resmi alımlar yapılmadığı için bu dönemde daha çok aile birleşimi, herhangi bir sorunu olmamasına rağmen sığınma başvurusu, ya da yasal olmayan yollarla göç edilmeye çalışılmıştır. Avrupa'da bu durumla başa çıkabilecek herhangi birlikte bir göç politikanın olmaması her ülkenin kendi politikalarını geliştirmesine neden olmuştur. Fakat bu politikalar hızlı göçmen akışına engel olamadı ve göçmenler arasında işsizlik söz konusu olmaya başladı. Bu durumda gelişleri azaltmak için siyasi baskı oluşmasına neden olmuştur.¹⁰⁶

2.2 ALMANYA VE GÖÇ

Almanya aslında 1950'lere kadar göç veren bir ülkedir. Hâlâ Amerika için önemli bir göç kaynağıdır. 1850 – 2000 yılları arasında Amerika Birleşik Devletlerine giden göçmenlerin 66 milyonundan 7 milyonu Almanya'dandır. Bu sayı Amerika Birleşik

¹⁰⁴ Yusuf Özkan, Avrupa'da Yaşayan Türklerin Yabancılarla Yaptıkları Evlilikler Ve Yaşadıkları Sorunlar, *I. Uluslararası Eğitim ve Kültür Bağlamında Avrupa Türkler Kongresi*. Cilt I, 2008, 167-186, Berlin **aktaran** Elif Kömürcü, Almanya'da Yaşayan Türk Göçmenlerin Sosyo-Kültürel Sorunları: Bir Entegrasyon Çalışması, Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara Üniversitesi, Ankara, 2011, s.2, **(Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi)**

¹⁰⁵ Ayşegül Aydın, Avrupa Birliğinin Uluslararası Göç Politikaları Bağlamında Almanya Ve Almanya'daki Mülteciler, *Belgi Dergisi*, Cilt:2, 538-551 s.541

¹⁰⁶ Ayşegül Aydın, a.g.e. s.542

Devletlerine göç edenlerin toplamının %11' ini teşkil etmektedir. Almanya'nın ardından 6 milyon ile Meksika gelirken, 5 Milyon kişi ile İtalya üçüncüdür.¹⁰⁷

1900'lü yılların başında, Almanya bir tarım ülkesi olmaktan çıkıp daha çok bir sanayi ülkesine dönüşmüştür. Bu durumda iç göçü transatlantik göçten daha önemli hale getirmiştir. Bu dönemde Almanya'da iç göçlerin çoğu doğudan batıya, Doğu Prusya'dan Orta Alman şehirleri Berlin, Leipzig ve Dresden'e ve daha sonra batı Alman Rheinland'a kadar olmuştur.

Almanya'ya göç hareketlerini Avrupa'nın bütününe yönelmiş olan göç dalgalarından ayırmak tam anlamıyla mümkün değildir. Almanya, Birinci ve İkinci Dünya Savaşlarında taraf olan devletlerden biridir. Fakat özellikle İkinci Dünya Savaşında kayıpları her anlamda daha yüksek olmuştur. Siyasi ve ekonomik anlamda tam bir çöküşün eşiğine gelmiştir. Bu duruma savaşta verdiği milyonlarca insan kaybı da eklenince büyük oranda bir istihdam açığı da eklenmiştir. Bu istihdam açığını kapatmak için Almanya göç kabul eden bir ülke haline gelmiştir.

2. Dünya Savaşı sonrası Almanya, Batı Almanya ve Doğu Almanya olmak üzere ikiye bölünmüştür. Batı Almanya, Amerika denetiminde, Doğu Almanya ise SSCB denetiminde kalmıştır. Bu devletlerden Federal Almanya Cumhuriyeti 1949 yılında kurulmuştur. Fakat 2. Dünya Savaşının ortaya çıkardığı yıkım, ekonomik olarak etkisini devam ettirmiştir. Batı Almanya, Federal Parlamenter Cumhuriyeti ilan etmiş ve Amerika Birleşik Devletleri, Fransa ve İngiltere ile işbirliğine giderek pazar ekonomisine ağırlık vermiştir. Bu dönemde Batı Almanya, özellikle Amerika'dan ekonomik destek almıştır. Bu destek Marshall planı kapsamında yapılmıştır. Marshall Planı yardımı ve sosyal piyasa ekonomisi' nin geliştirilmesi, Almanya'yı sürdürülebilir ekonomik büyüme yoluna sokmuştur.¹⁰⁸ Ancak Batı Almanya'nın milyonlarca etnik ve Doğu Alman'ı kabul etmesi nedeniyle işsizlik yüksek kaldı. Almanya, 1955'te İtalya ile İtalya'da bir işçi alım anlaşması imzaladığında, çiftçilerin ekinlerini hasat etmeleri için İtalyan işçileri işe almalarına izin verdi. İtalya işsiz işçileri için iş istemiştir, ancak ikili bir iş sözleşmesi temelinde işe alınmaları ve istihdam edilmeleri konusunda ısrar etmiştir. Kısa bir süre sonra, ek emeğe olan gerçek ihtiyacın tarlalarda olmadığı ortaya çıkmıştır; Alman fabrikalarında otomobil, takım tezgâhı, kömür ve çelik ürettiyordu ve ihracat ve iç pazarların patlaması için dayanıklı tüketim malları üretilmekteydi.¹⁰⁹

¹⁰⁷ Philip L. Martin, Germany: Managing Migration in the 21st Century, *UC Berkeley: Institute of European Studies*, 2002, s.6.

¹⁰⁸ Michael J. Hogan, Kalkınma Planı, http://www.usemb-ankara.org.tr/The_Marshall_Plan/hogan3.htm

¹⁰⁹ Philip L. Martin, a.g.e., s.8

Misafir işçi istihdamı beklenenden daha hızlı genişlemiş ve büyümüştür. 1960 yılında Almanya'da 329.000 yabancı işçi bulunmaktadır. Berlin Duvarı, 1961'de Doğu'dan Batı Almanya'ya kapıyı kapattıktan sonra, Batı Almanya 7 Avrupa Komisyonu üyesi olmayan ülkeyle işe alım anlaşmaları imzalamıştır. Bu ülkeler: Yunanistan, Fas, Portekiz, İspanya, Tunus, Türkiye ve Yugoslavya' dır. Almanya'daki yabancı işçilerin sayısı, 1973'te Alman ücret ve maaş iş gücünün yaklaşık yüzde 12'sini oluşturmaktadır ve bu sayı 2,6 milyona ulaşmıştır. Misafir işçilerin çoğu 18 ila 35 yaşları arasında eski çiftçilerdir, ancak önemli sayıda yarı vasıflı inşaat işçisi, madenci ve okul öğretmeni de montaj hatları üstünde çalışmak üzere Almanya'ya göç etmiştir. Evde durunca bile para alınması ile ilgili haber yayılmış ve kısa süre sonra yurtdışına çıkmak için Türkiye ve Yugoslavya'dan birçok kişi Almanya'ya gelmek için misafir işçi programlarına başvurmuştur.¹¹⁰

Tablo-2: Yabancılar ve Yabancı Çalışanlar: 1960-2000 ¹¹¹

Yıl	Yabancı Sayısı	Yabancı İşçi sayısı	Oranı
1960	686	279	%41
1968	1.924	1.015	%53
1969	2.381	1.372	%58
1970	2.977	1.839	%62
1971	3.439	2.169	%63
1972	3.527	2.317	%66
1973	3.966	2.595	%65
1974	4.127	2.151	%52
1975	4.090	1.933	%47
1976	3.948	1.874	%47
1977	3.948	1.834	%46
1978	3.981	1.862	%47
1979	4.147	1.966	%47
1980	4.453	1.926	%43

¹¹⁰ Philip L. Martin, a.g.e. s.6 2002

¹¹¹ <http://www.bundesauslaenderbeauftragte.de/> (Erişim Tarihi: 29.06.2020)

1981	4.628	1.832	%40
1982	4.667	1.710	%37
1983	4.535	1.641	%36
1984	4.364	1.553	%36
1985	4.379	1.536	%35
1986	4.513	1.545	%34
1987	4.241	1.557	%37
1988	4.846	1.607	%33
1989	4.846	1.684	%35
1990	5.343	1.793	%34
1991	5.882	1.909	%32
1992	6.496	2.120	%33
1993	6.878	2.150	%31
1994	6.991	2.110	%30
1995	7.174	2.094	%29
1996	7.314	2.051	%28
1997	7.366	1.998	%27
1998	7.320	2.024	%28
1999	7.344	2.015	%27
2000	7.297	1.923	%26

*(sayılar binlik olarak verilmiştir.)

Misafir işçi alımı, göçmen işgücünün 1 milyondan 2,6 milyona yükseldiği 1968 ile 1973 arasında zirve yapmıştır.¹¹² 1970'lerin başında bazı günlerde 1000'den fazla göçmen gelmiştir ve çoğu hafta sonları bir araya geldiği Alman işyerlerinde ve tren istasyonlarında giderek daha görünür hale gelmiştir. Ancak, iki efsane yerleşim ve entegrasyon için planlamayı değiştirmiştir: rotasyon ve geri dönüş. Alman Rotasyonu, bir yıl çalışmayı ve belki de özellikle iyi çalışanlar için iki yıl daha tamamladıktan sonra,

¹¹² Philip L. Martin, a.g.e. s.7

göçmenin ülkesine döneceğini ve birikimini ülkesini geliştirmek için kullanacağını düşünmüştür. Geri dönüş efsanesi, aslında ailelerine ve topluluklarına, tanıdık dillere ve kültürlere dönmek istediklerini belirten göçmenlerden doğmuştur.

Her ne kadar sürekli olarak göç olsa dahi 1980'ler ve 1990'lar boyunca Alman hükümetinin politikası Federal Almanya'nın bir göç ülkesi olmadığı ve olmayacağı tezi üzerine kurulmuştur. 1981'de Almanya'da 4,6 milyon yabancı ya da göçmen varken 1990'da 5,3 milyon kişi bulunmaktadır. Bu da tezin ortaya atıldığı dönemde bile Almanya'nın göç alan ve almaya devam eden bir ülke olduğunu göstermektedir.

1980'lerde yabancılara yönelik Alman politikalarının üç unsuru vardı:

- (1) Yasal olarak ikamet eden yabancıların entegrasyonunu teşvik etmek,
- (2) AB dışı göçü mümkün olduğunca azaltmak;
- (3) Almanya'da ikamet eden yabancıların kendi ülkelerine gönüllü olarak geri dönüşünü ve yeniden entegrasyonunu teşvik etmek.

Max Frisch'in "Biz işgücü istemiştik insanlar geldi" sözünün anlattığı gibi, istihdam için gelen göçmen işçilerin Almanya'da kalıcı olarak kalması ile hükümet eğitim standardizasyonundan faydalanmak için çeşitli kültürel çalışmalarla ilgilenmiştir. Göçmen işçilerin ailelerini getirmesi 1973 yılından itibaren başlamıştır. Bu durum okullarda daha çeşitli dil konuşulmasına ve kültürel açıdan Almanya'ya yabancı bir grup oluşmasına ve entegrasyon problemlerine neden olmuştur.¹¹³

Ekim 1980'deki yeniden seçimlerinden sonra SPD Şansölyesi Helmut Schmidt'in açıklamasında da belirtildiği gibi, getirileri teşvik etmek ve entegrasyonu teşvik etmek arasında bir gerilim vardı. Schmidt, Almanya'nın 1960'larda ekonomik katkı yaptıktan sonra yerleşen misafir işçileri entegre etmekten başka seçeneğinin olmadığını söylemiştir ve dört milyon kişinin yeterli olduğunu belirtmiştir.

Almanya'nın göçmen politikası daha çok vasıfsız ve ucuz emek gücü kabulü ve ihtiyacın karşılanması durumunda bu göç akışının durdurulması şeklinde başlamıştır. Fakat geri dönüş işlemi göçmenlerin geri dönme konusunda isteksiz olması sonucu başarılı olamamıştır.¹¹⁴

¹¹³Murat Polat, Yılmaz Ceylan, Alman Eğitim Sisteminde Çokkültürlülüğün İzleri: Osnabrück Üniversitesi Örneği, *e-Journal of New World Sciences Academy*, 2012, Cilt. 7, sayı:4,1032-1044,s.1035,

¹¹⁴ Ayhan Gençler, "Almanya'nın Göçmen Politikalarında Yeni Yönelişler", Kamu-İş: C: 7, S: 2, Ankara. 2003, aktaran Yılmaz Ceylan, Çokkültürlülük Avrupa Modelleri (Almanya Örneği), *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2016, Cilt: 9 Sayı: 43, s.1211

1970'li yıllarda "OPEC"(Petrol İhraç Eden Ülkeler Örgütü)'in petrol ambargosu, ortaya küresel bir kriz çıkarmıştır. Bunun sonucu olarak işsizlik artmıştır. İşsiz kalan yerel halk bundan göçmen işçileri sorumlu tutmuştur. Bu da göç karşıtı politikaların yükselmesine neden olmuştur. ¹¹⁵

1970'lerde başlayan ekonomik yeniden yapılanma sırasında, yabancı işçilerin işsizlik oranı yükseldi, çünkü dönüştürülmekte olan imalat sektörlerinde istihdam olma eğilimindeydiler. İyi Almanca bilmeyen yabancılar, üretim işlerinden atılmışlar, genellikle iyi hizmet veren işler bulmakta zorlanırlar. Bunun bir nedeni ayrımcılık olabilir; bir diğeri, vasıfsız bir çalışana saat başına 8 ila 10 dolar, artı emeklilik, sağlık sigortası ve diğeri sosyal yardımlar için bordro vergilerinde yüzde 40'ı artırabilecek nispeten yüksek ücret ve fayda normları oluşturan düzenlenmiş Alman işgücü piyasası olabilir. Yabancılar genellikle Alman işçilerden daha esnektir, gece ve hafta sonu çalışmalarını kabul etmeye daha isteklidirler. Bu durum büyük kapitalist firmaların (McDonald's gibi) Almanya'daki çalışanlarının yarısının neden yabancıardan oluştuğunu açıklamaya yardımcı olmaktadır.

4 Temmuz 2001'de, tüm büyük siyasi partilerin temsilcilerinin yanı sıra işverenlerin, sendikaların ve kiliselerin yer aldığı bir göç komisyonu, "Almanya bir göç ülkesi ve öyle olmalıdır" başlıklı tarihi bir rapor yayınladı."¹¹⁶ Bu rapor "Almanya bir göç ülkesi değildir." tezini savunan aşırı sağcıların bu görüşünü nedenleriyle çürütmeyi amaçlamaktadır. Raporda Almanya'nın neden bir göç ülkesi olduğu ve neden bir göçmen ülkesi olması gerektiği temellendirilmeye çalışılmıştır.

Göç komisyonu, araştırmalar neticesinde her yıl ortalama 75 bin yabancıнын aile birleşiminden yararlanarak Almanya'ya geldiğini belirtmiştir.¹¹⁷ Bunun yanı sıra 100 bin sığınmacı ve başka ülkelerde yaşayan ama etnik olarak Alman olan 100 bin kişinin de her yıl Almanya'ya geldiği belirtilmiştir.

Komisyonun yaptığı araştırmaya göre Almanya'nın her yıl ortalama 50 bin kalifiye iş gücüne daha ihtiyacı olduğu ve bu açığın göçmen alınarak kapatılabileceği vurgulanmıştır. Komisyonun önerilerinden bir diğeri ise Mülteciler Tanınma Ofisinin, Federal Göç ve Mülteciler Ofisi olarak değiştirilmesi gerektiğidir.

Göçmenlik savunucuları için üstesinden gelinmesi gereken en zor engellerden biri, Almanya'da yabancıların artan payının ücret ve maaş iş gücünde olmamasıdır.

¹¹⁵Orhan Koçak, Demet Gündüz, a.g.e, s.68

¹¹⁶ Philip L. Martin, a.g.e. s.4

¹¹⁷ Philip L. Martin, a.g.e. s.5

Sanayi ülkelerinde nüfusun yaklaşık yarısı işgücündedir, böylece 280 milyon ABD nüfusu 140 milyon işgücü ile ilişkilidir ve 82 milyon Alman nüfusu 41 milyon işgücü ile ilişkilidir. 1973 yılında, Almanya'daki 4 milyon yabancı arasında (yüzde 65) 2,6 milyon çalışan ücretli ve maaşlı işçi vardı; 2000 yılında, 7,3 milyon yabancı arasında (yüzde 26) 1,9 milyon vardı. Yabancılar ve işçiler arasındaki bu genişleme açığının açıklaması, daha yüksek işsizlik, serbest meslek artışı ve daha genç yabancıların daha fazla çocuk sahibi olma eğilimi içeriyor; ancak bu genel doğumların yüzde 13'ünü oluşturmaktadır. Bununla birlikte, yabancıların 1970'lerin başında çalışma ile ilişkili olmaları ve 21. yüzyılın başlarında çalışma hayatının dışında olmaları, birçok Almanın daha fazla göçe karşı çıkmasının nedenlerinden birini oluşturmaktadır.

Almanya Göçmenlik Kronolojisi

Yıl	Etkinlik
1955-	İtalya ile işçi alımı sözleşmesi
1960-	İspanya ve Yunanistan ile işçi alım sözleşmesi
1961-	Türkiye ile işçi alımı sözleşmesi
1963-	Fas ile işçi alımı sözleşmesi
1965-	Tunus ile işçi alımı sözleşmesi
1968-	Yugoslavya ile işçi alımı sözleşmesi
1973-	İşçi alımlarının durdurulması: Avrupa Komisyonu dışındaki ülkelerden kalifiye işçi alımı durdurulmuştur
1975-	Sadece Almanya'da yaşayan çocuklar için devlet desteği vermeye başlanmıştır.
1975-1977	Avrupa Komisyonu vatandaşı olmayan yabancılar, nüfusu %12'si yabancı oranından fazla olan şehirlere taşınamayacaklarına dair kanun çıkarılmıştır.
1977-	Federal Hükümet Komisyonu yabancı politikası önermiştir
1978-	Yeni düzenlemeler: Yabancılar 5 yıl sonra oturma izni (Aufenthaltserlaubnis); 8 yıl sonra oturma hakkı (Berechtigung) alabileceklerdir.
1979-	Yeni bir yabancı politikasına ihtiyaç duyulduğu belirtilmiştir.

1981-1982 Göç hedefleri: AK dışı göçü azaltıp, gönüllü geri dönüşleri teşvik etmek ve kalmayı seçenleri entegre etmek

1983-1984 Yabancı işçi bölümü bonus programı başlatıldı.

1989-1990 Yeni "gerçekten geçici" yabancı işçi programları başlatıldı.

1990- Yabancılar kanunu revize edildi: yerleşik yabancılar için daha fazla güvenli hale getirilen kanunda, yeni gelen yabancıların ikamet hakları elde etmeleri zorlaştırılmıştır.

1993- İltica hukuku reformu; Etnik Alman olarak tanınabilecek kişilerin kabul edilmesinde yıllık 220.000 kota getirilmiştir.

1995- Belçika, Fransa, Almanya, Lüksemburg, Hollanda, Portekiz ve İspanya arasında Schengen anlaşması yürürlüğe girmiştir. 26 Mart 1995

1998- SPD-Yeşil koalisyonu CDU-CSU-FDP koalisyon hükümetinin yerini almıştır.

1999- Almanya'da doğan çocukların çifte vatandaşlık hakları yasası çıkarılmıştır bu "yabancıların çocukları" "23 yaşına kadar ebeveynlerinin uyruğundan vazgeçmezlerse Alman uyruğunu kaybederler."

2001- Bağımsız komisyon, Almanya'nın bir göç ülkesi olduğunu ve yılda 50.000 profesyonelin kabul edilmesini önerdiğini açıklamıştır. Hükümeti oluşturan SPD-Yeşiller yeni bir göç yasası üzerine çalışma yapmaya başlamıştır.

2002- Alman Federal Meclisi SPD- Yeşiller göç yasasını onayladı,

2007 –2008 Ulusal uyum (entegrasyon) planı hazırlandı ve yürürlüğe sokuldu.

2015- Almanya Şansölyesi Merkel mültecilere yönelik açık kapı projesi uyguladıklarını duyurdu. Bu durum da bir mülteci krizine yol açtı.

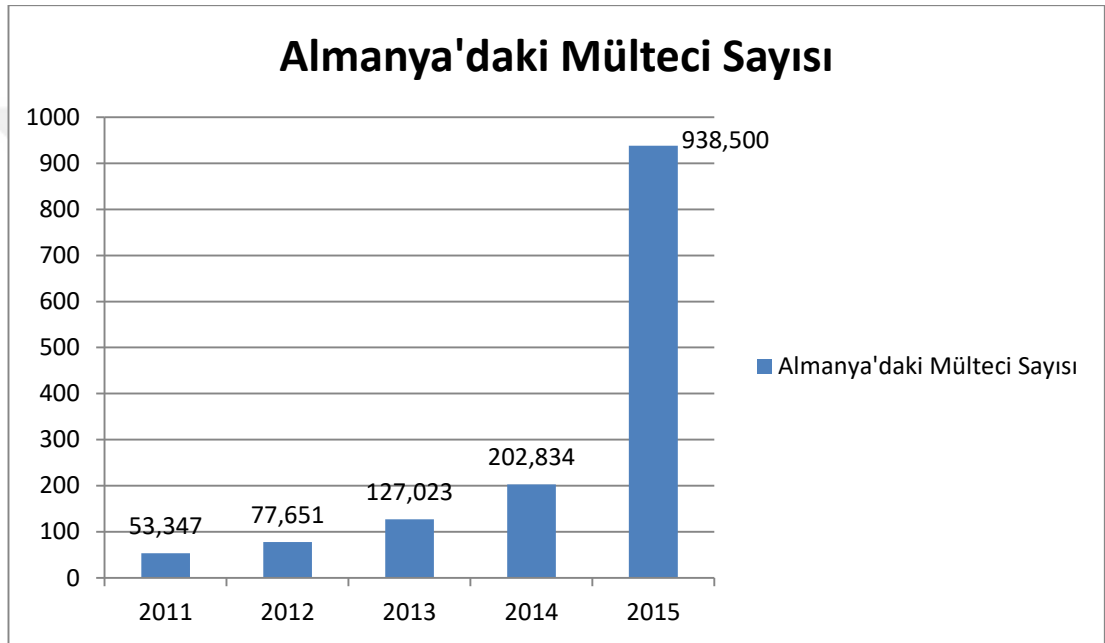
2.2.1 2015 Mülteci Krizi

2015 yılında, benzeri görülmemiş bir sığınmacı ve göçmen akını Avrupa'ya gitti. Bu durum İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra yaşanmış en büyük mülteci krizini ortaya çıkarmıştır. 2015 yılında AB üye ülkelerinde 1,2 milyondan fazla ilk sığınma başvurusu yapıldı ve gidilmek istenen ilk ülke Almanya oldu.¹¹⁸

¹¹⁸ Alessandro Sola, The 2015 Refugee Crisis in Germany: Concerns About Immigration And Populism, *SOEP Papers on Multidisciplinary Panel Data Research*, 2018 Berlin, s.2

Savaş ve ekonomik krizin sonucu olarak, 2015'te milyonlarca mülteci Avrupa'ya ve neredeyse bir milyona yakın mülteci Almanya'ya gitmek istemiştir. Bu noktadan itibaren, göç ve iltica ile ilgili söylem siyasi ve kamusal tartışmaların merkezinde yer almıştır.¹¹⁹

Ağustos 2015'in sonunda, Dublin III Yönetmeliği'nin 17. maddesine göre Almanya, Suriye vatandaşlarının sığınma taleplerini, ilk giriş yaptıkları ülkeye geri göndermeden incelemeye karar vermiştir.¹²⁰ Bu tarihten önceki dönemde bu kişiler ilk giriş yaptıkları ülkeye gönderilmekteydiler ve yaptıkları sığınma başvurusunun incelenmesi bu devlette yapılmaktaydı.

Grafik- 6: Almanya'daki Mülteci Sayısı

Alman Başbakanı Angela Merkel, 3 Kasım'da yaptığı açıklamalarda, birçok Avrupa ve Balkan lideri arasında nispeten yeni bir diplomatik tartışmanın başlamasına neden olmuştur. Güney Almanya'nın Darmstadt kentinde düzenlenen bir etkinlik kapsamında konuşan Merkel, ülkesinin mültecilerin girişini engellemek için Avusturya sınır kapısını kapattığı takdirde, diğer ülkelerin de kapılarını kapatacaklarını ve bu durumun Balkanlarda askeri anlaşmazlık yaratabileceğini belirtmiştir. Hırvatistan Başbakanı, Zoran Milanovic, Almanya'nın sığınmacılara karşı kapılarını kapattığı takdirde Balkanlar'da herhangi bir silahlı çatışmanın olmasının söz konusu olmadığını belirterek, gerekli görüldüğü takdirde Hırvatistan'ın Almanya'dan daha hızlı bir şekilde

¹¹⁹ Inken Rommel, "We Are the People." Refugee-'Crisis,' and the DragEffects of Social Habitus in German Society, *Historical Social Research*, 2017, 133-154, s.133

¹²⁰ Alessandro Sola, a.g.e. , s.6,

kapılarını kapatabileceğini söylemiştir. Bosna-Hersek Başbakanı, Denis Zvizdic, ve Sırbistan Başbakanı, Aleksandar Vucic, Saraybosna'da düzenlenen ortak bakanlar kurulunda bir araya gelerek, Avrupa ülkelerinin sınır kapılarını kapatmalarının bölgede tansiyonu daha da yükselteceğini ancak silahlı bir çatışmanın çıkma olasılığının olmadığından emin olduklarını belirtmişlerdir.

2015'de ki bu sığınmacı akını fırsat bilen Almanya aşırı sağcıları, göçmen ve sığınmacı karşıtı birçok gösteri düzenlemişlerdir. Bu protestolarda ellerinde sığınmacılara karşı olduklarını belirten pankartlar bulundurmaktan da çekinmemişlerdir.

121

Resim-1: Almanya'da göçmen karşıtı eylemden bir kare. Göstericiler ellerinde "ASYLFLUT STOPPEN (Sığınmacı Akını Durdurun)" yazan dövizler taşımaktadırlar.

Federal İstatistik Dairesi'nden yapılan açıklamaya göre, Almanya'da 2018 yılında yaklaşık 20 milyon 800 bin göçmen kökenli kaydedildi. Bunun, yaklaşık 83 milyon nüfuslu ülkede kaydedilen en yüksek göçmen kökenli sayısı olduğu dikkat çekti. İstatistik Dairesi'nin açıklamasında, göçmen kökenlilerin sayısının bir önceki yıla göre yüzde 2,5 oranında artış gösterdiği belirtildi. Açıklamaya göre, Almanya'da 2017

¹²¹ Verletzte und aggressive Stimmung bei Demos in Chemnitz, <https://www.bz-berlin.de/deutschland/polizei-haelt-hunderte-demonstranten-in-chemnitz-auseinander>

yılında 20 milyon 300 bin göçmen kökenli kayıtlara geçmişti.¹²² "Göçmenlerin toplam nüfusa oranı %25,5.¹²³

Bunlardan 10,9 milyonunu Almanya vatandaşı olmuş durumda.10,9 milyonun neredeyse yarısı doğuşundan itibaren Almanya vatandaşı sayılmaktadır(5,5 Milyon).¹²⁴ 9,9 milyonu yabancı bir ülke vatandaşı, 13,5 milyonun göç tecrübesi var, yani yurtdışında doğup Almanya'ya göç etmiş.¹²⁵

Buna göre ailevi nedenlerle gelenlerin yüzde 72'sini Avrupa'dan göç edenler oluşturuyor. Aynı şekilde çalışmak üzere Almanya'ya göç edenlerin yüzde 85'i Avrupa ülkelerinden. İltica ya da sığınma amacıyla gelen insanların yüzde 47'sini Ortadoğulular oluştururken, yükseköğrenim ya da mesleki eğitim için gelenlerin yüzde 40'ı Avrupa'dan, yüzde 38'i ise Asya ülkelerinden göçmenler.¹²⁶

Federal Göçmen ve Mülteci Dairesi (BAMF)'nin verilerine göre 2018 yılında mülteci statüsü almak için başvuruların %27,32'ü Suriye, %10,1 Irak, %6,7 İran, %6,3 Türkiye, % 6,1 Nijerya, % 6,1 Afganistan, % 3,3 Eritre,% 2,6 açıklanamamış, %2,4 Rusya , %26,1 Diğerleri.¹²⁷

Almanya'ya 2017'de göç edenlerin sayısı da bir önceki yıla kıyasla düşmüştür. Bunda Türkiye ile varılan mülteci anlaşması önemli bir yer tutmaktadır. Almanya'nın 2016 ve 2017 yıllarında aldığı göç sayısı ise şöyle; Almanya, 2016'da 1.87 milyon göç almıştır, ama 1.37 milyon göç vermiştir. 2017'de 1.55 milyon göçmen gelmiştir, 1.13 milyon kişi de göç etmiştir. 2016'ya kıyasla 2017'de göç sayısı düşmüştür. Almanya en çok AB ülkelerinden göç aldı. 2017'de gelen göçmenlerin yüzde 67'si, 2016'da ise

¹²² Almanya'da her dört kişiden biri göçmen kökenli, [https://www.dw.com/tr/almanya-da-her-d%C3%B6rt-ki%C5%9Fiden-biri-g%C3%B6%C3%A7men-k%C3%B6kenli/a-50112151](https://www.dw.com/tr/almanya-da-her-dort-kisiden-biri-gocmen-koeknli/a-50112151) (Erişim tarihi: 14.03.2020)

¹²³Migration, <https://mediendienst-integration.de/migration/bevoelkerung.html>, (Erişim Tarihi: 14.03.2020)

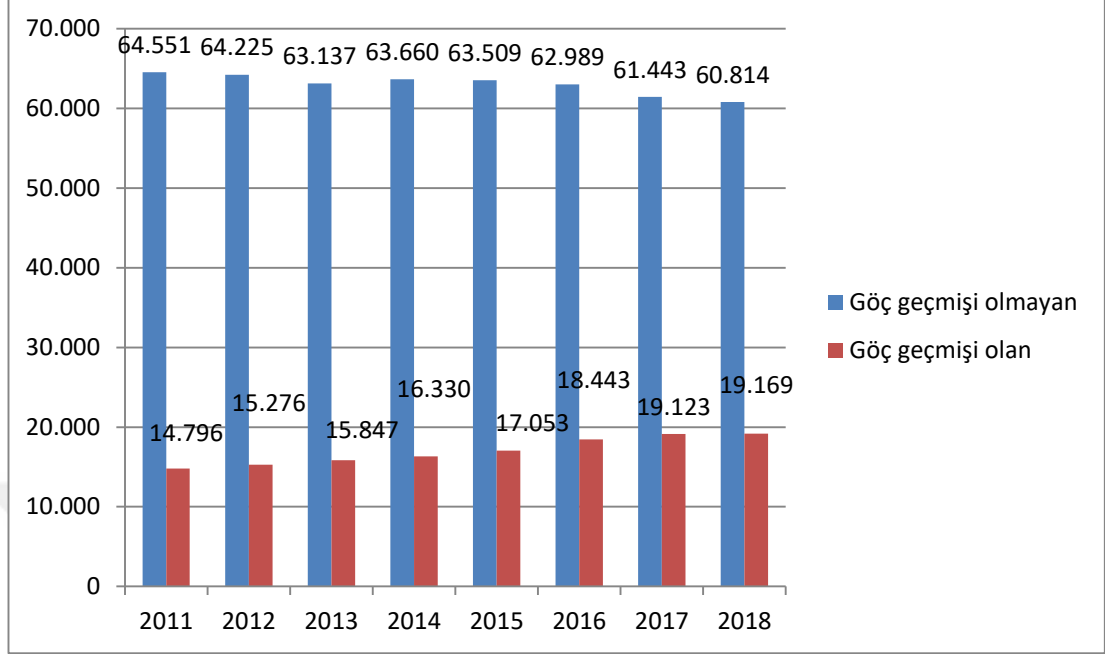
¹²⁴ Destatis,(Statistisches Bundesamt) https://www.destatis.de/DE/Presse/Pressemitteilungen/2019/08/PD19_314_12511.html (Erişim Tarihi:14.03.2020)

¹²⁵ Destatis,(Statistisches Bundesamt) https://www.destatis.de/DE/Presse/Pressemitteilungen/2019/08/PD19_314_12511.html (Erişim tarihi: 14.03.2020)

¹²⁶ Almanya'da her dört kişiden biri göçmen kökenli, <https://www.dw.com/tr/almanya-da-her-d%C3%B6rt-ki%C5%9Fiden-biri-g%C3%B6%C3%A7men-k%C3%B6kenli/a-50112151> (Erişim Tarihi:14.03.2020)

¹²⁷BAMF,https://www.bamf.de/SiteGlobals/Forms/Suche/Expertensuche_Flyout_Formular.html;jsessionid=AD48A78C997D3A48E0D73F8DC152084F.internet281?nn=282772&resourceId=307812&input_=310586&pageLocale=de&templateQueryString=2018&submit.x=0&submit.y=0, (Erişim Tarihi 15.03.2020)

yüzde 56'sı Avrupa Birliği ülkelerinden göç eden kimselerden oluşmaktadır. En çok göçmen Romanya ve Polonya'dan gelmektedir.¹²⁸

Grafik-7: 2011-2018 Yıllarında Almanya Göç Geçmiş Olanların Göç Geçmiş Olmayanlara Göre Oranı (1. 1000)¹²⁹

2.3. ALMANYA ENTEGRASYON POLİTİKALARI

Yabancılar ve göçmenlerle ilgili Almanya'da birçok anket yapılmıştır. Almanya'daki yabancı anketlerinin çoğunu yöneten sosyolog Ursula Mehrländer'dir. Mehrländer'in 1974, 1987, 1997 de yaptığı araştırmaları üç ana sonuca ulaşmıştır.

1. Avrupa doğumlu ebeveynler ile Almanya'da doğup eğitim gören çocukları arasında farklılıklar vardır. Ebeveynlerin çoğu, 1990'larda bile, bir "geri dönüş yanılması" sürdürmüştür. Bununla birlikte, çocukları Almanya'da kalmayı planlıyor ve çocuk sahibi oldukları için konuk işçi kuşağı Almanya'da kalacaklarını kabul etmek zorunda alıyor ya da bir geri dönüş yanılması oluşturuyorlar. Geri dönüş yanılması, Almanya'da emeklilik için hazırlıklı olmamalarına yol açmıştır. Bunun yanı sıra kendi ülkelerinde daha az kullanılan ve daha az rağbet gören konutlara yatırım yapmalarına yol açmaktadır.

¹²⁸ Almanya'ya göç sayısı da mülteciler sayısı da düştü, <https://www.hurriyet.com.tr/avrupa/almanya-goc-sayisi-da-multeci-sayisi-da-dustu-41092284> (Erişim Tarihi: 28.06.2020)

¹²⁹ Veriler <https://de.statista.com/statistik/daten/studie/75231/umfrage/bevoelkerung-mit-und-ohne-migrationshintergrund-in-deutschland/> internet sitesinden alınmıştır. (Erişim Tarihi: 11.04.2020)

2. Toptanlar arasındaki entegrasyon göstergelerinde keskin farklılıklar vardır. Yabancıların çoğu görünmez olarak adlandırılıyor, özellikle diğer AB ülkelerinden olanlar - Hollandalılar ve Avusturyalılar, Almanya'da olmasına rağmen yabancı sayılmamaktadırlar. Birçok Alman için, yabancı Türkiye'den gelen kişi anlamına gelmektedir. Fakat Türkiye'den gelenler yabancıların sadece yüzde 28'ini oluşturmaktadır.

3. Yabancı ailelerden doğan çocukların entegrasyonu yarı dolu veya yarı boş bir bardak olarak kabul edilebilir. Bir yandan, Almanya'da doğan ve eğitim gören çoğu "yabancı" çocuğun Almanca dil becerileri 1990'larda "yerli seviyelere" yükseldi. Öte yandan, pek çok yabancı çocuk Türkçenin anadil olarak kaldığı yerleşim bölgelerinde yaşamaktadır ve yaklaşık yüzde 20'si Alman gençliğinin yüzde 5-6'sına karşılık ortaöğretimi tamamlamamaktadır. İyimserler, yabancı ve Alman gençler arasındaki dil becerileri ve eğitim nitelikleri arasındaki farkın daralmasını vurgulamaktadır. Kötümserler, devam eden boşluğa ve yabancı işçiler için işsizlik oranının 1960'larda ihmal edilebileceğine işaret ediyorlar, 1980'lerde ve 1990'larda Alman işçilerinin iki katına çıkmıştır.

İkinci Dünya savaşı sonrası istihdam açığını karşılayacak kadar yapılmak istenen göçmen işçi talebi Almanya'yı şimdilerde sürekli göç alan bir ülke haline getirmiştir. Bu durum Almanya'nın düzensiz göçü durdurmak ve gelen göçmenleri kontrol etmek için "Ulusal Entegrasyon Programı" adlı bir programı ortaya çıkmasını neden olmuştur. Entegrasyon programının amacının göçmenlerin yabancılık çekmesini engellemek ve Alman toplumu ile daha kolay kaynaşabilmelerini sağlamak olduğu söylenmektedir.¹³⁰

Ulusal Entegrasyon Programı, 2007'de uygulamaya konulmuştur. Bu entegrasyon planının başarıya ulaşabilmesi için çeşitli konu başlıkları belirlenmiştir. Bu konu başlıklarını şöyle sıralanabilir:

Diyalog ve Tanıma: Göçmen kökenli insanların entegrasyonu başlı başına, bir tür teknik süreç değildir. Başarılı entegrasyon, karşılıklı saygı, Almanya'da yaşayan göçmenlerin başarılarının tanınması, başkalarına açıklık ve ortak geleceği şekillendirmek için birlikte çalışma arzusu gerektirmektedir.

¹³⁰Avrupa'ya Göç Sonucu Asimilasyon mu, Entegrasyon mu?
<http://vahdetplatform.blogspot.com/2016/01/avrupaya-goc-sonucu-asimilasyon-mu.html> (Erişim Tarihi: 18.03.2020)

Başarılı entegrasyon için sivil toplumun rolü: Sosyal yardım kuruluşları, kiliseler, göçmen toplulukları ve örgütleri, spor, eğitim, kültür ve gençlik kuruluşları, kadın grupları, mahalle projeleri, küçük ölçekli girişimler ve büyük dernekler ile çok sayıda gönüllü işçi günlük olarak entegrasyona dâhil edilmektedir. Sosyal birliktelik böyle şekillenir ve yeni fırsatlar yaratılır. Bu sayede ihtiyaç duyulan yerde destek verilir ve sorunlar rahatlıkla çözülür. Yurttaşlık taahhüdü, yerel düzeyde entegrasyonun ilerletilmesine büyük katkı sağlar.

Güçlü göçmen toplulukları ve kuruluşları oluşturmak: Başarılı bir entegrasyon diyalog gerektirir ve bu temelde, göçmenlerle konuşmak anlamına gelmektedir. Sadece Alman toplumunun ve devletin onlar hakkında konuşması ve karar alması doğru değil. Kamusal yaşamın tüm alanlarında, göçmen topluluklarını temsil eden kuruluşlar, entegrasyonu teşvik etmek için yeni sorumluluklar üstlenmelidir. Özellikle eğitim ve öğretimi teşvik etmede kesinlikle çok önemli bir rol oynamaktadırlar. Bu kuruluşların yalnızca göçmen toplulukların çıkarlarına hizmet etmek için değil, aynı zamanda politika yapıcılar ve genel olarak toplum arasında bir iletişim kanalı olarak güçlü olmaları gerekmektedir.

Sosyal yardım kuruluşları ve vakıfları entegrasyonda önemli bir araç haline getirmek: Sosyal yardım kuruluşları entegrasyon alanında onlarca yıllık deneyime sahiptir. Ulusal Entegrasyon Planı çalışmalarına yakından dâhil olmuşlardır ve bu bağlamda bir dizi taahhütte bulundular. Plan'da ortaya konan fikirlere yanıt olarak, yasal olmayan sosyal yardım sağlayıcıları, daha fazla kültürlerarası açıklığı çalışmalarının kesişen bir teması haline getirme çabalarını artıracaklar.

Vakıflar, entegrasyon öncüleri olarak özellikle aktif olmuştur. Yeni zorluklara hızla tepki verebileceklerini gösterdiler, yenilikçi entegrasyon projeleri başlattılar ve politika oluşturma sürecine önemli yeni fikirleri beslediler. Kamu-özel sektör ortaklıkları bu alanda giderek daha başarılı bir model olarak görülüyor.

Pilot projeler uygulamak: Yönetim kurulu genelindeki entegrasyon aktörleri yalnızca sınırlı mali ve insan kaynaklarına sahip olduğundan, pilot projelerde yeni entegrasyon girişimlerinin etkinliğini test etmek mantıklıdır. Eğer bunlar etkisiz ve başarısız olurlarsa, başka fonlar sağlanmalıdır. Ancak başarılı olduklarını kanıtlandığında, "prototip aşamasından seri üretime" geçmek önemlidir. Pilot proje olarak başlayan şey daha sonra standart uygulama haline gelmelidir.

Eğitim ve çalışma koşullarının iyileştirilmesi: Göçmen kökenli insanların entegrasyon beklentileri büyük ölçüde eğitim, öğretim ve istihdama erişime ile

başarıya bağlıdır. Ulusal Entegrasyon Planının bu alanlara öncelik vermesinin nedenlerinden biri budur. Mevcut durumda Federal Hükümet ve Eyalet hükümetlerinin bu kilit alanlardaki durumun ayrıntılı bir açıklamasını vermektedir. Ulusal Entegrasyon Planı, eğitim ve istihdam alanındaki politikaların şekillenmesine çeşitli şekillerde yardımcı olmuştur. Bunlar:

- Federal Şansölye tarafından 22 Ekim 2008 tarihinde toplanan eğitim zirvesinde, Federal hükümet ve Eyalet hükümetleri, özellikle göçmenlere yardımcı olmak için tasarlanmış bir dizi somut önlem içeren bir paket üzerinde anlaşmışlardır.
- Federal Hükümet ile Alman endüstrisinin önde gelen kuruluşları arasında imzalanan eğitim paktı kapsamında, göçmenlerin ülkeye girmesine ve daha uzun vadeli eğitim ve istihdamda başarı elde etmesine yardımcı olmayı amaçlayan Eyalet Eğitim Bakanları Daimi Konferansı ile bir dizi somut adım üzerinde anlaşmaya varılmıştır.
- Giderek daha fazla şirket, göçmen kökenli çalışanların değerli dil ve kültürel becerilere sahip olduğunu kabul etmektedir. Alman endüstrisinin öncülüğünü yaptığı yeni bir girişimde, toplamda 4 milyondan fazla çalışanı olan yaklaşık 500 şirket ve kamu kurumu, imzacıları kapsayıcı bir kurum kültürüne bağlayan bir "Çeşitlilik Tüzüğü" nı imzalamışlardır.

Avrupa Entegrasyonu: Ulusal Entegrasyon Planı, Avrupa Birliği'nin entegrasyonu teşvik etme çabaları bağlamında görülmelidir. Bazı AB ülkeleri, Alman deneyimlerinin ışığında kendi entegrasyon planlarını hazırlamaktadırlar veya yeni politikalar geliştirmektedirler. Elbette diğer ülkelerin deneyimleri de Almanya açısından öğretici bulunmaktadır.

2008 yazında Federal Hükümet yeni bir entegrasyon izleme biçimi uygulamaya karar vermiştir. Göçmen geçmişi olan kişilerin genel durumlarını analiz etmek ve entegrasyon durumlarını değerlendirmek için 14 farklı gösterge kullanmaya karar vermiştir. Nerelerde ilerleme kaydedildiğini ve zorlukların nerede olduğunu belirlenebilirse, entegrasyon politikalarında ki sorunlu alanların nereler olduğu daha net ortaya konulabilecektir. Bu yeni izleme sisteminin veri tabanı, bu tür veriler mevcut olduğu sürece, göçmen kökenli kişilere ilişkin resmi istatistikler olacaktır. Yalnızca Almanya'da ikamet eden yabancılara ilişkin veriler yetersizdir, çünkü göçmen kökenli insanların çoğunun Alman pasaportları bulunmamaktadır. Yıllar boyunca gerçekleştirilen entegrasyon izleme, geliştikçe Ulusal Entegrasyon Planını besleyecek önemli sonuçlar verecektir.

İleriye Giden Yol: Entegrasyon geleceğin anahtarı olan bir zorluktur ve öyle kalacaktır. Entegrasyon politikasının amacı güçlenmektir: ekonomik, politik, sosyal ve kültürel alanda, Almanya'daki göçmen kökenli insanların diğer herkesle aynı fırsatlara sahip olmasını amaçlamaktadır. Bu, bırakın tek bir parlamento dönemi şöyle dursun, kısa vadede elde edilebilecek bir şey değil. Entegrasyondan sorumlu Eyalet bakanları yakın zamanda düzenli toplantılar yapmayı kabul ettiler. Federal düzeyde mevcut parlamento dönemi entegrasyon politikasının başlangıcından bu yana, Federal Şansölyeliğin kendisinden ileri sürüldüğünden beri, entegrasyonu ilerletme çabalarına gereken güçlü ivmeyi veren bir değişiklik ve temel, kesişen bir zorluk olarak öneminin altını çizmektedir. Burada her düzeyde hükümet ve sivil toplum aktörleri arasındaki diyalogu sürdürmek ve bunun yararlı bir amaca hizmet ettiği yerlerde kurumsallaştırmak çok önem arz etmektedir.

Göçmen topluluklarını temsil eden kuruluşların tam ve eşit katılımı, bu diyalogun temel bir özelliğidir. Bir sonraki aşamaya geçerken Almanya devletinin görevi, çeşitli alanlarda entegrasyon hedeflerini formüle etmek ve mümkün olan yerlerde, ilerici başarıları için bir dizi ölçülebilir kriter ve hedef tarih belirlemek olacaktır. Bunun temeli, hali hazırda pilot aşamada olan yeni gösterge tabanlı izleme sistemi olacaktır.

Ulusal entegrasyon planına göre entegrasyon, tüm topluluğun görevidir. Ancak herkes güçlerini birleştirir ve başarısı için çalışırsa başarılı olacaktır. Ulusal Entegrasyon Planı ile Almanya, bu hedef doğrultusunda önemli ilerleme kaydetmeyi amaçlamaktadır.

Bu program çerçevesinde Almanya Federal Hükümeti entegrasyonun başarılı bir şekilde gerçekleşmesi için yapılacakları çeşitli konu başlıkları olarak belirlemiştir. Bu konu başlıkları genel hatlarıyla:¹³¹

Entegrasyon kurslarını iyileştirmek: Almanya'da her eyalette çok fazla sayıda entegrasyon kursu bulunmaktadır. Bu kursların Almanya'nın genel entegrasyon politikasına dahil edilmesi ve belli bir standarda bağlanması başlıca amaçtır. Yine bu kurslarda ders veren öğretmenlerin pedagojik formasyonlarının yeterliliğine dikkat edilmesi amaçlanmıştır. Kurslarda ağırlıklı eğitim Almanca dili üzerinedir.

¹³¹<https://www.bundesregierung.de/resource/blob/975226/476580/27ec9a41617e95bfcccb3b6690d53ba8/2008-02-07-nationaler-integrationsplan-langfassung-tuerkisch-data.pdf?download=1> (Erişim Tarihi: 18.03.2020)

Almancayı öğrenmeye teşvik: Bu aşamada ebeveyn vasıtasıyla dil gelişiminin teşviki ve anaokulundan itibaren çocuğun dil öğrenimine ağırlık verilmesi hususu yer almaktadır. Dil eğitiminde süreklilik esas alınmalıdır.

İyi bir öğrenim sunmak, meslek eğitimini garanti etmek: Göçmen çocuklar göçmen olmayanlara göre daha dezavantajlı durumda oldukları gerçeğinden hareketle, bu durumun giderilmesi için okulların gerekli alt yapısı tamamlanacak ve göçmen çocuklara eğitimde fırsatlar sunulacaktır. Meslek eğitiminin önü açılacaktır. Okullar geliştirilecek ve velinin öğrencinin öğrenim sürecine dahil olması sağlanacaktır.

Kadınların yaşam koşullarını değiştirmek, eşitlik sağlamak: Özellikle kadınların şiddet, zorla evlendirilme vb. durumlar için yardım ve destek merkezleri kurulması hedeflenmektedir. Bununla birlikte kadın göçmenlerin aile içinde ve sosyal çevrede güçlendirilmeleri adına çalışmalar yapılacaktır.

Entegrasyonu yerinde desteklemek: Bu aşamada eyaletlerin, şehirlerin, belediyelerin, mahallelerin bizzat entegrasyon çalışmaları içinde bulunması söz konusudur. Bu noktada projeler arttırılacak katılımcıların dikey örgütlenmesi için çaba harcanacaktır.

Kültür ve entegrasyon: Bu aşamada kültürel çoğulculuğu yaşama ve kültürel yetkinliği güçlendirme amacı yer almaktadır. Ayrıca kültürlerarası faaliyet gösteren sivil toplum örgütlerinin de bir araya gelip çalışmalar yapması sağlanacaktır.

Spor yolu ile entegrasyon: Sosyal entegrasyonu sağlamak için farklı etnik kökenden gelen insanların daha çok sosyal ilişki kurmalarını sağlamak, bunun için spor organizasyonları düzenlemek hedeflenmektedir. Bunun için spor faaliyeti yürüten dernekler maddi olarak desteklenmektedir.

Medya ve entegrasyon: Medya entegrasyonda yardımcı olabilecek bir araç olarak görülmektedir. Bu bağlamda medyanın gücünü kullanarak entegrasyon çalışmaları yapmak ve göçmenleri redaksiyon ve programlara dahil etmek, göçmen kökenli medya çalışanları ve gazetecileri eğitmek, diyalogu geliştirmek önem taşımaktadır.

Halkın eşit katılımı ve entegrasyon: Yerel yönetimlerin ve tüm vatandaşların entegrasyon çalışmalarına gönüllü destek vermelerini teşvik etmek, geleneksel örgüt,

dernek, kilise, dini cemaatlerin kendi kendilerini yükümlü kılmalarını sağlamak hedeflenmektedir.

Bilim, dünyaya açık olmak: Yabancı uyruklu öğrenci ve yeni bilim adamlarının gelişmesi için teşvikler, üniversitelerin ihtiyaçlarının giderilmesi, burs olanaklarının arttırılması, Tandem- Coaching (yabancı dil arkadaşı) programlarının arttırılması, göç ve entegrasyon araştırmalarının güçlendirilmesi, başarıyla gerçekleşen entegrasyon unsurlarının incelenmesi ve veri esaslarının iyileştirilmesi hedeflenmektedir.

Almanya'da yaşayan göçmenlerin topluma uyumunun desteklenmesi amacıyla Berlin'de beşincisi düzenlenen Uyum Zirvesi'nin, aslında Alman hükümetinin göçmenlere karşı uyguladığı politikanın özünü oluşturduğu söylenebilir. Göçmenlerden ne kadar uyum beklenmeli, bu konuda mantıksızlık nerede, hangi noktada başlıyor? gibi sorular, farklı kültüre sahip göçmenlerin topluma uyum sorununun çözülmesi maksatlı sorulmaktadır. Göçmenlerin, okulda Almanlara oranla eğitim seviyelerinin daha kötü olması, istihdam piyasasında zorlanıyor olmaları ve üçüncü nesilden birçok çocuk bile doğru düzgün Almanca konuşmıyor olması gibi sorunlar, Almanlar tarafından gündeme getirilen en önemli problemlerdir. Dil öğrenimi, eğitim ve spor gibi alanlarda göçmenlerin dezavantajlarının önlenmesi, Kamu sektöründe daha fazla göçmen kökenlinin çalışması, diplomalarının tanınması ve düzenli olarak dil kursları sunulması, uyum yasalarından çıkan kararlardandır.

Bu uyum yasalarına yönelik birçok eleştiri yapılmıştır. Uyum yasalarının göçmenlere haklar vermek yerine onları daha çok Almanlaştırmak üzerine kurulduğu birçok göçmen kurumu tarafından ifade edilmiştir. Uyum zirvesi Toplantısına yönelik olarak Yeşiller Partisi'nin Uyum Sözcüsü Federal Parlamento Milletvekili Mehmet Kılıç, toplantıyı şu sözlerle eleştirmiştir: "Göçmenlerin hakları konusundaki çok önemli konular bilinçli olarak devre dışı bırakılmıştır. Bunlar arasında vatandaşlığa alımların kolaylaştırılması, Avrupa Topluluğu vatandaşı olmayan insanların yerel seçimlere katılımının gerçekleştirilmesi ve göçmen çocukların zararına olan çok eskimiş ve köhnemiş eğitim sisteminin modernize edilmesi, bu konular maalesef tartışılmıyor."¹³²

2.4 ALMANYA'DA ÇOKKÜLTÜRLÜLÜK TARTIŞMALARI

İstatistiksel kanıtlara karşı, yirminci yüzyılın ikinci yarısında Almanya isteksizce göçmen bir ülke olduğunu reddetti. Yıllar boyunca, çokkültürlülük, siyasi arenada ve

¹³² Ceylan Yılmaz, Çokkültürlülük Avrupa Modelleri (Almanya Örneği), *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2016, Cilt: 9, Sayı: 43,

medyada salt bir söylemden başka bir şey değildi, rakip siyasi partilerde, kiliselerde ve sosyal yardım kuruluşlarında hakim olan jus-sanguinis'in (vatandaşlığın doğumla kazanılması) yeniden tanımlanmasını başlatmaya çalışanların bir argüman olarak öne sürmektedirler. Ulus temelli benlik kavramı bulunmaktadır. Siyasi ve pedagojik niyetleri, etnik çeşitliliğin tanınmasını savunmak ve göçmenlerin entegrasyonunu tüm federal düzeylerdeki yönetimlerin önemli bir görevine yükseltmektir.¹³³

Göçmenlik mevzuatı, geçici hoşgörüden tam vatandaşlığa kadar çeşitli düzeylerde sınırlı oturma hakkı yaratmıştır. Yasal olarak zayıflamış bir sosyal statünün arka planına karşı, göçmenler refah yönetimine karşı iddialarını öne sürmek ve yerli halkla rekabet etmek zorundadır. Nüfusun farklı gruplarını birbirine karşı oynama seçeneği, bu nedenle Alman refah sisteminin siyasi ve mali yapısının yapısal bir parçasıdır. Üçüncü nesil göçmenler için bile statü farklılaştırması ve tam vatandaşlığın reddi yasal çerçevesi göz önüne alındığında, bu seçenek tüm doğrudan ve dolaylı kurumsal ayrımcılık mekanizmalarına kapı açmaktadır.¹³⁴

Çokkültürlü entegrasyon, Almanya'da yaygın siyasi ve entelektüel fikir birliğinin geliştirilmesi yoluyla, refah devletine özgü sosyal tedbirler ve sınırlı doğrudan katılım biçimlerine sahip bir parlamenter demokraside siyasi bir çerçeve ile en verimli şekilde garanti altına alınmış olarak görülmektedir.¹³⁵ Fakat siyasilerin bu konuda farklı görüşleri bulunmaktadır.

Merkel, "çok kültürlülük" yaklaşımını, "yan yana yaşıyoruz ve birbirimizi çok seviyoruz" şeklinde düşünmek olduğunu belirtmiştir. Bu durum çokkültürlü bir toplumdaki ve bunun avantajlarından bahseden kişiler açısından kabul edilebilecek bir yaklaşım değildir. Bu yaklaşımın temel sebebinin Merkel'in etrafında bulunan kişi ya da partilerin tutumları dolayısıyla oluştuğu kanaatine varılabilir.

Bunun yanı sıra Merkel'in partisi olan CDU' da da göçmenlere karşı aşırı tutumlar ve görüşler sergileyen milletvekilleri de bulunmaktadır. Bu milletvekillerinden birinin, "Göçmenler Alman düşmanı ve bu nedenle de ırkçı" demesi göçmen kamuoyunda ciddi tepkilere neden olmuştur.

CDU' nun içinde bulunan bir kesimin "Almanya'da ciddi bir uyum sorunu var, bunun sorumlusu da Almanya'ya uyum sağlamak istemeyen göçmenlerdir." şeklinde

¹³³ Frank-Olaf Radtke, Multiculturalism in Germany: Local Management of Immigrants' Social Inclusion, *International Journal on Multicultural Societies (IJMS)*, 2003, Vol. 5, No. 1, 55-76, s.56

¹³⁴ Frank-Olaf Radtke a.g.e, s.56

¹³⁵ Frank Eckardt, Multiculturalism in Germany: From Ideology to Pragmatism—and Back, *National Identities*, 2007, cilt:9 sayı:3 235-245

bir görüşe sahip olduğu bilinmektedir. Bu bakış açısına sahip kişiler devletin tam anlamıyla elinden geleni yaptığını iddia etmektedirler.

Burada ortaya çıkan sorunlardan biri de entegrasyonun ölçüsünün tam olarak ne olduğudur. Her şeyden önce de, uyumun ölçüsünün ne olduğu ve kimin uyum sağlamak istemeyen bir göçmen kabul edileceğini anlamak çok zor olmaktadır.¹³⁶

Seehofer (Almanya İçişleri Bakanı), "Bizim istediğimiz çok kültürlülük değil, Alman kültürünün yönlendiriciliğinin kabul edilmesi." diyerek çok eski bir tartışmayı yeniden başlatmıştır. Bu yaklaşım Almanya'da yaşayan göçmenleri ve göçmen kökenlileri fazlasıyla rahatsız etmiştir. Yani, asıl istenen göçmen anadillerini konuşanların ortadan kaybolması, bu ülkelerden gelen göçmenlerin geldikleri ülkelerle her türlü kültürel ilişkiyi kesmesi gibi absürt fikirlere. Hatta daha ileri giden muhafazakârların çeşitli ifadeleri göz önüne alındığında, açıkça söylenmeye henüz utanılıyor olsa bile, asıl arzu edilenin, Almanya'da farklı inanışların Almanya'dan tamamen sökülüp atılması isteği olduğu fark edilmektedir.

Bu ortamda göçmenler, "İki toplumun birbiriyle ilişkisi yok gibi görünmesinin nedeni, dışlanıyor olmamız." diye şikâyet ettiğinde ise, Alman toplumundan önemli bir tepki almaktadırlar.¹³⁷ Alman toplumunun önemli bir bölümü entegrasyonun ve uyumun sadece göçmenler tarafından gerçekleştirilebileceğini düşünmektedir.

Göçün bir sonucu olarak, farklı kültür ve geleneklere ve daha fazla dini çeşitliliğe sahip insanlar artık birlikte yaşamaktadır. "Kültürel çeşitlilik içinde en iyi nasıl bir arada yaşayabileceğimiz sorulduğunda, Alman nüfusunun yüzde 52'si göçmenlerin ana akım toplumun kültürüne adapte olması gerektiğini söylemiştir". Öte yandan, yüzde 36'sı kültürlerin kaynaşmasını istiyor. Ve sadece, yaklaşık on kişiden biri (yüzde 11) insanların kendi kültürlerini sürdürmeleri gerektiği fikrini destekliyor. Bunlar, 2018 Reinhard Mohn Ödülü olan "Yaşayan Çeşitlilik - Toplumu Şekillendirme " ile bağlantılı olarak yayınlanan Bertalmanns Vakfı'nın 2017 Din raporünün özel bir analizinin bulgularıdır.¹³⁸

Çeşitlilik konusunda uzman bir sosyal bilimci olan Gökçe Yurdakul, "Pek çok siyasetçi ve politika yapıcı, entegrasyon politikasını Almanya'daki herkes için eşit

¹³⁶ Almanya'da çok kültürlülük gerçekten çöktü mü?
https://www.bbc.com/turkce/izlenim/2010/10/101021_fooc_germany_cem_sey Erişim Tarihi:26.08.2020

¹³⁷ Adı geçen haber

¹³⁸ El-Menouar Yasemin, **How do Germans deal with cultural diversity?**
<https://www.bertelsmann-stiftung.de/en/our-projects/religion-monitor/projektnachrichten/how-do-germans-deal-with-cultural-diversity>, Bertelmanns Stiftung, Religion Monitor.

siyasi ve sosyal katılımı teşvik etmekten ziyade homojen bir toplum yaratmanın bir yolu olarak görüyor - entegrasyon iyi niyetli ama kötü uygulanıyor."¹³⁹ demiştir.

¹³⁹Germany's 'failed' multiculturalism carries on regardless,
<https://www.theguardian.com/world/2012/sep/19/germany-multiculturalism-immigration>,
Erişim Tarihi: 07.09.2020

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

BREMEN'DE Kİ SURİYELİLER ÖRNEĞİ ÜZERİNDEN ALMANYA'DA ENTEGRASYON VE ÇOKKÜLTÜRLÜLÜK TARTIŞMASI

3.1 ALMANYA'YA SURİYELİ MÜLTECİ GÖÇÜNÜN SOSYO-EKONOMİK SEBEPLERİ

Göç literatüründe Sosyo-ekonomik değişkenler ön plana çıkmaktadır. Bu değişkenler arasında ulusal göç modelleri, göçmen nüfusun bileşimi, entegrasyon modelleri ve işsizlik seviyesi veya yıllık ekonomik büyüme oranı gibi ekonomik koşullar yer almaktadır. Bu faktörlerin ve ilgili çeşitli siyasi yönleri arasındaki ilişki göç (örneğin göçmenlere karşı popüler tutumlar, gücü ve göçmen karşıtı grupların ve partilerin seçim başarısının, siyasallaşması kamuoyu tartışmalarına ve seçimlere göç konularının) bilimsel araştırmaların konusu olmuştur.¹⁴⁰

Bunlardan bir kısmı Suriye'nin komşu ülkelerine sığınmıştır. BM'nin 7 Kasım 2019'da güncellediği verilere göre, bölge ülkelerinde kayıtlı 5 milyon 718 bin 489 Suriyeli mülteci yaşıyor. Göçmen sayısının, kayıtlı olmayanlarla daha da yüksek olduğu tahmin ediliyor.

Suriye'nin komşularından Türkiye 3 milyon 744 bin 926 kişiyle en fazla Suriyeli mülteciyi barındıran ülke konumundadır. Bu, bölge ülkelerindeki Suriyeli mültecilerin yüzde 65,5'ine denk geliyor. Buna rağmen nüfusa oranla yoğunluk açısından ise birinci sırada Lübnan bulunmaktadır. Lübnan'da 918 bin 974 Suriyeli mülteci yaşamaktadır ve bu da ülke nüfusunun yaklaşık yüzde 25'ine denk geliyor. Bir başka komşu ülke olan Ürdün'de ise 654 bin 266 Suriyeli mülteci bulunuyor. Bu ülkeleri daha düşük rakamlarla Irak (231 bin 831) ve Mısır (129 bin 779) takip ediyor.¹⁴¹

Suriyeli göçünün bu seviyelere gelmesi nedeniyle Suriye'ye komşu ülkelerde de kimi sorunlar oluşturmuştur. Bunun sonucu olarak da Avrupalı devletlerin bu mültecilere karşı sorumlu olduğu belirtilerek onlarında elini taşın altına konması istenmiştir.

1948 yılında Almanya'nın iltica konusunda yapmış olduğu yasaları Holocaust'a direk bir tepki olarak nitelendirebiliriz. 2. Dünya savaşında yaptıkları, Almanya'nın iltica konusunda daha özverili ve sorumlu olmasına sebebiyet vermiştir. Öyle ki,

¹⁴⁰ Politicizing immigration in Western Europe Edgar Grande, Tobias Schwarzbözl & Matthias Fatke JOURNAL OF EUROPEAN PUBLIC POLICY 2019, VOL. 26, NO. 10, s.1447,

¹⁴¹ Komşu ülkelerdeki 6 milyona yakın Suriyeli mülteci ülkelere döner mi? <https://www.bbc.com/turkce/haberler-dunya-50502393> (Erişim Tarihi: 25.07.2020)

Alman nüfusunun %20'sinin göçmen ya da göçmen kökenli olması ya bu insanların ya da ailelerinin yurtdışında doğduğu anlamına gelmektedir.¹⁴²

Almanya'ya oluşan göçlerin çeşitli sebepleri olmakla beraber, Suriye'den oluşan yoğun göçün temel nedeni 15 Mart 2011 yılında başlayan ve hâlâ devam etmekte olan savaştır. Savaşın yaratmış olduğu kaos ortamıyla beraber milyonlarca insan bulunduğu yerden göç etmek zorunda kalmıştır. 2011 yılından beri devam eden kriz nedeniyle 13 milyon Suriyeli evlerini terk etmiştir.¹⁴³ Göçmenlerden bazıları ülkeleri içinde yer değiştirmiştir. Fakat birçok kişi başka ülkelere göç etmek ve sığınmacı olmak zorunda kalmıştır. Birçok sığınmacı Avrupa'ya gitmek istiyor. Sığınmacılar oradaki hayatın çok iyi olduğunu düşünüyorlar. Bu da onların zorunlu olarak gittikleri ülkelere Avrupa'ya yönelmelerine neden olmaktadır.

Almanya'nın Suriyeli mültecileri kabul edip edemeyeceği tartışmaları ilk olarak 2012 yılında başlamıştır. Bu dönemde Almanya'da ailesi bulunan Suriyelilere daha kolay vize verilmeye başlanmıştır. Savaştan kaçan anne ve çocukların da ülkeye kabul edilmesi ile ilgili tartışmalar da ilk olarak bu dönemde ortaya çıkmıştır.

Suriyelilerin Avrupa'yı özel olarak da Almanya'yı tercih etmelerinden birinin Almanya'nın açık kapı politikası izlemesi olduğu söylenilebilir. Mültecilerin çoğu, daha önce Avrupa'ya gelen akraba ve yakınlarının yanına gitmek istiyor.¹⁴⁴ Bunların büyük çoğunluğu ise Almanya'yı hedeflemektedir.

Bir başka neden ise Almanya'nın milli geliri yüksek olan, iş ve sosyal yaşamın daha iyi koşullarda olduğunun bilinmesi olduğu savunulabilir. Almanya, en çok mülteci kabul eden ülkelerin başında geliyor. Bu ülkeyi cazibe merkezi kılan elbette ekonomisi. Ancak binlerce mülteci Almanya sınırını aşıp hayaline kavuştuğunu düşünse de, iltica taleplerinin kabul edilmesi hiç de kolay olmuyor. 2019'a kadar 1,1 milyon mülteci kabul eden Almanya'ya sadece Suriyeliler gelmiyor. Kosova'dan 33 bin, Arnavutluk'tan 30 bin ve Sırbistan'dan 18 bin kişi Almanya'ya iltica başvurusunda bulunmuştur. Bu da aslında bir çok ülkeden kişinin Alman'ya yı tercih ettiğini göstermektedir.

¹⁴² Mayer, M. M. (2017) *Germany's Response to the Refugee Situation: Remarkable Leadership or Fait Accomplish*, Newpolitik aktaran İlhan Aras, Akın Sarioğlu, Almanya ve Suriyeli Mülteci Krizi, *Uluslararası İlişkiler ve Diplomasi Dergisi/Journal of International Relations and Diplomacy* 2018 Cilt: 1 Sayı1 Haziran ss./pp.105-116 s.106

¹⁴³Suriyeliler en çok nerelere göçtü?, <https://tr.sputniknews.com/dunya/201801311032054552-suriyeliler-en-cok-nerelere-goctu/> (Erişim Tarihi: 25.07.2020)

¹⁴⁴ Neden Almanya'yı istiyorlar? <https://www.dw.com/tr/neden-almanyay%C4%B1-istiyorlar/a-18691481> Erişim Tarihi: 07.09.2020)

Almanya'nın bu mültecileri kabul etmesinin altında yatan sebeplerden birinin de yaşanan nüfusu ve işgücü eksikliği olduğu söylenebilir. Gelen bu göçmenler Almanya'ya iş gücü sağlayacaklardır. Alman iş gücü piyasasının daralmasının bunda önemli bir olduğu aşıkardır.¹⁴⁵ Göçmen kabul anlaşmasının da temelinde yatan sebeplerden birinde bu olduğu söylenebilir.

Suriyeli göçmenler başta Almanya olmak üzere Avrupaya göç ederken çeşitli güzergahlar kullanmaktadırlar. Bu güzergahta Türkiye transit ülke konumundadır. Mülteciler Türkiye üzerinden, deniz yolu ile Yunanistan'a geçmekte oradan da kara yolu ile Almanya'ya gitmektedirler.

Resim 2: Suriyeli mültecilerin Avrupaya geçerken kullandığı güzergah¹⁴⁶

Fakat mülteci geçişinin artması sınır kontrollerinde artmasına neden olmuştur. Özellikle Macaristan, Slovakya gibi bu mülteci göçüne karşı olan devletlerin sınır kapılarında ki denetimi sıklaştırması sonucu mülteciler rotalarını daha çok Hırvatistan ve Slovenya çevirmişlerdir.

¹⁴⁵ İlhan Aras, Akın Sarioğlu, a.g.e., s. 108

¹⁴⁶ Mülteciler Avrupa'ya Nasıl Gidiyor? , <https://multeciler.org.tr/multeciler-avrupaya-nasil-gidiyor/>
Erişim Tarihi: 16.08.2020

Resim 3: Suriyeli Mültecilerin Avrupa'ya Geçerken Kullandıkları Yeni Rota

3.2 ALMANYA'NIN SURİYELİ GÖÇMEN KRİZİNE YAKLAŞIMI

Almanya'ya ilk başlarda göçmen krizine mesafeli davranmıştır ve bu krizin içine çok fazla girmek istememiştir. Almanya bu sorunu kendisine her anlamda uzak bir sorun olarak nitelemiştir. Fakat kısa sürede Avrupa'ya ve özellikle Almanya'ya yönelen göç dalgası Alman Hükümetinin bu konuya daha yoğunlaşmasına sebep olmuştur. Her yıl 20 milyar Euro'dan fazla bir miktarı mültecilere ayıran Almanya'ya 2015'te gelen 1 milyona yakın mülteci içerisinde Suriyeliler diğer ülkelerden gelenlerden açık ara önde olmuştur.¹⁴⁷

Merkel'in mültecilere yönelik aşırı sağcı tavırları kabul edilemez olarak nitelendirmesi ve Alman halkına mültecilere karşı düzenlenen protesto gösterilerine katılmamaları çağrısı yapması ve onları ötelememelerini istemesi de önemli bir yaklaşım olmuştur. Almanya bu dönemde, AB'de sınırlarını açık tutmayı tercih eden tek devlet olmuştur. Merkel hükümeti, Alman halkının, politikacıların ve komşu devletlerin bütün eleştirilerine rağmen bu tutumunu uzun süre sürdürmüştür.

2015 sonrası dönemde Almanya'nın mültecilere ilişkin politikasında farklı bir yaklaşım içerisinde olduğu görülmektedir. Bu dönemde mülteci sayısının çok yüksek olması Merkel'in üzerinde ki baskıyı da arttırmıştır. Avusturya ve Macaristan üzerinden gelen mültecilerin Hristiyan Demokrat Birliği'nin (CDU/ Christlich Demokratische Union) kardeş partisi Hristiyan Sosyal Birliği (CSU/ Christlich-Soziale

¹⁴⁷ İlhan Aras, Akın Sarıoğlu, a.g.e.. 114

Union) partisinin etkin olduğu Bavyera eyaleti üzerinden Almanya'ya girmesi CSU'nun birlikte hareket ettiği CDU'ya karşı eleştirel bir tutum takınmasına neden olmuştur. Mültecilerin izlediği bu yol genellikle daha milliyetçi olan bölgelerden geçmektedir. Bu da sınırların kapatılması ve Merkel hükümetinin mültecileri kabul eden politikasının ülkeye zarar verdiği eleştirilerine neden olmuştur. Tüm bu eleştirilere rağmen Merkel ise, açık kapı politikasının devam edeceğini belirtmiştir.

Angela Merkel 18 Haziran 2015'te eyalet başbakanlarıyla bir toplantı gerçekleştirmiştir. Merkezi hükümet 2015 yılını ilk döneminde 400 bin kadar mültecinin ülkeye giriş yapacağını belirtmiştir. İçişleri bakanlığı 16 Ağustosta bu tahmini iki katına çıkarmıştır. Yetkili makamların kayıtlarına göre sadece Temmuz ayında 83.000 üzerinde mülteci Almanya'ya giriş yapmıştır. Bu beklenen miktardan çok daha fazladır. Başbakan Angela Merkel, 4 Eylül'de Macaristan'da beklemekte olan binlerce mültecinin, bir denetleme olmadan ve Alman sığınma yasaı uygulanmadan Almanya'ya girebileceği açıklamasında bulunmuştur. Böylece AB ülkelerinin iltica sürecini düzenleyen ve mültecilerin AB (ve ayrıca Norveç, İzlanda, İsviçre ve Liechtenstein) topraklarına ayak bastıkları ülkede sığınma başvurusu yapmalarını şart koşan Dublin III Sözleşmesi uygulamada yürürlükten kalkmıştır.

22 Eylül 2015 yapılan ve AB üyesi ülkelerin içişleri bakanlarının katıldığı toplantıda Avrupa Birliğine 2017 yılına kadar 120 bin mültecinin daha alınara üye ülkeler arasında dağıtılmasına karar verilmiştir. Bu duruma Macaristan, Çek Cumhuriyeti, Slovakya ve Romanya'nın ret oyu vermiştir. Bunun yanı sıra Federal Alman Meclisi 25 Eylül'de mülteci yardımı için 2 milyar Avroluk ek bütçeyi onaylamıştır.

Bu mülteci akının yasal boyutunu oluşturmak içinde yeni bir yasa paketi üzerinde çalışılmaya başlanmıştır. Bu yasa paketi çerçevesinde: 6 Ekim tarihinde Şansölyelik Direktörü Peter Altmaier Federal Kabine tarafından mülteci politikası için "genel siyasi koordinatör" olarak atanmıştır. Bakanlıklar arasında kesin sorumluluk tanımları yapıldı. Federal İçişleri Bakanlığı uygulamaların genel koordinasyonundan sorumlu kuruluş olmayı sürdürürken Dışişleri Bakanlığı ve Federal Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Bakanlığı göç ve yerlerinden kaçışın nedenleriyle mücadele sorumluluğunu aralarında paylaştı. 24 Ekim itibariyle sığınma sürecini hızlandıran ve yanıltıcı teşvikleri azaltmayı hedefleyen yeni sığınma yasa paketi yürürlüğe girdi. Bu yeni yasa paketine göre sığınma kabul şansı yüksek olmayan kişilere bugüne dek kişisel ihtiyaçların karşılanması için para yardımı olarak temin edilen yardım, mümkün olduğu ölçüde doğrudan malzeme yardımı olarak karşılanacak. Kabul şansı yüksek

olan sığınmacılarsa istihdam piyasasına mümkün olduğunca erken entegre edilecek. Eyaletler ve belediyelerin üzerindeki mali yük azaltılacak ve Federal yönetim masrafları üstlenecek. Ayrıca pakette Arnavutluk, Kosova ve Karadağ güvenli ülkeler statüsüne alındı.

5 Kasım 2015’de merkezi hükümet sınır dışı etmeleri yönetebilecek yeni Sığınma merkezleri kurmasına karar vermiştir. Bununla iltica talebi reddedilen mültecilerin sınır dışı süreci, geri dönen sığınmacıları tekrar kabul etmeye hazır Balkan ülkeleri sayesinde kolaylaştırılması hedeflenmektedir. Dublin III Sözleşmesi Federal İçişleri Bakanlığı ve Federal Göç ve Mülteciler Dairesi (BAMF) tarafından 10 Kasım’dan itibaren yeniden dikkate alınmaya başlandı. Federal Yönetim mülteci yardımı için 1 milyar Avroluk ek bütçe ayırmıştır.

AB-Türkiye zirvesi: 30 Kasım tarihinde AB ve Türkiye, mülteci krizinin kontrol altına alınması için bir eylem planı üzerinde anlaşmıştır. AB’ye üç milyar Avroluk mali yardımın yanı sıra Türk vatandaşları için AB sınırları içinde dolaşımı kolaylaştırma ve AB’ye katılım müzakerelerinin hızlandırılmasından oluşan bir paket sunmuştur. Buna karşılık Türkiye mülteci kamplarındaki koşulları iyileştirme, insan kaçakçılığıyla daha yoğun mücadele etme ve 2016 yazından itibaren üçüncü ülkelerden göçmenleri geri kabul etme güvencesi vermiştir.¹⁴⁸

3.3 ALMAN TOPLUMUNDA SURİYELİ GÖÇMEN İMGESİ

31 Ağustos 2015’te kameraların karşısına geçen Almanya Başbakanı Angela Merkel, "Almanya güçlü bir ülke. Pek çok şeyi başardık. Bunu da başaracağız" diye konuştu. Merkel’in bu sözleri tarihe geçti. Bu kararı ile dünyanın farklı bölgeleri, yönetimleri, liderleri ve siyasi kesimlerinden büyük destek ve saygı gören Almanya Başbakanı Merkel, içeride ise hem partisi hem de diğer muhafazakar ve sağcı kesimlerin hedefi haline gelmiştir. Mülteciler konusunda 2015’te verdiği bu karar ve yüz binlerce sığınmacıyı ülkeye kabul etmesi siyasi olarak en fazla hedef alınmasına yol açan neden oldu. Hatta kimilerine göre Merkel sonunun başlangıç fitilini ateşlemiştir.¹⁴⁹

Öte yandan, mültecilerin kabul edilmesine karşı çıkanlar da bulunmaktadır. Bu kişiler Suriyeli mültecilerin Almanya’ya alınmamasını eskiden gelen göçmenlerin bile

¹⁴⁸ Alman Siyasetinin Mülteci Krizine Verdiği Yanıt , <https://www.deutschland.de/tr/topic/politika/almanya-avrupa/alman-siyasetinin-multeci-krizine-verdigi-yanit> (Erişim Tarihi:09.09.2020)

¹⁴⁹ Almanya Mülteci Sınavını Başardı mı? <https://www.dw.com/tr/almanya-m%C3%BClteci-s%C4%B1nav%C4%B1n%C4%B1-ba%C5%9Fard%C4%B1-m%C4%B1/a-54723405> (Erişim Tarihi:09.09.2020)

zaten bir sorun olduğunu söylemektedirler. Örneğin; aşırı sağcı bir siyasi hareket olan Pegida, Ekim 2014'te Dresden'de kurulmuştur. Pegida'nın belirttiği amaç göçmenliği durduraktır ve örgüt yetkilileri göçmenlik yasalarını uygulamamak gerektiğini belirtmektedirler. 9 Ocak 2016'da yaklaşık 1.700 kişi bir 'PEGIDA' gösterisine katıldı. Bu gösterilerde çeşitli göçmen karşıtı sloganlar atılıp, Nazi dönemi Almanya'sına atıfta bulunan bayraklar açılmıştır. Gösterilerin ardından Pegida Avusturya, Pegida Bulgaristan ve Pegida Hollanda da dahil olmak üzere Pegida temsilcileri, 23 Ocak 2016'da bir belge yayınlamışlardır. İngilizce belgede, "siyasi İslam, aşırı İslami rejimler ve bunların Avrupalılarına karşı durmanın görevi olduğu belirtildi. Bu dönemde, aşırı sağcı bir islamofobik komplo teorisi olan Eurabia, Avrupa'yı İslamileştirmek ve Araplaştırmak için Fransız ve Arap güçleri tarafından yönetildiği iddia edilen küreselci oluşumları içeren aşırı sağcı bir grup bu dönemde ana akım haline gelmiştir.

Almanya'nın Chemnitz kentinde, şehrin kuruluşunu kutlayan bir festivalin ardından, çıkan kavganın ardından 26 Ağustos sabahı 2018 Chemnitz protestoları gerçekleşti. Olayda 3 mülteci genç, bir Alman genci bıçaklayarak ölümüne sebep olmuşlardır. Bu olay Almanya'ya göçü çevreleyen gerilimi yeniden alevlendirmiştir, "Yabancılar dışarı çıksın!" sloganları atan binlerce aşırı sağcı Chemnitz sokaklarında yürümüştür. Göçe karşı kitlesel protestoları karşı gösteriler izledi. Alman hükümeti, protestoların polisi şaşırtması üzerine sağcı isyancıları kınadı. Almanya İçin Alternatif (protestoların arkasında olmakla suçlandı, ancak resmi olarak sorumluluğu reddedildi) göç karşıtı, İslam karşıtı bir platformda kampanya yürüttü ve Chemnitz'in bulunduğu Saksonya eyaletinde % 25'ten fazla oy aldı. Almanya için Alternatif, "Aileler artık devlet festivaline gitmekte kendilerini güvende hissetmiyorlar. Seçmenlerimizi bu konuda bir şeyler yapmaya çağırıyoruz."

150

Resim - 4: Chemnitz' de yaşanan tartışma sonucu bir Alman gencin öldürülmesi ardından yaşanan olaylarda açılan bir afişte "Kriminelle Auslander Raus (suçlu yabancılar dışarı) yazmaktadır.

Bu olayların yanı sıra Baden-Württemberg eyaletindeki Wertheim kentinde sığınmacıların yerleştirileceği spor salonuna cumartesi gecesi saldırı düzenlendi. Kundaklanan ve alevler içinde kalan spor salonunun kullanılamaz hale geldiği belirtildi. Tesiste sığınmacıların geçici olarak barınması için yaklaşık 330 yatak hazırlanmıştı.¹⁵¹ Alman medyası, utançla, Berlin metrosunda bir mülteci kadının ve çocuklarının üzerine işeyen aşırı sağcı gençleri uzun süre konuşmuştur. Heidenau kentinde mültecilerin dövülmesi ya da Berlin'de mültecilere yardım edenlerin toplandıkları bir salonun yakılması gibi olaylar da Almanya'nın gündemine oturmuş ve üzerine uzun süre tartışılmıştır.¹⁵²

Fakat Alman toplumu da diğer toplumlar gibi homojen değildir. Almanya'da aşırı sağcı şiddete karşı altı ayda bir düzenlenen bir dizi mitingin ve ilgili kültürel festivallerin adı ve sloganı olan Sağcı siyasete karşı olarak "Birlikte" olmuştur. İlki 9 Haziran 2014'te Köln'de, ikincisi 14 Haziran 2015'te, üçüncüsü ise 5 Haziran 2016'da gerçekleşmiştir. Birlikte etkinlikleri konuşmalar ve çok kültürlü müzik

¹⁵⁰ Rund 1000 Menschen hatten sich zur rechten Demo in Chemnitz versammelt

¹⁵¹Mülteci Barınağı Kundaklandı

<https://www.dw.com/tr/m%C3%BClteci-bar%C4%B1na%C4%9F%C4%B1-kundakland%C4%B1/a-18725347> , Erişim Tarihi:17.09.2020

¹⁵² Almanya: Mülteciler İçin Herşey Güllük Güllüştü Değil,

https://www.bbc.com/turkce/haberler/2015/09/150907_almanya_multeci_cemsey (Erişim Tarihi:09.09.2020)

performanslarının bir karışımından oluşuyordu. 12 Eylül 2015'te on binlerce insan, mültecileri ve göçmenleri desteklemek için birçok Avrupa kentinde bir "eylem günü" ne katıldı. Aynı gün bazı doğu Avrupa ülkelerinde göçmenlere karşı mitingler düzenlendi.

Resim-5: "Mülteciler Hoşgeldiniz" yazılı pankart taşıyan eylemciler¹⁵³

Alman hükümeti yılbaşında 2015'te ülkeye gelecek mülteci sayısını 300 bin olarak tahmin etmiş ve buna uygun şekilde, mültecilerin ihtiyaçlarını karşılamakla sorumlu eyalet hükümetlerine bütçe ayırmıştır. Eyaletlerin, bu sayının 500 bini aşacağı teziyle talep ettiği daha yüksek bütçeleri ise Mart ayında reddetmişti. Oysa Ağustos ayı sonuna kadar Almanya'ya iltica başvurusunda bulunan insan sayısı, geçen yılın toplamını 2014'ün dört kat aşarak 800 bini bulmuştur ve bu durum Almanya'da "doğal afet statüsü"ne geçilmesine neden olmuştur.

Göçmen politikalarında ki eksiklikler, göçmenlere yardım edecek kişi sayısındaki sıkıntılar kalacak yer gibi birçok başka sıkıntı mevcuttur. İlk başvuran mültecilerin yasal nedenlerle üç ay süreyle kalması gereken kampların kapasitesi çok yetersiz. Şu ana kadar bu kamplarda 45 bin kişi barınabilmektedir. Almanya bu kampların sayısını arttırabilmek için birçok yasayı hızla değiştiriyor ya da askıya almaya çalışıyor. Fakat bürokratik işlerin uzun sürmesi yine bu konuda ki önemli engellerden biri olarak görülmektedir.

¹⁵³"Refugees Welcome" ist Anglizismus des Jahres, Die Welt, https://www.welt.de/newsticker/dpa_nt/infoline_nt/brennpunkte_nt/article151466331/Refugees-Welcome-ist-Anglizismus-des-Jahres.html

Çünkü geçerli inşaat yasaları yeni kampların gereken hızda oluşturulmasına olanak vermemektedir. Bu durum başka amaçlarla kullanılan (otel, spor salonu vb.) alanların kamp olarak kullanılmasına neden olmaktadır. Bu da sağlıksız koşullar oluşturmaktadır ve mültecileri olumsuz etkilemektedir. Alman ordusu da 16 garnizonu boşaltarak mültecilere açmıştır. Fakat buda yeterli olmamıştır.¹⁵⁴

Almanya'da mültecilere yardım organizasyonları pazartesi günü Alman Federal Meclisi'nin (Bundestag) önüne 13 bin boş sandalye yerleştirdi. Seebrücke, Sea-Watch, #LeaveNoOneBehind ve Campact gibi göçmen ve mültecileri destekleyen kuruluşlardan yapılan açıklamada boş sandalyelerin "Moria ve AB dış sınırlarındaki diğer tüm aşırı dolu kamplardaki sığınmacıları almayı kabul etmek için bir sembol olduğu" ifade edilmiştir.

Organizasyonlar bu şekilde siyasete "Avrupa dış sınırlarındaki insani felakete artık son verme ve kampları boşaltma çağrısı" yapmışlardır. Almanya genelindeki birçok farklı kentte ve Avusturya'nın başkenti Viyana'da da benzer eylemler düzenlenmiştir.¹⁵⁵

Resim-6: Werder Bremen futbol taraftarları "Mülteciler Hoşgeldiniz" yazılı pankart açmıştır.

¹⁵⁴ Almanya: Mülteciler İçin Her Şey Güllük Güllüklük Değil, https://www.bbc.com/turkce/haberler/2015/09/150907_almanya_multeci_cemsey (Erişim Tarihi:09.09.2020)

¹⁵⁵ Federal Meclis Önünde 13 bin Sandalyeli Protesto, <https://www.dw.com/tr/federal-meclis-%C3%B6n%C3%BCnde-13-bin-sandalyeli-protesto/a-54841081> Erişim Tarihi:01.09.2020

3.4 BREMEN'DEKİ GÖÇMENLER VESURİYELİLER

Bremen'de yayınlanan verilere göre eyaletin nüfusu 2018 yılında 682.986'dır. Bunlardan 559.090'ı Almanlardan oluşurken, 123.896 kişi ülke dışından gelmiş göçmenlerden oluşmaktadır.¹⁵⁶ Bremen nüfus bakımından Almanya'nın en küçük Eyaleti olmasına rağmen, nüfusuna oranla yüksek bir göçmen oranına sahiptir.

2018 yılında, savaştan kaçıp Almanya'ya gelen kişilerden 27.220' si Bremen eyaletine yerleşti. Bu sayı 2017 ye göre %7,2 fazla insan demek.¹⁵⁷

Bu yapılan araştırma ile genel olarak farklı kültürlerden gelen göçmenlerin Almanya'ya ve Alman toplumuna bakışı aktarılıp, Suriyeli mültecilerle yapılan araştırmayla bir karşılaştırma yaparak Suriyeli göçmenlerin entegrasyonun ve topluma bakışının diğer göçmenlerle karşılaştırılması ve entegrasyonun ne aşamada olduğu daha iyi belirlenmeye çalışılmıştır.

Bremen'de ki göçmen ve mültecilerle Röportaj

Yöntem: Araştırma modeli

Bu araştırmaya zemin teşkil eden araştırma, nitel araştırma desenine göre tasarlanmıştır. Araştırmada rehber soru formu eşliğinde bire bir derinlemesine görüşmeler yapılmış ve görüşülen bireylere yarı yapılandırılmış görüşme tekniği uygulanmıştır. "Görüşme, insanların bakış açılarını, deneyimlerini, duygularını ve algılarını ortaya koymada kullanılan, oldukça güçlü bir yöntemdir."

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evreni Almanya'nın Bremen eyaletidir; bu çalışmanın örneklemini ise Bremen'de ikamet eden göçmen, göçmen kökenliler, Suriyeli mülteciler ve Bremen Eyaletinde hükümeti oluşturan koalisyon partileri SPD(Sosyal Demokrat parti), Die Grüne (Yeşiller) ve Die Linke (Sol Parti) milletvekilleri oluşturmaktadır. Araştırmaya çeşitli ülkelerden gelmiş 5 göçmen ve 5 göçmen kökenli kişi katılmıştır. Bu kişiler Türkiye, Polonya, Sırbistan gibi çeşitli ülkelere gelmiş göçmen ve ya göçmen kökenli kişilerdir. Bunun yanı sıra 5 Suriyeli mülteci ve 3 milletvekili de röportaja katılmışlardır. Bu kişiler çeşitli yaş gruplarından ve meslek gruplarından oluşmaktadır.

¹⁵⁶http://www.statistikbremen.de/bremendat/abfrage_resultat.cfm?tabelle=17302&titelname=Bremen%20Infosystem&netscape=ja (Erişim Tarihi 15.03.2020)

¹⁵⁷https://www.weser-kurier.de/bremen/bremen-stadt_artikel,-anzahl-der-schutzsuchenden-in-bremen-gestiegen- arid,1845808.html (Erişim Tarihi:18.03.2020)

Veri Toplama Aracı

Araştırmanın kuramsal yapısını oluşturmak üzere ilgili alan yazın incelenmiştir. Bu alan yazın taraması sonrasında elde edilen veriler doğrultusunda göçmen, göçmen kökenliler ve Suriyeli mültecilere 6 sorudan milletvekillerine ise 4 sorudan oluşan, yarı yapılandırılmış bir görüşme formu geliştirilmiştir. Soruların ortaya çıkardığı yeni bilgiler ışığında kişilere farklı ek sorularda yöneltilmiştir. Bu sorulardan bazıları diğer göçmenlere sorulan sorularla aynı sorulardır. Bu şekilde aynı durumlarda kalan göçmenler arasında farklılık olup olmadığı anlaşılmasına çalışılmıştır. Görüşme formu içeriğinde katılımcılara yönelik olarak cinsiyet ve diğer bağımsız değişkenlerin sorulduğu bir bölüm de yer almaktadır.

Görüşmeye katılımcılarından göçmen olanlar (K-1, K-2, ...) olarak kodlanırken, göçmen kökenliler (A-1, A-2, ...) olarak kodlanmışlardır. Suriyeli mülteciler (S-1, S-2, ...), milletvekilleri ise kendi partilerinin adı ile kodlanmıştır. Bu şekilde katılımcıların özel ve paylaşmak istemediği bilgilerinin gizliliği sağlanmaya çalışılmıştır.

Bulgular

Araştırmamızın yöntem kısmında da ifade ettiğimiz gibi, katılımcılara 6 adet yarı yapılandırılmış soru sorulmuştur. Bu sorular, genel itibarıyla, Almanya'da yaşayan bu kişilerin toplumsal anlamda karşılaştığı sorunları ve onların Almanya devleti ve toplumuna bakış açılarını görmeyi hedeflemektedir. Farklı kültürlerden insanlarla yapılmasının nedeni ise, belirli bir topluluğun görüşünü almak yerine, daha farklı bakış açıları oluşturulmasının sağlanmasıdır.

Birinci sorumuz olan "Kendinizi Almanya'ya entegre olmuş hissediyor musunuz?" sorusuyla, orada bulunan azınlık gruplarının kendilerini Almanya'ya ait hissedip hissetmediği ortaya konularak diğer farklı bakış açıları anlaşılmasına çalışılmıştır. Araştırmaya katılan göçmen kökenlilerin hepsi kendilerini Almanya'ya entegre olduğunu belirtmiştir. Göçmenlerden ise K-1 kendisinin ancak 47 yıldır Almanya'da olduğunu belirterek ancak çok uzun süre geçtikten sonra kendisinin Almanya'ya entegre olduğunu belirtmiştir. Araştırmamızda Almanya'ya entegre olmadığını belirten herhangi bir katılımcı bulunmamaktadır.

S-1 katılımcı kendini Almanya'ya ve buradaki topluma tam olarak entegre olmuş olmadığını belirtmiştir. Fakat bunun yanında Almanya'da ki toplumsal kurallara ve kanunlara uyduğunu ve herkesin uyması gerektiğini belirtmiştir. Burada belirtilmesi gereken hususlardan birinin de bu katılımcının Bremen'de üniversiteye gidecek kadar Almanca bilgisine sahip olduğudur. S-2 katılımcı ise geldiği zaman 15- 16 yaşlarında

olduğunu ve aslında burada büyüdüğünü belirterek kendi kültürü ile ilgili zaten çok fazla anısı ve bilgisi olmadığını belirtmiştir. Bunda Suriye'den çıktıktan sonra bir sürede Türkiye'de kalmış olmasının bir payı olduğunu düşünmektedir. S-3 katılımcıda Almanya'ya entegre olduğunu ve Alman gibi yaşadığını belirtmiştir.

S-4 katılımcı ve S-5 katılımcıda kendilerini entegre hissettiklerini dil dışında herhangi bir zorluk yaşamadıklarını ve topluma katılımlarının daha kolay olduğunu belirtmişlerdir.

İkinci sorumuzda katılımcılara Almanya'da kültürel zorluklar yaşayıp yaşamadıkları ve yaşıyorlarsa ne gibi zorluklar yaşadıkları sorulmuştur. Bu soru ile kültürel entegrasyonu zorlaştıran faktörlerden bazılarını ortaya çıkarmak hedeflenmiştir. Göçmen kökenli 5 katılımcıda kültürel anlamda herhangi bir zorluk yaşamadıklarını aktarmışlardır. Göçmen katılımcılardan K-1 özellikle ilk geldiği yıllarda yemek konusunda zorluk çektiğini belirtmiştir. Fakat burada ki temel sorunun yemeklerin içerisinde bulunan domuz eti olduğunu belirtmiştir. Bu yüzden dışarda yemek yiyemediğini ve uzun süre sadece tavuk ve balık eti tükettiğini belirtmiştir. Bunun yanı sıra Almanca bilmemesinin onu çok zorladığını belirtmiştir. 16 yıldır Almanya'ya da yaşamakta olan K-2 ise özellikle ilk geldiği yıllarda kültürel zorluklar ve adaptasyon problemi olduğunu belirtmiş ve bunda özellikle dil sorununun önemli bir rol oynadığını belirtmiştir. K-3, K4 ise dil sorunu dışında herhangi bir sorun yaşamadığını belirtmiştir. K-5 ise dil dahil herhangi bir sorun yaşamadığını belirtmiştir.

Bu soruda S-1 kodlu katılımcı herhangi bir zorluk yaşamadığını belirtmiştir. Diğer katılımcılar ise en çok zorlandıkları konunun Almanca dili olduğunu belirtmişlerdir. Almanca kurslarının zorunlu ve devletten tarafından karşılanıyor olması olumlu bulunurken, yine de eğer bu kurslara devam edilmemesi durumunda devletten tarafından verilen yardımın kesilmesi riski onları etkilemektedir.

Üçüncü soruda katılımcılara " Herhangi bir ayrımcılığa (ırk, cinsiyet, din, millet vb.) maruz kalıp kalmadıkları eğer kaldırlarsa ne gibi bir olay yaşadıkları sorulmuştur. Göçmen kökenli katılımcılardan A-5 dışında bütün katılımcılar bir ayrımcılığa maruz kaldıklarını belirtmişlerdir.

Göçmen kökenli katılımcılardan A-1, ailesinin geldiği ülke dolayısıyla kendisinin de aynı dine mensup olduğu gerekçesiyle Noel' de çalışmak zorunda olduğu söylenmiştir. Katılımcı kendisinin Almanya'da doğup büyüdüğünü belirterek aslında Noel'i kutladığını belirtmiştir.

Göçmen kökenli katılımcılardan A-2 ise milletinden ve kadın olmasından kaynaklı ayrımcılığa maruz kaldığını belirtmiştir. Aynı işte çalışan kadınların ve erkeklerin maaşının aynı olmamasını bunlara örnek olarak söylemiştir.

Yine göçmen kökenli katılımcılardan A-3 milleti dolayısıyla komşularından ayrımcılığa maruz bırakıldığını belirtmiştir. Komşularının “buraya yabancılar geldi artık her şeye daha dikkat etmemiz gerek” dediğini aktaran katılımcı komşuları tarafından sürekli rahatsız edildiğini belirtmiştir.

Katılımcılardan A-4 okulda öğretmenler tarafından ayrımcılığa maruz kaldığını belirtmiş ve bunun onun için çocukluk dönemi travması olduğunu aktarmıştır.

Yine göçmen bir aileden gelen Sırbistanlı kadın katılımcı olan A-5 ise kendisinin herhangi bir ayrımcılığa maruz kalmadığını belirtmiş. Fakat bir arkadaşının başörtüsü yüzünden ayrımcılığa maruz kaldığını belirtmiştir.

K-1 işe alımlarda aynı iş için almanlar başvurmuşsa yabancıların alınmayacağını bu yüzden alınmadığı bir olduğunu belirtmiştir. Fakat bunun yazılı ya da sözlü bir şekilde kendisine iletilmediğini ve kendi düşüncesinin bu yönde olduğunu belirtmiştir.

K-2 ise “ Gündelik hayatta kültürel ayrımcılığa maruz kaldım. Bu ayrımcılığın özellikle Almanya’da yaşayan farklı kültürlere karşı oluşan ön yargılardan kaynaklandığını düşünmekteyim. Örneğin kiralık ev ararken, Alman ev sahibinin Almanları tercih ettiğini gördüm. Bunun yanı sıra sistem kaynaklı ayrımcılığa eğitim hayatımda maruz kaldım. Alman öğretmenlerim Almancanın anadilim olmamasından dolayı lise ve üniversite eğitimini başaramayacağımı ve bu yüzden meslek eğitimine yönelmem gerektiğini söyleyerek beni demotive etti.” diyerek yaşadığı ayrımcılığı belirtmiştir.

K-5 de aynı şekilde okulda öğretmenler tarafından ayrımcılığa maruz kaldığını belirtmiştir. Öğretmenlerin bazı yabancı öğrencilere “ Herkesin üniversiteye gitmesine gerek yok, bizim ameleye de ihtiyacımız var” dediğini aktarmıştır.

K-4 ise büyük otomotiv şirketlerinden birine yabancı olduğu için alınmadığını belirtmiş ve uzun süre burada taşeron şirketlerde çalışmak zorunda kaldığını belirtmiştir.

S-2 katılımcı trende yaşlı bir Alman’a yer vermek için kalktığında, yer vermek istediği kişi tarafından ırkçı sözlere maruz kaldığını ve trenden inmek zorunda kaldığını belirtmiştir. S-1 katılımcı ise ev kiralamak istediği zaman çeşitli zorluklarla

karşılaştığını belirtmiştir. Bu gibi durumlar insan haklarına ve yasalara karşı olduğu için genellikle üstü kapalı olarak yapılmaktadır. Bir katılımcıya ise Suriyeli olduğu ve Almanca konuşamayacağını belirtilerek garsonluk işi verilmemiştir. S-3 katılımcı yabancı olduğu için başvurduğu bütün staj yerlerinden ret cevabı aldığını belirtmiştir.

Dördüncü soru da göçmenlere entegrasyon süreçlerinde devletten ya da toplumdaki herhangi bir destek görüp görmedikleri sorulmuştur? Eğer gördülerse ne gibi bir yardım olduğunun belirtilmesi istenmiştir.

Göçmen katılımcılardan K-1 ilk geldikleri zamanda sadece çalışmak zorunda kaldıklarının ve devletin entegrasyon politikası olmadığını ve herhangi bir yardım görmediğini belirtmiştir. Fakat kendi iş arkadaşlarından Almanca öğrenme ile ilgili yardım gördüğünü belirtmiştir.

K-5 ise yine bazı öğretmenlerinin ona ücretsiz dil dersi verdiğini belirtmiştir.

K-2, K-3, K-4 ise entegrasyon süreçlerinde devletten ve toplumdaki herhangi bir yardım görmediklerini belirtmişlerdir.

Bütün katılımcılara "Almanya'nın entegrasyon politikalarından haberleri olup olmadığı ve eğer haberdarlarsa bu politikalarından memnun olup olmadıkları" sorulmuştur. Bu soruyla birlikte buraya gelecek yeni göçmenlerin entegrasyonunda nasıl bir yol ve yöntem izlenmesi gerektiği anlaşılmaya çalışılmıştır.

Katılımcıların çoğunluğu bu soruya son zamanlarda daha iyiye gittiğini belirterek cevap vermişlerdir. K-1 kendi geldiği zamanlarda herhangi bir entegrasyon politikası olmadığından ve bu yüzden herhangi bir dil kursuna gidemediğinden bahsetmiştir. Bu onun dil öğrenme sürecini de olumsuz etkilemiştir. Fakat uyum planının Almanyayı zorunlu kıldığını ve insanların bu şekilde daha çabuk dil öğrenip topluma daha rahat katılacağını belirtmiştir.

K-5 ise devletin göçmenlerden hem dil öğrenmesini hem de çalışmasını aynı zamanda beklediğini ve bunun zorluklar yarattığını vurgulamıştır. Katılımcılardan sadece A-1 (göçmen kökenli katılımcı) dil öğrenmenin devlet kanalı ile zorunlu tutulmasını doğru bulmadığını belirtmiştir.

Katılımcılardan sadece S-2 entegrasyon politikaları hakkında tam olarak bilgi sahibi olmadığını ve bu konu ile ilgilenmediğini belirtmiştir. Diğer katılımcılar entegrasyon politikalarından memnun olduklarını belirtmişlerdir.

. S-1 katılımcı devletin dil kursu ücretini karşıladığını ve kamp ve sonrasında belirli bir maddi yardım aldığını belirtmiştir. Şimdi üniversitede öğrenci olduğunu belirtip daha çok burada ki yabancılarla birlikte zaman geçirdiğini belirtmiştir. Bunun yanı sıra devlet tarafından gelen göçmenlere ve yabancılara yardım etmesi için yardımcı olabilmesi için sosyal hizmetler görevlileri (Betreuer) tahsis edilmiştir. Bunun mültecilerin hayatını büyük oranda rahatlattığı ve kendi dillerini konuşan bu kişiler sayesinde birçok işlerini kolayca halledebildiklerini belirtmiştir.

S-2 katılımcıda devletin bu uygulamasının çok yardımcı olduğunu belirtmiştir. Sosyal hizmetler görevlilerinin özellikle onlar Almanca bilmediği dönemde onlara çok yardımcı olduğunu belirtmiştir. S-3 katılımcı ise geldiği dönemde kaldığı kamp ortamlarını ve şartlarının çok kötü olduğunu belirtmiştir. Fakat buraya birçok Alman vatandaşının geldiğini ve onlara yardımcı olmaya çalıştığını belirtmiştir. Bu kişiler mültecilerin dil gelişimi için ücretsiz ders vermişlerdir. Bu kişilerden bazıları burada ki mültecileri evlerine almış ve bakımlarını üstlenmişlerdir. S-4 katılımcı da devletin uyum planları kapsamında açılan zorunlu dil kurslarını beğendiğini belirtmiştir. Bu kursların zorunlu olmasının daha iyi olduğunu yoksa gelen mültecilerden bir kısmının kurslara gitmeyeceğini belirtmiştir. S-5 katılımcı devletin verdiği maddi desteklerin yetersiz olduğunu özellikle kamplarda kaldıkları zaman yapılmış olan maddi yardımların takip edilmediğini belirtmiştir. Kimi zaman yapılan yardımların kampların ait olduğu şirketler tarafından alındığına ve kendilerine ulaştırılmadığını aktaran katılımcı devletin bu kurumları yeterince denetlememesi sonucu bu durumun oraya çıktığını söylemiştir. Kendilerinin bu duruma itiraz ettiğini ve yetkili mercilere gerekli şikâyetleri yapmış olduğunu ama yine de hiç bir şeyin değişmediğini söylemiştir. Bu durumun devlete ve yasalara olan güveni sarstığını belirtmiştir.

Son soru olarak katılımcılara Almanya'nın çokkültürlü bir yapısı olup olmadığını ve kendi kültürlerini yaşamakta ne gibi zorluklar çektikleri sorulmuştur.

Katılımcıların hepsi Almanya'nın çokkültürlü bir yapıya sahip olduğunu belirtmişlerdir. Yine bütün katılımcılar Almanya'da kendi kültürlerini rahatça yaşayabildiklerini belirtmişlerdir.

Katılımcılardan K-3 bu konuda Almanya'nın çokkültürlü bir yapısı olduğunun kabul edilmesi ve direk bir baskı olmadığını belirtmiştir. Fakat yine de kendi kültürünü yaşarken otosansür uyguladığını ve bunun en azından almanlar tarafından kabul edilebilirliğini etkileyeceğini düşünmektedir. Almanların çocuğuyla İngilizce ya da Fransızca konuşan bir veli gördüğü zaman bunu takdir ettiğini ve bunun çok modern

bir davranış olduğunu belirttiklerini ama çocuğuyla Türkçe, Arapça konuşan bir veli de aynı davranmadıklarını gözlemlediğini belirtti.

K-1 Almanya'nın çokkültürlü bir yapısı olduğunu ama bununla birlikte göçmenlerin alman toplumu içinde değil de daha dış mahallerde ikamet ettirilmesi ile gettolaşmanın olduğunu belirtmiş bununla çok kültürlülüğe ve entegrasyona olumsuz etkileri olacağını savunmuştur.

S-1 katılımcı 20 milyonu aşkın göçmenin bulunduğu bir ülkede tabi ki bir çokkültürlülükten bahsedilebileceğini belirterek kendi kültürünü özgürce yaşayabildiğini belirtmiştir. Diğer katılımcılardan S-2 katılımcı ve S-3 katılımcı kendi kültürlerini bilmediklerinden daha çok Alman kültürünü benimsemeye çalıştıklarını ve buna göre yaşamaya çalıştıklarını aktarmıştır. S-4 ve S-5 katılımcı ise kendi kültürlerini özgürce ve korkmadan yaşayabildiklerini ifade etmişlerdir.

Bremen Eyalet Hükümetini Oluşturan Parti Milletvekilleri İle Röportajlar

Entegrasyonun ve çokkültürlülüğün oluşabilmesi için devletlerin ve hükümetlerin de yapması gereken birçok şey olduğu gerçeğinden hareketle Bremen eyaleti hükümetinin göçmen kökenli milletvekilleri ile 5 soruluk bir derinlemesine görüşme gerçekleştirilmiştir.

Bu şekilde Bremen eyaleti özelinde Alman partilerinden bazılarının göçmen ve entegrasyon politikalarını görmek ve yapılmak istenen yeni projeler ve geliştirilen siyasetlere bakış açısı oluşturulmak istenmiştir.

Bremen eyaletinin entegrasyon politikalarına bakmadan önce, Federal Almanya Cumhuriyeti'ndeki yerel yönetim işlevlerine ilişkin bazı açıklamalara ihtiyaç vardır. Federasyon, federal hükümete (Bund), ardından on altı eyalet hükümetine (Länder) ve üçüncü düzeyde, büyük şehirlerin yanı sıra kırsal alanları da içeren yerel yönetimler veya belediyelere (Gemeinden) karşılık gelen üç idari seviyeye bölünmüştür. Bir kontrol ve denge sisteminde, hepsine belirli katılım hakları ve görevleri verilir ve kendi vergilerini alırlar.

Federal devletler, bağlı bulunan devlet veya eyaletlere kendi iç işlerinde geniş yetkiler tanımaktadır. Federalizm terimi, Latince federasyon veya ittifak anlamına gelen foedus teriminden gelmektedir. Federalizm, yetkilerin merkezden anayasal parçalara veya bölgelere doğru paylaşılması anlamına gelmektedir. Bu bağlamda federalizm, merkez hükümet ve yerel hükümetleri birbirinden ayıran adem-i merkeziyetçi bir yapıya sahiptir. Bu şekilde yerel yönetimlerin gücü ve yetkileri de

genişlemektedir.¹⁵⁸ Bu durum karar alma mekanizmalarının da hızlı bir şekilde çalışmasına olanak verirken, yerelin sorunlarının yerelde çözümünü de sağlamaktadır.

Almanya'nın Federal bir cumhuriyet olmasından hareketle Bremen Eyaletinde ki mülteci ve entegrasyon politikaları Bu eyaletin hükümetini oluşturan göçmen kökenli milletvekilleri ile röportaj yapılmıştır.

Bremen eyaletinde 2019 yılında yapılan seçim sonuçlarına göre SPD (Sosyal Demokrat Parti), Die Grüne (Yeşiller) ve Die Linke (Sol Parti) koalisyon hükümeti kurulmuştur. Bu tür bir koalisyon Almanya'da rot, rot, grün (kırmızı, kırmızı,yeşil) olarak adlandırılmaktadır.

Araştırmada, katılımcılar üyesi oldukları parti isimleriyle kodlanmışlardır. Araştırmaya dâhil olmuş olan bireylerin ifadelerine yer verilirken isimleri yerine bu kodlar kullanılmıştır. Bu şekilde katılımcıların özel ve paylaşmak istemediği bilgilerinin gizliliği sağlanmaya çalışılmıştır.

Milletvekillerine ilk olarak "Almanya'nın mülteci politikaları hakkında ne düşünüyorsunuz?" sorusu yöneltilmiştir.

Yeşiller partisi milletvekili bu soruya: Şu anki korona krizi mülteci politikalarının geri planda kalmasını sağladı, ancak sorunlar kesinlikle çözülmüş değil. Hatırlarsak, pandemi başlamadan hemen önce Avrupa-Türkiye veya Yunan-Alman sınırında korkutucu resimler görmüştük. Bu noktada bir eleştiri yapmak istiyorum. Almanya'da ve Avrupa Birliği'nde daha fazla mülteci alımı yapılamayacağı inancı yerleşti. Bunun sonucunda Türkiye ile "mültecileri başımızdan savalım anlaşmaları" imzalandı. Bu anlaşmalar ise Türk-Yunan sınırında olduğu gibi mültecilerin satranç taşı gibi siyasi çıkarlar için oynatılmasına neden oldu. Avrupa tarafında henüz mültecilerin ülkeler arasında nasıl dağıtılması gerektiği sorusunun çözüme kavuşmamış olması yükün kimi ülkelerinin üzerinde kalmasına ve bu sebeple gittikçe otoriterleşmelerine yol açtı. Burada siyaset çözüm üretmelidir." Cevabını vermiştir.

Sol milletvekili: Federal hükümet iyi bir uyum için gerekli şartları sağlamamıştır. Bunun yerine genel bir şüphecilikle mülteci ve göçmenleri yalnızlaştırma ve haklarından mahrum etme politikası izlemektedir.

¹⁵⁸ Hüseyin ERKUL, Hüseyin KARA, Savaş ŞİMŞEK, ABD ve Almanya Yerel Yönetimlerinin Karşılaştırılması, *Yönetim Bilimleri Dergisi*, 2016, Cilt :14, Sayı:27, s.34

2015’de Avrupa ve Almanya’ya oldukça fazla mülteci gelmesinin ardından federal hükümet AB içerisinde Avrupa’ya göç yollarını kapatmak adına aktif bir rol oynamıştır. Türkiye ile yapılan bir kaç anlaşma ile Avrupa’ya gelebilmeyi başaran mültecilerin sayısı büyük oranda azaltılmıştır. Suriye, Afganistan ve bölgenin diğer ülkelerinden gelen mülteciler yaşam koşullarının düzelmediği ve gelecek perspektiflerinin olmadığı yerlerde kapalı kalmışlardır. Batı Afrika’dan gelen mültecilerin Libya üzerinden göç yolları da aynı şekilde mümkün olabildiğince zorlaştırılmıştır: “Libya sahil koruma kuvvetleri” ile yapılan anlaşmalar (Libya’da şuan merkezi bir devlet oluşumu bulunmamaktadır. Birbiri ile rakip halinde olan farklı milisler ve diktatörler bulunmaktadır) Avrupa’ya gelen mülteci sayısını aynı şekilde düşürülmesini amaçlamaktadır. Yapılan bu anlaşmaların hedefi Akdeniz’de mültecilerin Avrupa ve ya sivil kuruluşlar tarafından kurtarılıp Avrupa’ya getirilmesinin önüne geçmek, denizden kurtarılan mültecilerin Libya’da bulunan işkence kamplarına geri gönderilmesini sağlamaktır. Bunun dışında sivil deniz kurtarma ekipleri kriminalize edilmekte ve bunun sonucunda birçok mülteci Akdeniz’de boğularak hayatını kaybetmektedir. AB ve federal hükümet göç yollarının ve Libya mülteci kamplarındaki durumu bilmektedir. Yasal ve güvenli göç yollarının önünü açmak yerine imkânları zorlaştırmaya çalışmaktadırlar. Bunun sonucunda mülteciler kendilerini sömüren ve hayatlarını tehlikeye atan kriminal insan kaçakçılarına bağımlı hale gelmektedir. Sahra üzerinden yola çıkanlar, Libya’da işkence hapisanelerinde ve Akdeniz’de her gün insanlar ölmektedir. AB ve federal hükümet tüm bunları bilerek gözünü kapatmaktadır.

Almanya’ya ulaşan mültecilerin önünde de birçok engel bulunmaktadır. Birçok mülteci sığınma talebini Almanya’ya yapamamaktadır. Dublin anlaşmalarına göre gelen mülteciler ilk vardıkları AB ülkesinde sığınma talebinde bulunabilir ve talebi sorumlu olan ülke tarafından değerlendirilir. Bu da Dublin geri kabulü olarak adlandırılan uygulama ile mültecilerin İtalya ve ya Yunanistan gibi ülkelere geri gönderilmesine ve bu ülkelerde hem ekonomik durum nedeniyle hem de mülteci sayısının yüksek olmasından mültecilere iyi yaşam koşulları sunamamaktadır. Şuanda bu sebeplerden ve aynı zamanda Korona pandemisi dolayısıyla Dublin geri dönüşleri durdurulmuştur. Almanya’da sığınma talebinde bulunma şansı yakalayanlar ise başka zorluklarla karşılaşmaktadır. “Yanlış” ülkeden, diğer bir adıyla “güvenli” bölgelerden (bunların arasında örneğin Afganistan da bulunmaktadır) gelen kişiler ya da sığınma talebi diğer gerekçelerle reddedilenler ülkeden çıkış yapmak zorunda kalmaktadır. Birçok mülteci uzun bir zaman, genelde sığınma talepleri sonuçlanana kadar, toplu yaşam alanlarında kalmak zorunda. Mahkeme kararlarına göre sığınma

talebine olumsuz cevap alan bazı mülteciler ise ülkelerine (örneğin ülkeleri mültecileri geri kabul etmediği için) geri gönderilememektedir. Bu mülteciler uzun bir süre Almanya'da hiç bir statüleri olmadan yaşamlarını sürdürmeye çalışmaktadır. Bu durum özellikle pratikte tüm hayatlarını Almanya'da geçiren ancak bir statüleri olmadığı için her an geri gönderilme tehlikesinde olan çocukları olumsuz etkilemektedir. Ayrıca federal hükümet aile birleşimlerine sınır koyarak gereksiz yere zorlaştırmaktadır.

Federal hükümetin politikaları mültecilerin topluma katılmasının ve başarılı bir uyumun karşısında durmaktadır. Bu siyaset özellikle ülkelerinde ve göç yollarında travmatik olaylar yaşayıp daha güvenli yaşam koşullarına ihtiyacı olan mültecileri zor duruma sokmaktadır. Bu sebeple federal hükümetin politikalarını bu noktada çok sert eleştirmektedir. " demiştir.

Sosyal Demokrat Parti milletvekili ise bu soruya: Almanya'nın mülteci politikasını tabi ki yeterli bulmuyorum, daha iyi ve daha insancıl olabilir diye düşünüyorum cevabını vermiştir.

Milletvekillere ikinci olarak "Bremen'in göçmen politikaları hakkında bilgi verir misiniz? Bunların yeterli olduklarını düşünüyor musunuz?" sorusu yöneltilmiştir. Bu soru ile Bremen'de ki yerel siyasetin kendi bölgelerine nasıl baktıkları anlamaya çalışılmıştır.

Yeşiller milletvekili: Bremen'de ki hükümet, Federal hükümetle koordineli bir politika yürütmektedir. Bununla beraber mültecilerin entegrasyonu için çeşitli dernek ve kurumla iş birliği yapıp onların gelişimi için çaba sarf etmekteyiz. Bunların yeterli olduğunu düşünmüyorum. Daha fazla çaba sarf edilmesi gereken çok önemli bir konu olduğunu düşünüyorum. Bu bağlamda göçmenler ve onların entegrasyonu için daha fazla maddi kaynak ayrılmalı ve toplumda buna uygun bir alt yapı hazırlanmalı." demiştir.

Sol Parti milletvekili bu soruya : Bremen'deki mültecilerin durumu Almanya'nın birçok yerine göre daha iyi fakat hala düzeltilmesi gereken noktalar var. 3 iktidar partisinin (içinde bizim de olduğumuz) koalisyon anlaşmasında mültecilerin durumu oldukça iyileştireceğini düşündüğümüz bazı hedefler ve eylemler formüle edilmiştir. Bunlardan bazıları: mahkemelerin sığınmacılara yönelik takdir yetkisini daha fazla kullanması, Bremen'de uzun süre yasayan ve yasadışı yollarla göç edenlerin durumunun yasallaştırılması, eğitime, siyasete ve topluma katılımın iyileştirilmesi. Tüm bunlara rağmen Bremen-Vegesack'da bulunan eyalet mülteci kabul yerinde

(Korona zamanı hariç) yaklaşık 600 kişi dar bir yaşam alanını paylaşmak zorundadır. Birçok kişi orada aylarca, bazıları bir seneden fazla yaşamak zorunda kalmaktadır. Diğer eyaletlere göre daha az da olsa Bremen de mültecileri ülkelerine geri göndermeye devam etmektedir.” demiştir.

Sosyal Demokrat Parti milletvekili ise, Bremen’in göçmen politikası daha iyi olabileceğini belirtmiştir. Fakat bu konuda her Eyalet tek başına karar veremiyor ve merkezi hükümete de bağlı. Tüm bunlara rağmen Bremen’de ki göçmen ve mülteci politikası öbür Almanya eyaletlerine göre daha insancıldır ve insan odaklıdır. 70 yıldır Bremen’de ki SPD’ nin iktidar da olmasının bunda çok büyük rolü vardır. Yani Bremen’de ki göçmen politikası öbür eyaletlere göre daha ılımlıdır ve daha insancıldır.

Üçüncü olarak ”Partinizin mülteci politikaları nelerdir?” sorusu yöneltilmiştir. Bu soru ile bu partilerin mülteciler konusunda neler yapacaklarının analiz edilmesi amaçlanmıştır.

Yeşiller milletvekili Yeşiller partisi için mülteci siyaseti önemli bir konu olduğunu belirtmiştir. Mülteci politikamız insan temel hak ve hürriyetlerine ve demokrasi ilkelerine dayanmaktadır. Sığınma taleplerinin hızlı ve adil bir süreç içinde sonuçlanması gerektiğini savunuyoruz. Göçü toplumumuzu zenginleştiren bir olay olarak ele alıyoruz. Benim için başarılı bir entegrasyon mültecilerin buraya ayak uydurabilmesi ve kendi seçimleri ile yaşayabilmesi için anahtar görevindedir demiştir.

Sol Parti milletvekili: Parti programından (Sol Parti Programı. 21.-23. Ekim 2011 tarihlerinde Erfurt’da gerçekleşen Sol Parti genel kurultay kararı Aralık 2011’de üyeler tarafından onaylanmıştır. Sayfa 51-52)

“Göç ve entegrasyon sosyal ve demokratik bir sorun – zor durumda olan insanlar için sınırlar acilsin!

Almanya bir göçmen ülkesidir. Sol Parti sermayenin insanları “faydalı” ve “faydasız” olarak ayırarak sosyal ve siyasi hakların bu ayırım üzerinden verilmesini öngören göç ve entegrasyon politikalarını reddetmektedir. Bizler sosyal ve siyasi katılımı Almanya’da yaşayan her insan için mümkün kılmak istiyoruz.

Aile birleşimi çocuklar, aynı ve ya farklı cins partnerler ve ikinci dereceden aile üyeleri için mümkün olmalıdır. Dil gelişimi ve eğitim başarısının desteklenmesi önemli, ancak uyum için yeterli değildir. Bizler eğitim, meslek eğitimi, işgücü piyasası ve sosyal hizmetlere erişimde yapısal ayrımcılıkların ortadan kaldırmak istiyoruz.

Almanya'da yaşayan tüm insanlara oturma statüsünden bağımsız sağlık hizmetleri garantisi verilmelidir. Sığınma talebi olanlar geri çevrilmemelidir. Biz tüm insanlar için açık sınırlar talep ediyoruz.

Sol Parti tüm farklı etnik gruplara mensup insanların çeşitlilik olarak kabul görüldüğü, saygı çerçevesinde gelişen bir toplumsal birliktelik için mücadele etmektedir. Bunun önkoşulu özellikle göçmenlerin tüm toplumsal kararlarda demokratik katılımını sağlamaktır. Sol Parti Almanya'yı hayatının odak merkezi olarak gören herkes için aktif ve pasif seçme hakkına, aynı zamanda iş piyasasına erişimde eşit haklara kavuşmaları için mücadele etmektedir. Almanya'da doğan ve ailesi burada yaşayan çocuklar Alman vatandaşlığına sahip olmalıdır. Alman vatandaşlığına geçiş tekrar kolaylaştırılmamalıdır. Çifte vatandaşlık temelde mümkün olmalıdır. Sol Parti tüm göçmen gruplarının yurtdışında kazandığı sertifikalı iş vasıflarının Almanya'da tanınması gerektiğini savunur.

İnsan hakları ihlalleri, savaşlar ve siyasi sebeplerle göç edenlerin sığınma talebi reddedilemez ve ya bu kişiler geri gönderilemez. Biz temel bir hak olan siyasi iltica hakkının tekrar oluşturulmasını talep ediyor ve mültecilerin kriminalize edilmesine, ülkelerine geri gönderilmesine, aynı yerde oturma zorunluluğu gibi her türlü özel yasalarla ve toplu yaşam alanlarına karşı mücadele ediyoruz. AB'nin izolasyon politikası insanlık dışıdır, biz Avrupa'nın kapılarını kapatmasını istemiyoruz. Sol Parti mülteci politikasını insanîyet ve insan hakları çerçevesinde belirler. Ekonomik ve siyasi çıkarlar yerine, zor durumda olan insanların korunması gerektiğini ön planda tutan bir anlayışı savunur. Bu sebeple Sol Parti, AB'nin izolasyon politikasında en önemli araç olan sınır koruma temsilcisi FRONTEX'in kaldırılması için mücadele ettiklerini belirtmiştir

Sosyal Demokrat parti milletvekili ise bu soruyu şöyle cevaplamıştır: Partimizin mülteci politikası, mültecilerin burada kalmasını amaçlamaktadır ve mültecilerin bu sorunlarına sahip çıkmaktır, yani bu şekilde mülteci haklarını ihmal edenlerinde önüne geçmek gerekiyor. Burada mültecilerin tutumu da ön plana çıkmaktadır. Toplumsal uyuma açık olmaları gerekmektedir. Aksi takdirde bunun toplumda bazı istenmeyen etkileri görülmektedir.

Sağcı Partilerde Bunu Kullanıp Mültecilere ve başka yabancılara karşı ön yargıları artıyor bu da mülteci politikasını sekteye uğratıyor.

Fakat partimiz insanları kendi kültürleri ile kabul etmemiz gerektiğini belirtir ve buna göre politikalar uygular. Bu politikalar Almanya'nın sosyal devlet yapısını geliştirmeyi sağlar diye yanıt vermiştir.

Son olarak "Mültecilerin ve göçmenlerin kültürel entegrasyonu sizce başarılı mı (Bremen için) Başarılı ya da başarısız olmasının nedenleri sizce nelerdir?" sorusu yöneltilmiştir.

Yeşiller partisi milletvekili bu soruyu düzeltilmesi gereken şeyler olsa da evet olarak cevaplayabilirim demiştir. Almanya'nın "misafir işçi" olarak tanımladığı göçmenlere olan bakış açısı ile kıyasladığımızda çok yol alındı. Göçmenlerin nasıl entegre olabileceğine dair daha iyi bir bakış açısı var.

Örneğin dil kursları, kültür ve spora katılım, eğitim ve meslek eğitimine erişim gibi "misafir işçilerin" ve daha sonraki neslin faydalanamadığı olanaklar bulunmaktadır diyerek cevaplamıştır.

Sol parti milletvekili ise: Temel olarak Bremen'de diğer eyaletlere göre mültecilerin topluma katılımını iyileştirmek adına birçok uğraşının olduğunu görüyoruz. Özellikle sosyal alanda mülteciler tarafından ve mülteciler için kurulmuş girişimleri destekleyen birçok destek fonlarını bulmakta. Aktif bir sivil toplum ve özellikle mültecilerin kendi programlarını oluşturduğu kuruluşlar bulunmaktadır. Ancak bu programların çoğunda ve genel olarak Bremen siyasetinde mültecilere yönelik paternalist bir tavır geliştirildiğini görüyoruz. Bununla söylemek istediğimiz; mültecilerin genellikle yardıma muhtaç ve bağımlı olarak tanıtıldığı, toplum içerisinde var olan yapısal ırkçılığın reddedildiği ve mültecilerin kendi ihtiyaçlarını, görüşlerini ve hâkim olan siyasete karşı olası muhalefetini dile getirmeleri için fırsat verilmediğidir. Bu problemleri durumu özellikle korona salgını sırasında Bremen Vegesack'da mültecilerin kaldığı ortak yaşam alanlarında oluşan olumsuz hijyen koşullarına karşı yapılan protestolara yönelik geliştirilen tavırda görüyoruz. Protestocular özellikle kamplardaki olumsuz yaşam koşullarına karşı seslerini yükseltirken, Bremen siyasetinde yalnızca doğru olan ve ya olmayan ırkçılık suçlamaları konu olmuş ve eleştiriler saçma olarak nitelendirilmiştir.

Sosyal Demokrat Parti milletvekili ise bu soruya: Evet yüzde yüz değil ama bence mülteci ve göçmenlerin kültürel entegrasyonu Bremen de başarılıdır. Çünkü Bremen Eyaleti bu konuda çok para harcıyor ve başka imkânlar da tanıyor. Bremen kültürel, sosyal, projelere imkân tanıyor, maddi ve manevi olarak. Tabii ki entegrasyonu tek taraflı düşünmemek gerekiyor ve dediğim gibi göçmenlerin de bu

konuda olabildiğince açık olmaları gerekiyor ve çaba sarf etmeleri gerekiyor. O zaman daha iyi başarılar olur diye düşünüyorum. Tabi ki bunu yapan çok mülteci ve göçmen dernekleri var. Bu da mültecilerin entegrasyonun kolaylaştırıcı bir unsuz olarak ön palana çıkıyor. Bu şekilde başarılı bir kültürel entegrasyon sağlanmış oluyor.

SONUÇ

Yapılan bu araştırmalara göre mültecilerin ya da bir bütün olarak göçmenlerin yeni geldikleri topluma entegrasyonları (zellikle kültürel olarak entegrasyonları) belirli bir zaman alacak gibi görünmektedir. Eğitim düzeyi, yaş, dil öğrenme hızı gibi faktörler kişinin entegrasyonunda önemli bir rol oynamaktadır.

Eğitimin entegrasyon üzerinde ki etkisini iki boyutta incelememiz gerekmektedir. Birinci boyutu belli bir seviyede eğitim almış kişilerin eğitimi, ikinci boyutu ise yeni geldiği toplumun içinde bir eğitim kurumuna (okul, niversite vb.) giden kişinin entegrasyonu. Birinci boyutta kişinin almış olduğu eğitim, kişinin entegrasyonunda daha kolaylaştırıcı bir etki yaratacaktır. İkinci boyutta ise kişinin etkileşiminin yüksek olması ve eğitim düzeylerinin daha yakınlaşması ile kişinin toplumların kültürüne olan aşinalığı da artacak ve entegrasyon süreci daha da hızlanacaktır. Fakat birçok kişinin denkliğinin olmaması büyük sorunlara neden olmaktadır. Bu kişiler eğitim hayatlarına devam edememekte dolayısıyla düşük ücretli ve vasıfsız işlerde çalışmak zorunda kalmaktadırlar.

Yaş entegrasyon konusunda daha farklı bir etkiye sahiptir. Yaş yükseldikçe kültürel anlamda ki entegrasyon daha zorlu bir hal almaktadır. İnsanların yeni geldikleri yere ve bu yeni kültüre alışmaları daha fazla zaman almaktadır. Muhtemelen yeni geldikleri kültürde ki farklı din anlayışı da yaşı ilerlemiş insanları daha fazla zorlamaktadır. Bu bağlamda çocuklar ve gençlerin entegrasyonu daha hızlı gerçekleşmektedir. Bunda okula gitmek, çeşitli kurum, eğlence yeri, spor faaliyetleri gibi ortak alanların daha fazla olması etkili olmaktadır.

Dil ğreniminin hızlı olması da kültürel entegrasyonu olumlu etkileyen öğelerden biridir. Dil ğrenimi ile insanlar arası etkileşim arttığı için kültürler arası kabul ve farklılıkların anlatılması ile okkltrllğn toplumun içinde yer etmesi de bir o kadar kolay olmaktadır. Çalışmada mülteciler ve o toplumun yerlileri arasındaki toplumsal kabul için aynı dili belli seviyelerde konuşabilmenin önemi ortaya çıkmaktadır. Burada eğitim düzeyi yüksek kişilerin ilk geldikleri dönemde İngilizce dilini biliyor olmaları onların toplum tarafından kabulünü ve onların toplumu kabulünü daha kolay hale getirdiği görülmektedir.

Araştırmada ortaya çıkan sonuçlardan biride Almanların entegrasyona bakışının Almanca konuşabilmekle doğru orantılı olduğudur. Göçmenlerin topluma Almanca bildikleri oranda entegre olduğu düşüncesi hâkim. Fakat topluma entegre

olmadığını ifade eden bir katılımcı Üniversitede eğitim görebilecek kadar Almanca biliyor. Fakat bunun yanı sıra Almanca bilmeden toplumla iletişim kurmanın mümkün olmadığı gerçeğini de görmek gerekmektedir. Bu durumun entegrasyonun uzamasına ya da başarısız olmasına neden olduğu görülmektedir.

Tüm bunlar mülteci ve geldikleri toplumun birbirine kaynaşması açısından oldukça önemli rol oynasa da Federal Hükümet ve Eyalet Hükümetlerinin siyasetleri de bir o kadar önemli rol oynamaktadır. İnsanların yeni geldikleri topluma entegre olabilmeleri için projeler geliştirmek ve bu projeleri desteklemek devletin yapması gereken en önemli işlerden biridir. Yine sağcı unsurların göçmen karşıtı ve onların entegrasyonunu zorlaştıracak politikalarının ve eylemlerinin önüne geçmekte devletin görevlerinden biridir.

Kültürel entegrasyonu 3 ayağı olan bir masa olarak görmek gerekmektedir. Burada ayakları göçmenler, içine geldikleri yeni toplum ve devletin onlara bakışı ve geliştirdiği siyaset olarak görmek gerekmektedir. Bunlardan birinde ortaya çıkacak sorun entegrasyon çalışmalarını temelinden etkileyecektir. Göçmen ve içine geldiği toplum birbirine uyum sağlarken devletinde burada önemli bir denge oluşturması gerekmektedir. Çokkültürlülüğün sağlanmasında bu önemli bir roldür. Devletin taraflı yaklaşımı entegrasyonu olumsuz etkileyecektir.

Mülteci politikasında oluşabilecek eksiklikler ya da daha çok sağ anlayışlı politikalar sonucu bu insanların asimile edilmeye çalışılması bu toplulukları daha çok kapanarak yeni geldikleri topluma katılmalarını engelleyecektir. Bu bağlamda Almanya'da çokkültürlülük (multiculturalizm), halk arasında "multiculti", olarak adlandırılan, çokkültürlülük asimilasyonun aslında toplumların birleşmek yerine daha çok ayrıştırıcı ve toplumları içi kapanık hale getiren etkisini ortadan kaldırmaya yarayacaktır. Gettolaşmanın önüne geçerek, fırsat eşitliğini sağlayacaktır.

Çokkültürcülüğe yapılan eleştirilere bakınca haklı olan yanları bulunduğu da göz ardı edilmemelidir. Bu bağlamda çokkültürcülüğün birleştirici etkisi yanı sıra yerleşik kültürü ana noktaya alıp, azınlık kültürünü bir yan unsur olarak gördüğü eleştirisinin kısmen doğru olduğu göze çarpmaktadır. Bunu aşmak için toplumun bütün kesimlerinin kültürel olarak ağırlığını birbirine eşit olarak almak gerekmektedir. Fakat bunun ne kadar yapılabileceği baskın kültürün buna ne kadar izin vereceği bilinmemektedir. Çokkültürlülük, farklı etnik, kültürel kökenlere sahip toplulukların kendi özgün kimliklerini korumalarını onaylayan bir model olarak topluluklar üstü yeni bir tarz bir ulusal kimliğin şemsiyesi altında, her çeşit kültürel kimliklere yaşam alanı açar ve onların bu alanda varlıklarını korumalarını destekler. Bütün bunlara karşın,

aslında çokkültürlülük de bir asimilasyon politikasıdır fakat daha uzun bir süreye yayılmış, değiştirilmesi hedeflenen unsurların değişiminin zorlanmadan gerçekleştirildiği bir entegrasyon politikasıdır.¹⁵⁹

Bazı liberal teorisyenlere göre kültürlerin ağırlığının aynı olmasının istenmesi her zaman insan hakları bakımından doğru sonuçlar getirmeyecektir. Özellikle göç eden nüfusun insan haklarına aykırı alışkanlıkları ya da kültürel özellikleri hâkim topluma ters gelebilir. Burada insan haklarının evrensel boyutta ki kuralları göz önünde tutulmalı ve toplumların antidemokratik kültür öğelerinin toplumun geneli üzerinde hâkim olmasının önüne geçilmelidir.

Tüm bunlara rağmen çokkültürcü teori, azınlıkların kültürel anlamda hâkim toplum tarafından emilmesini ve toplumun tek bir renge dönmesinin önünde bir engel olarak durup toplumun daha renkli olmasını sağlayacaktır.

Çokkültürlülüğün, göçmenlerin hayatlarında ki bütün sorunlara toptan bir çare olmayacağı açıktır. Fakat göçmenlerin kültürel kimliklerini koruyabilmesi ve onu yaşatabilmesi, aynı zamanda yerel topluluk ile karşılıklı kabulünü ve uyumunu sağlamakta önemli bir rol oynayacağı da kesindir.

Bertalmann's vakfının yaptığı araştırmada ortaya çıkan sonuçlar, Almanya'da oldukça çeşitli tavırlar sergilendiğini gösteriyor. Ankete katılanların yarısı mevcut durumu sürdürmek isterken, genç insanlar sosyal değişime daha açık. Bu, toplumda başarılı bir şekilde birlikte yaşama konusunda anlaşmaya varma ihtiyacını göstermektedir. Elbette, bu yerel yasalara ve ortak dil olarak Almanca'ya dayanmaktadır. Ancak böyle bağlayıcı bir çerçeve içinde, halkın müzakere edeceği çok şey var. Göçmenler ne kadar uyum sağlamalı? Kültürel çeşitlilik, bir bütün olarak toplumsal gelişme için bir fırsat olarak nasıl kullanılabilir? Çoğunluk yollarını ne kadar değiştirmeli? Ve çeşitli gruplar kültürel olarak ne kadar bağımsız olmalı?¹⁶⁰ Çokkültürlülük bu soruların cevaplarını tam olarak verebilmiş değildir.

Almanya ve diğer endüstriyel demokrasiler, temel soruların cevaplarıyla mücadele ederken, üç göç ilkesini akılda tutmak önemlidir. Birincisi, sihirli bir madde işareti veya hızlı düzeltme yanıtları yoktur. İkincisi, göçmenlik ve entegrasyon politikalarının kısa vadeli sonuçları uzun vadeli etkilerin tersi olabileceğinden

¹⁵⁹ Celaledin Vatandaş, **Çokkültürlülük**, Değişim Yayınları, aktaran Aliye Nur Yakışır, Bir Modern Olgu Olarak Çokkültürlülük, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Selçuk Üniversitesi, Konya, 2009, s. 23, (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi)

¹⁶⁰ How do Germans deal with cultural diversity?, <https://www.bertelsmann-stiftung.de/en/our-projects/religion-monitor/projektnachrichten/how-do-germans-deal-with-cultural-diversity#> (Erişim tarihi: 07.09.2020)

politikalar esnek olmalı ve hızla değiştirilebilmelidir. Üçüncüsü, göç sorunlarına yönelik kalıcı çözümler, seçenekler yelpazesinin aşırı uçlarından çok ortaya daha yakın bir yerde bulunur. Bu nedenle, sınırları olmayan ve göçmen olmayan uçlar arasında orta yol arayanları güçlendirmek önemlidir.

KAYNAKÇA

KİTAPLAR

DOYTCHEVA Milena, Çokkültürlülük, İletişin Yayınları, İstanbul, 2016

GÜVENÇ Bozkurt, İnsan ve Kültür, Boyut Yayın Grubu, İstanbul, 2018

KARAKAŞ Yusuf, Avrupa Birliği'nde Siyasal Entegrasyon, Siyasal Kitabevi, 2002

KYMLICKA Will, Çokkültürlü Yurttaşlık, Ayrıntı Yayınları, İstanbul, 2015

ŞEKER Betül Dilara, SİRKECİ İbrahim, Yüceşahin M. Murat Göç ve uyum, Transnational Press London, Londra, 2015

TANERİ Gökhan, Uluslararası Hukukta Mülteci ve Sığınmacıların Geri Gönderilmemesi İlkesi (Non-Refoulement), Bilge Yayınevi, İstanbul, 2012

TAYLOR Charles, Çokkültürlülük ve Tanınma Politikası, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul, 2018

UĞUR GÖKSAL Gülay, Göçmen Entegrasyonu ve Tanınma Teorisi, Pinhan Yayıncılık, İstanbul, 2019

VATANDAŞ, Celalettin, Çokkültürlülük, İstanbul, Değişim Yayınları, 2002

KARTAL Birhan, MANÇO Ural, Beklenmeyen Misafirler: Suriyeli Sığınmacılar Penceresinden Türkiye, Transnational Press London, Londra, 2018

MAKALELER

AKANLE Olayinka, International migration narratives: Systemic global politics, irregular and return migrations, International Sociology Reviews, 2018, Cilt:33, 161–170

AKPINAR Taner, Uluslararası Kaçak İşgücü Göçlerine Yönelik Politikalar, Çalışma ve Toplum Dergisi, 2011, sayı:30, 1-22

AKTAŞ Munise Tuba Ücret Odaklı Uluslararası İşgücü Hareketliliğinin İşgücü Piyasalarına Etkileri, Tesam Akademi Dergisi, 2015, Cilt:2, Sayı:2, 197 – 219,

AKSOY Zeynep, Uluslararası Göç Ve Kültürlerarası İletişim, Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, 2012, Cilt:5, Sayı:20,292-303, s.294

APAK Hıdır, Göçmenlerin Gelecek Beklentileri: Mardin Örneği, Birey Ve Toplum Dergisi, 2015, cilt:5 sayı:9, 125-142

ARAS İlhan, SAĞIROĞLU Akın, Almanya ve Suriyeli Mülteci Krizi, Uluslararası İlişkiler ve Diplomasi Dergisi, 2018, Cilt:1, sayı:1, 105-116

ARİ Yılmaz Onur, Çağdaş Göç Teorileri Çerçevesinde Küresel Göçlerin Ekonomik Belirleyicileri, Sosyal Bilimlerde Güncel Çalışmalar, 2020, Gazi Kitabevi, 31,-45,

AVCI Begüm, ATAY Mahmut, Uluslararası Göçler Sonrası Sivil Toplum Kuruluşlarının Yapısal Ve Fonksiyonel Değişimleri, VI. Uluslararası Eğitim ve Sosyal Bilimlerde Akademik Çalışmalar Sempozyumu, 13-15 Haziran, 2019, Ankara 165-178

AYKAÇ Mustafa, YERTÜM Umut, Avrupa Birliği Göç Politikalarının Gelişimi: Misafir İşçi Kabulünden Sığınmacı Akınına, Sosyal Siyaset Konferansları, 2016, Sayı: 70, 1-29

BİLBEN Merve Suzan Ilık, Antropojenik İklim Değişikliği Bağlamında Göç Tartışmaları, Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi, 2018, Sayı:75, 237-268,

CEYLAN Yılmaz, Çokkültürlülük Avrupa Modelleri (Almanya Örneği), Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi, Cilt: 9 Sayı: 43, 1207-1215

CİZRELİ Bahattin, Dünya Sistemleri Kuramı Bağlamında Batının Göç Haritası, Sosyoloji Divanı Dergisi, 2015, sayı: 6, 31-39,

ÇAĞLAYAN Savaş, Göç Kuramları, Göç ve Göçmen İlişkisi sayfa 4 Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi (İLKE), 2006 Sayı 17, 67-91

ÇELİK Hacer, Çokkültürlülük ve Türkiye’de ki Görünümü, Uludağ Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi, 2008, Yıl: 9, Sayı: 15, 319-332

ÇETİN İhsan, Türkiye’de Suriyeli Sığınmacıların Sosyal Ve Kültürel Entegrasyonu, *Sosyoloji Dergisi*, 2016, Sayı 34: 197-222,

DEVELİ Erdem Selman, 21. Yüzyılda Göç Olgusu: Uluslararası Göç Teorilerinin Ekonomi Politđi, Süleyman Demirel Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, , 2017,Cilt:22, 1343-1353.

ECKARDT Frank , Multiculturalism in Germany: From Ideology to Pragmatism—and Back, National identities, 2007, Volume:9 Issue:3 235-245

ERİNCİK Selçuk, Kimlik ve Çokkültürcülük Sorunu, Ankara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, 2011, Cilt:2 Sayı:52, 219-241

GORDON M, Assimilation in American Life: The Role Of Race, Religion And National Origins, Oxford University Press, New York,1964, p. 38

GÜLLÜPINAR Fuat, Göç Olgusunun Ekonomi-politiği ve Uluslararası Göç Kuramları, Yalova Sosyal Bilimler Dergisi, 2012, Cilt:2 sayı:4, 53-85,

GÜNAY Enver,ATILGAN Dilek, SERİN Emine, Dünyada Ve Türkiye’de Göç Yönetimi, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi, 2017, Cilt:7, Sayı:2, 37-60,

HAŞLAK İrfan, ŞAN Mustafa Kemal, Asimilasyon ile Çokkültürlülük Arasında Amerikan Anaakımını Yeniden Düşünmek, Akademik İncelemeler Dergisi, 2012, Cilt:7, Sayı:1, 29-54

İNCE Cemal , Göç Kuramları ve Suriye Göçü Üzerine Bir Değerlendirme, *Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 2019, Cilt:11, 2579-2615

JOPPKE Christian, Multiculturalism and Immigration: A Comparison of the United States, Germany, And Great Britain European University Institute *Theor Soc* 25, 1996, 449–500,

MARTIKAINEN Tuomas, Din, Göçmenler ve Entegrasyon, Marmara Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi, 2010, sayı:38, 263-276

MARTIN, P. L. Germany: Managing Migration in the 21st Century. *UC Berkeley: Institute of European Studies*, 2002

PERŞEMBE Erkan, Almanya’da Çokkültürlü Yapının Ayrıştırılan Unsuru Olarak Müslümanlar ve Entegrasyon Deneyimleri, Milet ve Nihal İnanç, Kültür ve Mitoloji Araştırmaları Dergisi cilt:6 sayı:2 233-263

RADTKE Frank-Olaf, Multiculturalism in Germany: Local Management of Immigrants' Social Inclusion, International Journal on Multicultural Societies (IJMS), 2003, Vol. 5, No. 1, 55-76

REYHAN Ayşen Satır, REYHAN Hakan, Küresel Isınmanın Nedenleri, Sonuçları, Çözümleri Üzerine Yeni Değerlendirmeler, Memleket Siyaset Yönetim Dergisi, 2016, Cilt: 11, Sayı: 26,

ROMMEL Inken, "We Are the People." Refugee-'Crisis,' and the Drag Effects of Social Habitus in German Society, Historical Social Research, 2017, 133-154

SAĞLAM Serdar, "Türkiye'de İç Göç Olgusu ve Kentleşme", Hacettepe Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi, 2006, Cilt: 5, 33-44

SİRKECİ İbrahim, COHEN Jeffrey H." Hareketlilik, Göç, Güvensizlik, Mobility, Migration and Insecurity" İdealkent Kent Araştırmaları Dergisi, 2015, Sayı 15, 8-21

SOLA Alessandro, The 2015 Refugee Crisis in Germany: Concerns about Immigration and Populism, 2018, 1-34

ŞEMSİT Sühal Avrupa Birliği Politikaları Bağlamında Uluslararası Göç Olgusu ve Türleri: Kavramsal Bakış, Yönetim Ve Ekonomi Dergisi, 2018, Cilt:25, 270-289,

ŞENSES ÖZCAN Nazlı, Düzensiz Göç Üzerine Bir İnceleme: Küresel Dinamikler, Ulus-Devletler, Göçmenler", İdealkent Kent Araştırmaları Dergisi 2015, Cilt:6 sayı:15, 22-39

ŞİMŞEK Doğuş Mülteci Entegrasyonu, Göç Politikaları Ve Sosyal Sınıf: Türkiye'deki Suriyeli Mülteciler Örneği, Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi, 2018, Sayı: 40/2 367-392,

ÖZCAN E. Deniz Ela, Çağdaş Göç Teorileri Üzerine Bir Değerlendirme, İş ve Hayat Dergisi, 2016, Cilt:2, Sayı:4, 183-215,

TAŞKIN Deniz, "Uluslararası Göç Sorunu Perspektifinde Türkiye", Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi, 2014, Cilt: 181, 175-204

TEKİN Uğur, Avrupa'ya Göç ve Türkiye, İstanbul Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi, 2007, Cilt: 37, 43-56

TOPÇUOĞLU Reyhan Atasü, Göç Yazınındaki Düzenli/Düzensiz Göç Kavramları: İnsan Hakları Temelinde Bir Kavramsal Sorgulama, İnsan Hakları Yıllığı, 2016, Cilt 34, 1-20.

YAPICI Merve İrem, Uluslararası İlişkiler Disiplininde Entegrasyon Teorilerinin Yeri ve Etkinliği, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, 2007, Cilt 9, Sayı: 3, 130-157

YILMAZ Abdurrahman, Uluslararası Göç: Çeşitleri, Nedenleri ve Etkileri, Turkish Studies Dergisi, 2014, Cilt: 9, Sayı:2, 1685-1704,

ZHANADİLOVA Aigul, Farklı Kuramlar Çerçevesinde Uluslararası Göç Sorunu, Muhakeme Dergisi, 2018, Cilt: 1, 116-122,

ZİZEK Slavoj, Çokkültürcülük, ya da Çokuluslu Kapitalizmin Kültürel Mantiği, 2012 Skop Dergi sayı:3

TEZLER

ÇÖTOK Nesrin Akıncı, Çokkültürlülük, Kültürlerarasılık Ve Entegrasyon Tartışmaları Bağlamında Alman Eğitiminde Türk Öğrenciler: Bremen Örneği, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Sakarya Üniversitesi, Sakarya, 2010, **(Yayınlanmamış Doktora Tezi)**

CENGİZ Fatma Bilge, Türkiye’de Düzenli Göçün Yönetimi Ve Göçmenlerin Değişen Düzenleşme Pratikleri, Marmara Üniversitesi, İstanbul, 2019, **(Yayınlanmamış Doktora Tezi)**

EKER Kemal , Türkiye’de Yasadışı Göç Sorunu, Atatürk İlkeleri Ve İnkılap Tarihi Enstitüsü, Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir, 2006, **(Yayınlanmamış Doktora Tezi)**

KÖMÜRCÜ Elif, Almanya’da Yaşayan Türk Göçmenlerin Sosyo-Kültürel Sorunları: Bir Entegrasyon Çalışması, Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara Üniversitesi, Ankara, 2011, **(Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi)**

TUNÇ Selen, Çokkültürlülüğün Toplumsal, Düşünsel ve Politik Boyutları: Modern Çokkültürlü Topumlarda Kültürel Çıkmazlara Bir Çözüm Arayışı, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Selçuk Üniversitesi, Konya, **(Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi)**

URK Bülent, Göç olgusu bağlamında Mülteciler, Sığınmacılar Ve İnsan Hakları, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Maltepe Üniversitesi, İstanbul, 2010, **(Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi)**,

YAKIŞIR Aliye Nur , Bir Modern Olgu Olarak Çokkültürlülük, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Selçuk Üniversitesi, Konya, 2009, **(Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi)**

YORULMAZ Seçil, 1984-1989 Yılları Arasında Bulgaristan Türklerine Yönelik Uygulanan Asimilasyon Politikaları ve Göç Deneyimleri, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Maltepe Üniversitesi, İstanbul, 2012, **(Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi)**

İNTERNET SİTELERİ

Yasemin Yıldız, Bir Kavramın Anatomisi: Entegrasyon, <https://perspektif.eu/2018/01/04/bir-kavramin-anatomisi-entegrasyon/> (Erişim Tarihi: 18.03.2020)

TDK sözlük, <https://sozluk.gov.tr/> (Erişim Tarihi:20.03.2020)

<http://bianet.org/kadin/bianet/2953-multeci-siginmaci-gocmen-nedir> (Erişim Tarihi: 13.03.2020)

<https://www.bundesregierung.de/resource/blob/975226/476580/27ec9a41617e95bfc ccb3b6690d53ba8/2008-02-07-nationaler-integrationsplan-langfassung-tuerkisch-data.pdf?download=1> (Erişim Tarihi: 18.03.2020)

<http://vahdetplatform.blogspot.com/2016/01/avrupaya-goc-sonucu-asimilasyon-mu.html> (erişim Tarihi: 18.03.2020)

<https://perspektif.eu/2018/01/04/bir-kavramin-anatomisi-entegrasyon/> (Erişim Tarihi: 18.03.2020)

<https://www.dw.com/tr/almanyada-her-d%C3%B6rt-ki%C5%9Fiden-biri-g%C3%B6çmen-k%C3%B6kenli/a-50112151> (Erişim tarihi: 14.03.2020)

<https://mediendienst-integration.de/migration/bevoelkerung.html>, (Erişim Tarihi: 14.03.2020)

https://www.destatis.de/DE/Presse/Pressemitteilungen/2019/08/PD19_314_12511.html (Erişim Tarihi:14.03.2020)

https://www.destatis.de/DE/Presse/Pressemitteilungen/2019/08/PD19_314_12511.html (Erişim tarihi: 14.03.2020)

<https://www.dw.com/tr/almanyada-her-d%C3%B6rt-ki%C5%9Fiden-biri-g%C3%B6men-k%C3%B6kenli/a-50112151> (Erişim Tarihi:14.03.2020)

<https://www.dw.com/tr/m%C3%BCltesi-bar%C4%B1na%C4%9F%C4%B1-kundakland%C4%B1/a-18725347> , Erişim Tarihi:17.09.2020

https://www.bamf.de/SiteGlobals/Forms/Suche/Expertensuche_Flyout_Formular.html;jsessionid=AD48A78C997D3A48E0D73F8DC152084F.internet281?nn=282772&resourceId=307812&input_=310586&pageLocale=de&templateQueryString=2018&submit.x=0&submit.y=0, (Erişim Tarihi 15.03.2020)

http://www.statistikbremen.de/bremendat/abfrage_resultat.cfm?tabelle=17302&titelname=Bremen%20Infosystem&netscape=ja (Erişim Tarihi 15.03.2020)

https://www.weser-kurier.de/bremen/bremen-stadt_artikel,-anzahl-der-schutzsuchenden-in-bremen-gestiegen- arid,1845808.html(Erişim Tarihi:18.03.2020)

https://www.bbc.com/turkce/haberler/2015/09/150907_almanya_multeci_cemsey (Erişim Tarihi:09.09.2020)

<https://www.dw.com/tr/federal-meclis-%C3%B6n%C3%BCnde-13-bin-sandalyeli-protesto/a-54841081> Erişim Tarihi:01.09.2020

<https://www.deutschland.de/tr/topic/politika/almanya-avrupa/alman-siyasetinin-multeci-krizine-verdigi-yanit> Erişim Tarihi:09.09.2020

<https://www.dw.com/tr/almanya-m%C3%BClteciler-%C4%B1nav%C4%B1n%C4%B1-ba%C5%9Fard%C4%B1-m%C4%B1-a-54723405> Erişim Tarihi:09.09.2020

<https://www.theguardian.com/world/2012/sep/19/germany-multiculturalism-immigration>,
Erişim Tarihi: 07.09.2020

[https://tr.euronews.com/2020/02/28/dunyada-en-fazla-multeciye-ev-sahipligi-yapan-
ulke-turkiye-ilk-10-da-avrupa-sadece-almanya](https://tr.euronews.com/2020/02/28/dunyada-en-fazla-multeciye-ev-sahipligi-yapan-ulke-turkiye-ilk-10-da-avrupa-sadece-almanya) (Erişim Tarihi: 21.03.2020)

<https://turksam.org/turkiye-nin-goc-siyasetinin-temel-ilkelerine-iliskin-yeni-yaklasimlar>

[https://www.unhcr.org/tr/22075-dunya-capinda-gerinden-edilmis-kisi-sayisi-70-
milyonu-gecerken-bm-multeciler-yuksek-komiseri-duruma-mudahale-icin-daha-
guclu-bir-dayanisma-cagrisinda-bulunuyor.html](https://www.unhcr.org/tr/22075-dunya-capinda-gerinden-edilmis-kisi-sayisi-70-milyonu-gecerken-bm-multeciler-yuksek-komiseri-duruma-mudahale-icin-daha-guclu-bir-dayanisma-cagrisinda-bulunuyor.html)

[https://www.dw.com/tr/g%C3%B6z-ve-iltica-terimleri-
s%C3%B6zle%C5%9Fesi-ve-iltica-terimleri-s%C4%B1k-
kar%C4%B1%C5%9Ft%C4%B1r%C4%B1lan-kavramlar/a-45638095](https://www.dw.com/tr/g%C3%B6z-ve-iltica-terimleri-s%C3%B6zle%C5%9Fesi-ve-iltica-terimleri-s%C4%B1k-kar%C4%B1%C5%9Ft%C4%B1r%C4%B1lan-kavramlar/a-45638095)

[https://www.unhcr.org/tr/21386-unhcr-raporuna-gore-2018-yilinda-her-gun-ortalama-
alti-kisi-akdenizi-gecmeye-calisirken-hayatini-kaybetti.html](https://www.unhcr.org/tr/21386-unhcr-raporuna-gore-2018-yilinda-her-gun-ortalama-alti-kisi-akdenizi-gecmeye-calisirken-hayatini-kaybetti.html) Erişim Tarihi:07.09.2020

SÖZLEŐMELER

BM Mültecilerin Statüsüne İlişkin Sözleşmesi, 1951

RAPORLAR

EI-MENOUAR Yasemin, How do Germans deal with cultural diversity?

[https://www.bertelsmann-stiftung.de/en/our-projects/religion-
monitor/projektnachrichten/how-do-germans-deal-with-cultural-diversity#](https://www.bertelsmann-stiftung.de/en/our-projects/religion-monitor/projektnachrichten/how-do-germans-deal-with-cultural-diversity#)

